

T.C
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TOPLUMSAL KRİZ DÖNEMLERİNDE SOSYAL MEDYADA
HABER PAYLAŞIMI: AFRİN HAREKÂTI'NIN BİRGÜN VE
SABAH HABER SİTELERİNDE İNCELENMESİ**

**RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI
YENİ MEDYA İLETİŞİM VE HABERCİLİK BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan
Çağatay ÜÇSU**

**Tez Danışmanı
Dr.Öğr. Üyesi Sinem TUNA
İSTANBUL 2019**

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Çağatay ÜÇSU
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Toplumsal Kriz Dönemlerinde Sosyal Medyada Haber Paylaşımı: Afrin Harekâtı'nın BirGün ve Sabah Haber Sitelerinde İncelenmesi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Radyo, Televizyon ve Sinema
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 06.05.2019
- SAYFA SAYISI** : 84
- TEZ DANIŞMANLARI** : Dr. Öğr. Üyesi Sinem TUNA
- DİZİN TERİMLERİ** : İdeoloji, Söylem, Haber, Yeni medya.
- TÜRKÇE ÖZET** : 20 Ocak 2018 tarihinde başlayıp 18 Mart 2018 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından zaferle sonuçlanan Afrin Harekâtı'nın yeni medya kuruluşlarının haberlerinde yer alırken ideolojiden ne ölçüde etkilendiği belirlenmeye çalışılmıştır. Birbirinden farklı ideolojileri savunan BirGün.net ve Sabah.com medya kuruluşları incelenmiştir.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Çağatay ÜÇSU

T.C
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TOPLUMSAL KRİZ DÖNEMLERİNDE SOSYAL MEDYADA
HABER PAYLAŞIMI: AFRİN HAREKÂTI'NIN BİRGÜN VE
SABAH HABER SİTELERİNDE İNCELENMESİ**

**RADYO, TELEVİZYON ve SİNEMA ANABİLİM DALI
YENİ MEDYA İLETİŞİM VE HABERCİLİK BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan
Çağatay ÜÇSU**

**Tez Danışmanı
Dr.Öğr. Üyesi Sinem TUNA
İSTANBUL 2019**

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin/projenin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez/proje olarak sunulmadığını beyan ederim.

Çağatay ÜÇSU

... /... /2019

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Çağatay ÜÇSU'nun, "**Toplumsal Kriz Dönemlerinde Sosyal Medyada Haber Paylaşımı: Afrin Harekâtı'nın BirGün ve Sabah Haber Sitelerinde İncelenmesi**" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Radyo ve Televizyon Anabilim Dalı Yeni Medya İletişim ve Habercilik Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Sinem Tuna
(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Aysun KAYA
DENİZ

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Onur AKYOL

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2019

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŐ
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yapılan araştırmanın amacı Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen Afrin Harekâtı'nın yeni medya kuruluşlarının haberlerinde sunulurken ne kadar objektif olduğu ve haberlerdeki sunum farklarının medya kuruluşlarının sahip oldukları ideolojinin etkisiyle ortaya çıkıp çıkmadığını belirlemektir. 20 Ocak 2018 tarihinde başlayıp 18 Mart 2018 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından zaferle sonuçlanan Afrin Harekâtı araştırmanın örnek olayı olarak seçilmiştir. Afrin Harekâtı'nın yeni medya kuruluşlarının haberlerinde yer alırken ideolojiden ne ölçüde etkilendiğini belirlemek için birbirinden farklı ideolojileri savunan BirGün.net ve Sabah.com internet siteleri incelenmiştir. Bu iki medya kuruluşunun Afrin Harekâtı döneminde yayınladığı yirmi haber seçilerek eleştirel söylem çözümlemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. Eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi metinlerin arkasında yer alan ideolojiyi ortaya koymakta en verimli yöntem olarak görülmektedir. BirGün ve Sabah internet sitelerinin Afrin Harekâtı'nın başlangıcından zaferle sonuçlandığı 18 Mart 2018 tarihine kadar yayınladığı ve genel yaklaşımlarını yansıtan yirmi haber seçilmiştir. Eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi içinde yer alan makro ve mikro yapı analizleri ile incelenmiştir.

Çalışmada incelenen haberlerin ardında yer alan ideolojinin ortaya konmaya çalışılmasından dolayı; ideoloji, söylem, yeni medyada söylem, yeni medyada ideoloji hakkında tanımlamalar yapılmış, yöntem bilgisi verilmiştir. Çalışmanın konusunun ne olduğu, incelenen Afrin Harekâtı hakkında bilgiler, araştırmanın neden önemli olduğu, sınırlılıklarının ne olduğu, haberleri analiz edilen BirGün ve Sabah haber sitelerine ilişkin bilgiler açıklanmıştır. Araştırmanın yöntemi olan eleştirel söylem çözümlemesinin neden bu çalışmada kullanıldığı belirtilmiştir. Araştırmada incelenen bulgular üçüncü bölümde tüm detayları ile açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İdeoloji, Söylem, Haber, Yeni medya

SUMMARY

The purpose of there search is to determine how neutral the new media organizations have acted while informing public about the Afrin Operation by Turkish Military Forces and whether the differences in reporting the news have been caused by these organizations'ideologies. Starting on January 20th, 2018 and concluded with a victory by the Turkish Military Forces on March 18th 2018, this has been choosen as the sample incident of there search. Such media organizations as BirGün.net and Sabah.com, which have different ideologies, have been examined to determine how much the news reports about the operation have been affected from different ideologies. Bychoosing 20 news reports about theo peration published by theseorganizations, these reports have been analyzed with the critical expression analysis method. This method has been seen as the best to revea lthe ideologies behind the texts. Macro and micro structures in this method have been applied to analyze there ports. Due to the efforts to reveal the ideologies behind the news reports; ideology, statement, statement in new media and ideology in new media have been defined, methodology informations have been provided. What purpose there search has, information son Afrin Operation, why this research is important, what its limits are and datas of BirGün and Sabah, whose reports have been analyzed, have been explained. Why the critical expression analysis method has beenused in this research has been stated. All the findings found during there search have been explained in detail in part three.

Keywords: Ideology, Statement, News Reports, New Media.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
SUMMARY	II
İÇİNDEKİLER	III
ÖNSÖZ	V
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
HABER KAVRAMI	3
1.1 Haberin Tanımı	3
1.2 Haberin Öğeleri	4
1.3 Haberin Değeri	5
1.3.1 Gerçeklik	6
1.3.2 İlginçlik	7
1.3.3 Yenilik	8
1.3.4 Önemlilik	8
1.3.5 Anlaşılabilirlik	9
1.3.6 Tarafsızlık	9
1.4 Haberin Üretilme Süreci	11
1.5 Yeni Medya ve Yeni Medya Haberciliği	12
1.6 Yeni Medya Kuruluşlarının Haberciliğe Bakışı	15
İKİNCİ BÖLÜM	19
YENİ MEDYADA SÖYLEM VE İDEOLOJİ	19
2.1 Yeni Medyada Haber Söylemi	23
2.2 Yeni Medyada Haber İdeolojisi	26
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	29
AFRİN HAREKÂTI'NIN BAŞLANGICINDAN AFRİN'İN ELE GEÇİRİLDİĞİ GÜNE KADAR BİRGÜN VE SABAH HABER SİTELERİNDE NASIL YER ALDIĞININ İNCELENMESİ	29
3.1 Konu	29
3.1.1 Bir Toplumsal Kriz Dönemi Olarak Afrin Harekâtı	29
3.2 Amaç	31
3.3 Araştırmanın Önemi	31
3.4 Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	32
3.5 Yöntem	32
3.5.1 Söylem Çözümlemesi	33
3.5.1.1 Eleştirel Söylem Çözümlemesi	34
3.6 BirGün Haber Sitesi	35

3.7 Sabah Haber Sitesi	35
3.8 Eleştirel Söylem Çözümlemesinde Elde Edilen Bulgular	35
3.8.1 Makro Yapı	36
3.8.1.1 Tematik Çözümleme	36
3.8.1.1.1 Haber Başlıkları	36
3.8.1.1.2 Haber Girişleri	38
3.8.1.1.3 Görüntüler	43
3.8.1.2 Şematik Çözümleme	43
3.8.1.2.1 Durum	43
3.8.1.2.1.1 Ana Olayın Sunumu ve Sonuçları	43
3.8.1.2.1.2 Ardaan ve Bağlam Bilgisi	54
3.8.1.2.2 Yorum	54
3.8.2 Mikro Yapı	56
3.8.2.1 Sentaktik Çözümleme	56
3.8.2.2 Bölgesel Uyum	57
3.8.2.3 Kelime Seçimleri	59
3.8.2.4 Haberin Retoriği	60
SONUÇ	63
KAYNAKÇA	66

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, 20 Ocak 2018 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından başlatılan; 18 Mart 2018 tarihinde zaferle sonuçlanan Afrin Harekâtı'nın yeni medya kuruluşlarının haberlerinde nasıl yer bulduğu ve haberlerin söyleminin nasıl örüldüğü araştırılmıştır. Türkiye'de geniş yankı bulan, çok sayıda şehit verilen ve birçok teröristin etkisiz hale getirildiği Afrin Harekâtı başta Anadolu Ajansı olmak üzere medyanın sağladığı bilgiler ile topluma aktarılmıştır.

Medya kuruluşları toplumda yaşanan olayları aktarma ve halka bilgi verme görevine sahiptir. Haberler objektif olmak zorunda da olsa söylem kurulurken kurumun ideolojisini yansıtmaktadır. Çalışmada aynı olayın farklı ideolojilere sahip kurumlarda (BirGün ve Sabah haber siteleri) nasıl haber haline getirildiği eleştirel söylem çözümlemesi ile analiz edilmiştir.

Bu çalışma gerçekleşirken hiçbir desteğini eksik etmeyen aileme; yol göstericiliği ve destekleriyle çalışmam boyunca her zaman yanımda olan tez danışmanım, kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Sinem Tuna'ya teşekkür ederim.

GİRİŞ

Hayatın rutin akışı içerisinde meydana gelen her olay habere kaynak oluşturmaktadır. Ancak bunların tamamı haberciler tarafından haber metni haline getirilmez. Bunun en temel sebebi habere kaynak oluşturacak konunun haberin değeri olarak görülen unsurları taşıyıp taşımadığıdır. Haber değeri taşıyan olaylar; haberciler tarafından kurgu aşamasından geçerek yayınlanacak hale getirilmektedir. Bu araştırmada, incelenen BirGün ve Sabah haber sitelerinin haberlerinde Afrin Harekâtı dönemine ilişkin yapılan haberlerin nasıl kurgulandığına cevap aranmaktadır. Çalışma ile Afrin Harekâtı'nın medyada nasıl yer bulduğu ve medya kuruluşlarının haber söylemleri eleştirel bir şekilde incelenmiştir. Medya bireylerin habere ulaşmasında önemli bir rol almaktadır.

Yeni medya ile birlikte gelen kolay erişilebilirlik, hızlı yayılım, etkileşim alabilme imkânı ile bilgi akışında hız ve kolaylık sağlanmaktadır. Yeni medya ile birlikte haber kaynakları taşınabilir ve etkileşimsel bir hale gelmiştir. Bu imkânlar sayesinde geleneksel medyaya alternatif olarak görünen yeni medya, fikirlerini geleneksel medyada duyuramayan bireyler için daha demokratik bir imkân sunmuştur. Ancak yeni medyanın bu denli önem teşkil ettiğini fark etmekte geç kalmayan ana akım medya bu alanı da ele geçirme ve tekelleştirme gayretindedir.

Yeni medya haberleri, medya kuruluşlarının ideolojilerini üretmesinde ve yaymasında önemli olduklarından analiz edilmesi gereken alanlardan görülebilir. Haberin kurgulanması, kullandığı kelimeler, taşıdığı anlamlar gibi pek çok özellik araştırılmaya değerdir. Yeni medya kuruluşları haberlerinde olayın içeriğini aktarırken aynı zamanda kendi ideolojisini de habere işlemektedir. Bu durum yeni medya kullanıcıların haberde inşa edilen ideolojinin etkisi altında kaldığı anlamına gelmektedir.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin faaliyetleri; ülke geleceğini, güvenliğini ilgilendirdiği için her dönemde önem teşkil etmiştir ve haberde kendine yer bulmuştur. Bu tip olaylar devlet çıkarları göz önünde bulundurularak özenle verilmeye çalışılmıştır ancak medya kuruluşunun ideolojisi haberlerin söylemlerinin farklı olmasına sebep olmuştur. Araştırmada incelenen haberlerin çözümleme dönemi olarak, Afrin Harekâtı'nın başladığı 20 Ocak 2019 ile Afrin'in Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından ele geçirildiği 18 Mart 2018 tarihleri arasındaki süreç seçilmiştir. Araştırmanın amacı birbirinden farklı iki medya kuruluşunun haberleri kendi ideolojisi çerçevesinde nasıl yayınladığı olduğundan araştırma yöntemi olarak eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Eleştirel söylem çözümlemesinin kullanılmasının temel nedeni haberde ideolojinin etkisini ortaya çıkarmaktır.

Çalışmanın ilk bölümünde haberin ne olduğu incelenmiş, tanımı yapılmış, öğeleri ve

değeri üzerinde durulmuştur. Ardından haberde üretim sürecinin nasıl olduğu aşama aşama anlatılmıştır. Geleneksel medyaya bir alternatif olarak doğan yeni medyanın ne olduğu açıklanmıştır. Olumlu ve olumsuz yönlerine değinilmiştir. Yeni medya haberciliğini, geleneksel medya haberciliğinden ayıran yönleri sunulmuştur. Son olarak da yeni medya kuruluşlarının haberciliğe bakışı hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ideoloji ve söylem kavramlarının ne olduğu tüm detaylarıyla incelenip, yeni medyada haber dilinin ve söyleminin nasıl inşa edildiği üzerinde durulmuştur. Söylem, ideoloji; yeni medyada söylem ve yeni medyada ideoloji açıklanmıştır. Öte yandan hâkim iktidar tarafından bireylere pompalanmak istenen ideolojilerin haber söylemi üzerindeki baskısı tartışılmış, haberin tarafsızlığı eleştirilmiştir.

Son bölüm olan üçüncü bölümde konu, Afrin Harekâtı, amaç, önem, çalışmanın kapsamı ve sınırları hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra araştırmada kullanılan söylem çözümlemesi yöntemine değinilmiştir. Söylem çözümlemesi altında yer alan eleştirel söylem çözümlemesinin ne olduğu anlatılmıştır. Eleştirel söylem analizi yönteminin neden bu çalışmada kullanıldığına yer verilmiştir. Araştırmanın yöntemi de aktarıldıktan sonra haberleri incelenen medya kuruluşları olan BirGün ve Sabah haber sitelerinin haber anlayışları ele alınmıştır. Medya kuruluşlarının haber başlıkları ve haber metinleri eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi ile analiz edilmiştir. Afrin Harekâtı'na medya kuruluşlarının tavrına bakılmıştır. Ortaya çıkan bulgular haber söyleminde ideolojinin etkisine dayandırılarak ortaya konmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

HABER KAVRAMI

1.1 Haberin Tanımı

Haber kavramının ne olduğuna dair birbirinden farklı ancak birbiri ile yakın ilişkili çok sayıda tanım mevcuttur. Haberin ne olduğu üzerine çalışan Kars, nadir rastlanan, ilgi çekici, diğerlerinden farklı olayların haber olacağını ifade etmiştir.¹ İnsanların bilmek istediği her şeyin haber değeri vardır diyen² Girgin, aynı zamanda haberin, doğru ile ilişkili veya doğrunun kendisi olarak kabul edilen, topluma karşı etkili olan medya ürünü olduğunu savunmaktadır.³

Diğer haber tanımlarının ne olduğunu anlatmakta da fayda vardır: Yüksel üzerinde konuşulacak, dikkat çekebilecek, öncesinde bilinmeyen ancak artık ulaşabileceğimiz her şeyin haber olduğu görüşündedir.⁴ Dursun, yer küre üzerinde herhangi bir yerde meydana gelmiş olaylar hakkında en taze ve merak edilen bilgilerin haber olduğuna değinmektedir.⁵

Alemdar'a göre güncel kitle iletişim araçlarını kullanan kişiler için önem teşkil eden, yakın bir dönem içerisinde gerçekleştirilmiş bilgiler haberdur.⁶

Kaptan, haberin toplumun dikkatini çeken bir olayın, fikrin ya da yaklaşımın sade ve çabuk bir şekilde yayınlanır bir metin haline getirilmesi ile toplumun gerçek bilgilere ve doğrulara dayanan, dünyanın değişimine paralel bir şekilde değişen ve değiştikçe güçlenen bir vizyon elde etmesini sağlamak olduğunu vurgulamaktadır.⁷ Şeker, haberin henüz gerçekleşen, insanlar için anlam teşkil eden, yayına girdiği zaman toplumun ilgisini çeken şeyler olduğunu ifade etmektedir.⁸ Rigel, haberi insanların ilgi ve bilgisine katkı sağlayıp, gerçeği kurgu ile harmanlayarak sunacak medya kuruluşunun teknolojisine, yapısına ve en önemlisi ideolojisine göre gerçekliğin yeniden düzenlenmesi olarak açıklar.⁹

Haber üzerine birçok tanım yapılmaktadır. Yapılan tanımlara göre haberi, görsel/işitsel, basılı veya dijital medya ile iletilebilen, toplumun çevresindeki fiziksel veya sosyal ortamı anlama isteğinin ve ihtiyacının bir sonucu olarak ortaya çıkan bilgiler olarak

¹ Neşe Kars, *Haberin Tarihi, Kuramları, Söylemi ve Radyo-Televizyon Haberciliği*, Derin Yayınlar, İstanbul, 2010, s. 7.

² Atilla Girgin ve Seçil Özay, *Haber Yazmak*, Der Yayınları, İstanbul, 2002, s. 4.

³ Atilla Girgin, *Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i*, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2003, s. 74.

⁴ Erkan Yüksel ve Halil İbrahim Gürcan, *Haber Toplama ve Yazma*, Tablet Kitabevi, Konya, 2005, s. 51.

⁵ Çiler Dursun, *Haber ve Habercilik-Gazetecilik Üzerine Düşünmek*, Sevdâ Alankuş, (ed.), IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003, s.63.

⁶ Zeynep Alemdar, *Oyunun Kuralı-Basında Özdenetim*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1990, s. 15.

⁷ Ali Kaptan, *Radyo- Televizyon Haberciliği ve Metin Yazma-Röportaj Teknikleri*, Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1999, s. 30.

⁸ Mustafa Şeker, *Televizyon Haberciliği*, Sel-Ün Vakfı Yayınları, Konya, 1999, s. 11.

⁹ Nurdoğan Rigel, *İleti Tasarımında Haber*, Der Yayınları, İstanbul, 2000, s. 177.

açıklayabiliriz. Haberi hayatın akışı içerisinde gerçekleşen olayların bazı kriter ve kaideler ışığında değerlendirilip, servis edilecek olan medya organının ideolojisi ile yazılı bir metin haline getirmesi olarak ifade edebiliriz.

Postman ve Powers'a göre haberin gayreti, toplumu keyiflendirmek ya da belirli bir noktaya kadar kendi sorunlarından uzaklaşmalarını sağlamaktır. Buna ek olarak toplumun gelişiminin, ilerlemesinin günlük hesabını da ortaya koymaktır.¹⁰

Bu tanımlar ele alındığında haber, toplumda günün rutin akışında gerçekleşen olayların birtakım kriterler çerçevesinde değerlendirildikten sonra belirli bir görüşün etrafında şekil verilip toplumun önüne sunulmasıdır. Toplumda gerçekleşen olayların haber olarak değerlendirilip belirlenmesinde ve halkın zihninde oluşan bazı soru işaretlerinin cevap bulması için haber kavramı öğelerine ayrılmıştır.

1.2 Haberin Öğeleri

Kaptan, haberi inşa etmek ve meydana getirebilmek için 5N1K kuralı uygulandığını ifade etmektedir.¹¹ 5N-1K olarak belirlenen kuralı Dağlı: Ne? (Ne oldu, olay nedir?) Nerede? (Olay nerede oldu?) Ne zaman? (Olay ne zaman oldu?) Neden? (Olayı yaratan nedenler nelerdir?) Nasıl? (Olay nasıl meydana gelmiştir?) Kim? (Olayı yaratan kim ya da kimlerdir?) şeklinde sıralamaktadır.¹²

Editörler haber değeri olduğuna inandıkları bir olayı haber haline getirirken 5N1K kuralını kullanmaktadırlar. Olayın ne olduğunu, nasıl olduğunu, nerede olduğunu, ne zaman olduğunu, neden olduğunu ve olaya dâhil olanların kim olduğunu editör oluşturduğu haberin iskeleti olarak belirlemektedir. Bu kurala itaat ederek oluşturulan haberde izleyici, okuyucu veya dinleyici zihninde oluşan tüm soruların yanıtına ulaşabilmektedir.

5N1K kuralındaki sorulardan biri bile eksik olursa haberin eksik kalacağına değinen Taşdemir, önem teşkil eden durumun haberi okuyan, izleyen ya da dinleyen insanların zihninde hiçbir soru işaretinin kalmaması olduğunu belirtmektedir.¹³ Girgin, bazı uzmanların haberin güvenilirliğini pekiştirmek için altıncı ve yedinci N'li soruları da habere eklediklerini, bu soruların karşılığının ise “nereden” ve “ne anlatıyor” ya da “ne anlaşıldı” olduğunu ifade etmektedir.¹⁴

Günümüzde birçok muhabir, editör ve gazeteci haber yapımında 5N1K kuralındaki tüm soruların yanıtlarının eksiksiz verilmesi gerektiğini düşünür. Ancak bazı editörler bu

¹⁰ Neil Postman ve Steve Powers, *Televizyon Haberlerini İzlemek*, Çev. Aslı Tunç, Kavram Yayınları, İstanbul, 1996, s. 125.

¹¹ Kaptan, *a.g.e.*, s. 40.

¹² Nevzat Dağlı, *Gazete Yayınlama Teknikleri*, İmaj Yayıncılık, Ankara, 1995, s. 51.

¹³ Erdem Taşdemir, Basının Kamuoyu Oluşturma Fonksiyonu Doğrultusunda Siyasi Partilere Yaklaşımı (1995 ve 1999 Genel Seçimleri Örneği), *Selçuk İletişim Dergisi*, 2002, s. 84.

¹⁴ Girgin ve Özay, *a.g.e.*, s. 51.

düşünceyi hiçbir zaman kabul etmemektedir. Hâkim görüşün yanında haberin öğelerine sadık kalmayan televizyoncular da mevcuttur.

1.3 Haberin Değeri

Habere kaynak oluşturacak noktalar çok çeşitlidir. Hayatın akışında meydana gelen olaylar, toplumda yaşanan birçok gelişme habere birer kaynak olarak gösterilmektedir. Ancak bu olayların içinden seçim yapılarak haber oluşturulmaktadır. Bunun temel nedeni bir olayın muhabirler, gazeteciler tarafından haber haline getirilebilmesi için belli başlı kriterlere, özelliklere sahip olması gereklisidir.

Doğada yaşanan fiziksel gelişmelerden, insan hayatında yaşanan her tür gelişmeye kadar pek çok konu haberlere kaynaklık etmektedir. Ancak bu olaylardan hepsi haber olmamaktadır. Bir olayın, haber olabilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler gerçeklik, ilginçlik, yenilik, önemlilik, anlaşılabilirlik ve tarafsızlık olarak sıralanmaktadır.

Rigel, haber değeri kavramını anlatırken kavramın ilk kez 1695 yılında Kasper Steiler tarafından kullanıldığından bahsetmektedir. Steiler, meydana gelen bir olayın haber değeri olabilmesi için 'olumsuzluk', 'eve yakınlık' ve 'dramatik öykü' öğelerini içinde barındırması gerektiğini vurgulamaktadır. Kendisi de bu özelliklerden 'eve yakınlığı' asıl ölçüt olarak kabul etmektedir. Haber değeri konusu sonraki dönemlerde Walter Lippmann'ın 'Kamuoyu' isimli eserinde incelenmiştir. Haber değeri kavramı hakkında en bilindik eserler 1965 yılında Johan Galtung ve Mari Ruge'in kaleminden çıkmıştır.¹⁵

Postman ve Powers'a göre bir hareketin veya ifadenin belirlenen hedef kitleye ulaştırılabilmesi adına ihtiyaç duyulan tüm özelliklere 'haber değerleri' denmektedir.¹⁶ Bu yaklaşımın amacı, haberin ve haberciliğin temel ilkelerini göstermek ve toplumun dikkatini çekmeye yönelik haberin anlayışını ölçmek, tartışmak olarak değerlendirilebilmektedir.

Girgin, birçok habercinin haber değeri tanımını yapamayacağını ancak bir olay ile karşılaştıkları vakit o olayın haber değeri olup olmadığını anlayacaklarını söylemektedir. Yine Girgin; haber değerinin haberi yapan yetkililerin, eylem veya söylem üretimi, seçimi, biçimlendirmesi ve yayınlanması sırasında kullandıkları profesyonel kodlara verdikleri isim olduğunu ifade etmektedir.¹⁷

---

¹⁵ Rigel, **a.g.e.**, s.203- s. 204.

¹⁶ Postman ve Powers, **a.g.e.**, s. 27.

¹⁷ Girgin, **a.g.e.**, s. 80.

Mutlu, endüstrileşmiş kitle iletişim kuruluşlarının haber üretim ihtiyacı sonucunda haber değerinin ortaya çıktığını ve bu sebeple haber değeri belirlemede muhabirlerin şahsi özelliklerinin hiçbir ilgisini olmadığını söylemektedir.¹⁸

İnal'a göre bir olayın ya da söylemin topluma ulaştırılması için kendinde bulundurulması gereken nitelikler haberin asıl değerini oluşturmaktadır.¹⁹

Kocabaşoğlu, haber üzerine yaptığı çalışmada Carl Warren'ın sınıflandırmasına yer vermektedir. Sınıflandırmaya göre haber değerleri; tuhaflik, duygusallık, çarpıcılık, anlaşmazlık ve sonucun önceden bilinmiyor olması bakımından önemli değildir. Sonucun önceden bilinmiyor olması özelliği dışında olanların "toplum kandırılmayı sever" ya da "toplumun şaşırtılmaktan hoşnut olduğunu söyleyebiliriz" anlayışıyla dizayn edilen habercilik anlayışı içinde kabullenilebilirlikleri azalmaktadır. Kocabaşoğlu, haberin değer ölçütünü belirleyen özelliklerin başında beklenmediklik, olağandışılık ve hayatın akışı içinden ayrılacak özellikler taşıması gibi kıstasların önemli olduğunu söylemektedir. Bu tutumun doğal sonucu olarak da haber okuyucularını meraklandırmayı, ürpertmeyi ve keyiflendirmeyi göstermektedir. Kocabaşoğlu'na göre bu haberciliğin sonucu olarak hayatın akışında meydana gelen bazı ilginç olaylar toplumun dikkatini daha az önemli sorunlar üzerinde odaklamaktadır.²⁰

Shoemaker, haber değeri taşıyan olayların medyada yer bularak, haber şirketlerinin haber değeri konusundaki kararlarının, öncülüğünün izleyiciler veya okuyucular tarafından da kabul edildiğini ortaya koymakta ve buna paralel olarak muhabirler gibi okuyucu ve izleyicilerin de haber değerliliğine özel dikkat gösterdiklerini savunmaktadır.²¹

O'neil & Harcup'a göre haber değeri denilen şey haber karar dönemini sınırlı seviyede açıklayabilirken bu bağlamda muhabirlerin haber değerini inceleyişi subjektif olabilmekle beraber, haber değerleri muhabirlerin mesleki eylemlerine ve haber kararlarına geçerlilik kazandıran bir unsurdur.²²

1.3.1 Gerçeklik

Gerçeklik olarak üzerinden durulan aslında hayatın içerisinde var olanların tamamıdır. Gerçeklik var olan şeylere ilişkin bir özelliktir. Ergül, gerçeklik kavramının insanların görüşlerine ve hayat duruşlarına göre çok yönlü olacağını, haberin üretildiği toplum dikkate alındığında, toplumsal yapı içerisinde eşitlikten uzak bir temel üzerine inşa edilmesi nedeni ile

¹⁸ Erol Mutlu, *İletişim Sözlüğü*, Ark Yayınları, İstanbul, 1994, s. 151.

¹⁹ Ayşe İnal, *Haber Üretim Sürecinde Farklı İki Yaklaşım*, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1994, s. 24.

²⁰ Uygur Kocabaşoğlu, *Haber Kavramı Üzerine*, A.Ü. B.Y.Y.O. Yıllık, Ankara, 1974, s. 337.

²¹ Pamela. J Shoemaker, *Hard-Wired for News: Using Biological and Cultural Evolution to Explain the News*, *Journal of Communication*, 1996, Cilt:46

²² Deirdre O'neil ve Tony Harcup, *News Values and Selectivity*, 1999, s. 138.

tarafsızlık, nesnellik ve gerçeklik ilkelerinin olabildiğince korunması gerektiği görüşüne inanmaktadır.²³

Gerçeklik ve haber ilişkisine değinen Bülbül, haberde gerçekliğin haber içeriğini belirleyen olayların veya olgunun kesinlikle gerçek olması anlamına geldiğini söylerken haberin hiçbir şartta tahminlere ve söylentilere dayanmayacağını, içeriğin kesinlikle yaşanmış şeylerden oluşması gerektiğini, gerçekliğin haberin vazgeçilemezi olduğunu aktarır.²⁴ Kars, gerçek olanın kurgusunun, televizyon haberi ile gerçek yerine konularak izleyiciye ulaştırıldığını; haberlerin, haberin çıkış noktasıyla aynı olamayacağı için haberlerde gerçekliğin değişken olabileceğini söylemektedir.²⁵

Girgin'e göre haberin gerçekliği haber kaynağının güvenilir olmasının yanında habercinin tecrübelerine, hayattan beklentilerine ve ahlaki değerlerine bağlıdır.²⁶

Gerçek ile doğru, radyo ve televizyon haberciliğinde son derece önemlidir. Bunun sebebi gazetede yayınlanan yanlış bir haberin daha sonra yayınlanan sayılarda yazılacak bir özür yazısıyla düzeltiliyor olmasıdır. Radyo ve televizyon haberlerinde ise haberi verdiğimiz hedef kitle sürekli değişkenlik gösterir. Bu nedenle yapılacak düzeltmenin yanlış haberi dinleyen için bir değeri olmamaktadır.

1.3.2 İlginçlik

Haber değeri için önemli ölçütlerden biri ilgidir. İlgi, toplumun haber karşısında vereceği tepki olarak açıklanabilir. Burada asıl ölçüt neyin ilgi çekeceğini belirlemektir. Neyin ilgi çekeceğini bilmek için hedef kitleyi tanımak gerekmektedir. Bu sebeple muhabirler hedef kitlelerini çok iyi belirlemelidir.

Girgin, haberin ilgi çekici olmasının sebebini şahsi veya toplumsal ihtiyaçlara cevap verme gereksinimi olarak açıklamıştır. Ona göre insanlar daha çok kendilerini en yakından ilgilendiren problemlere odaklanmaktadır. Bu sebeple kişiler ilgi çekici eylemlere, olağan dışı olaylara ya da söylemlere yönelmektedir.²⁷

John Bogart, haberin ilginçlik içermesi durumunu, "Köpek insanı ısırırsa haber değil, insan köpeği ısırırsa haberdir" şeklinde ifade etmiştir. Doğan, muhabirlerin ilgisini genellikle sıra dışı, ilginç olayların çektiğini; olaylar yeteri kadar ilginç ve sıra dışı değil ise tekrar kurgulanıp daha trajik ve daha dramatik bir hale getirilip haberleştirildiğini söylemektedir. Medya şirketlerinin toplumun dikkatini çekmek gayretiyle vasat olayları tekrar kurgulayarak

²³ Hakan Ergül, *Televizyonda Haberin Magazinleşmesi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000, s. 79.

²⁴ Ali Rıdvan Bülbül, *İletişim Kitapları*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001, s. 139.

²⁵ Neşe Kars, Tematik Haber Kanallarında Haberin Sunumu: NTV CNN TÜRK TRT 2 Tematik Haber kanallarında Ana Haber Bülteni Oluşturma ve Sunma Politikaları, *İletişim Fakültesi*, Cilt:14, s. 589.

²⁶ Atilla Girgin, Tarafsızlık (Nesnellik, Objektiflik), *Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi*, 2001, Cilt:11, s. 11.

²⁷ Girgin, *a.g.e.*, s. 86.

ilginç bir hale getirmesi halkın duygularının sömürülmesine ve kandırılmasına sebep olarak halk içinde düşmanlığa sebep olabileceğini savunmaktadır.²⁸

1.3.3 Yenilik

Haberde ilginçliği tanımladıktan sonra haberde yeniliğin önemine de değinmek gerekmektedir. Haberin yeni özelliği taşıması ilginç olması kadar önem taşımaktadır. Eskiden meydana gelmiş olaylar yeni özelliği taşımadığından ilginç de değildir.

Bülbül, haberin içeriğini oluşturan olayın ve sorunun yeni meydana gelmesi gerektiğini söylerken buna uyulmaz ise haberin eski olacağını ve eski bir haberin kitle iletişim araçlarında yer bulamayacağını, bunun hem gazetecilik inancının hem de habercilik etiğinin gereği olduğunu savunur.²⁹

Gaillard, haber tercih ölçütlerinin başında yeni ve güncel olmasının geldiğini söylerken yeni olanın bir an önce hedeflenen kitleye ulaştırılabilmesinin, muhabirler için önüne geçilemeyecek bir yarış olduğunu ifade etmektedir.³⁰

Girgin, haberde yeniliği söylemin veya eylemin yeni meydana gelmiş olması şeklinde ifade ederken bu tip haberlerin rutin veya hızlı/anında gelişen haberler olduğunu söylemektedir. Yine Girgin, söylem veya eylemin eski olmasına rağmen, yeni ortaya çıkarılmış olayların da haber olabileceğini söylemektedir.³¹

Haber değeri olan olaylar yeni meydana geldiğinde haber paylaşım araçlarıyla halka aktarılmaktadır. Bu sayede güncel olaylar, haber haline getirilerek paylaşılmakta ve halkta bir bilinç oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

Masterton'a göre dünyadaki bütün haberciler için geçerli olan temelde üç haber değeri ölçüm faktörü vardır. Bunlar; berraklık, ilginçlik ve yenilik. Bu özellikleri içinde barındırmayan bilgiler haber olamaz.³²

1.3.4 Önemlilik

Haberin değerli olması için toplum içinde önemli olan kişilere, ilginç, enteresan olaylara, zıtlıklara değinmesi gerekmektedir. Toplumun genelini ilgilendiren savaşlar, büyük çapta etki yaratan eylemler, kayıpların çok olduğu depremler ve yine büyük ilgi doğuran seçimler habere önem kazandırmaktadır. Bütün bu olayların bulunduğu ortak nokta merak, heyecan, korku, sevinç ve hüzn halleridir.

²⁸ Z. Duygu Doğan, Doğru Haber Ve Belge Verme Görevi Doğrultusunda Gazetecilerin Haber Kaynaklarını Açıklamama Haklarının Basın Özgürlüğündeki Yeri, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008, s.76. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)

²⁹ Bülbül, a.g.e., s. 134.

³⁰ Philippe Gaillard, *Gazetecilik*, Çev. Mehmet Selami Şakiroğlu, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994, s. 34.

³¹ Girgin ve Özay, a.g.e., s.12.

³² Murray Masterton, *Asian Journalists Seek Values Worth Preserving*, Asia Pacific Media, 2005, s. 42.

5N-1K içerisinde yer alan Nasıl ve Neden soruları haberin önem derecesini belirleyen yapı taşlarıdır. Haber kaynağının yoğunluğu, haberin önem değerini ortaya koyar.

Bülbül'e göre önemlilikte 3 olgu; olay ölçüsü, etkilemesi ve sonuçlarıdır. Olay Ölçüsü: Ulaşılmak istenen hedef kitlenin nicelik olarak az olması veya çok olmasıdır. Haber, alakadar olduğu kişi sayısına göre önem kazanmaktadır. Etkileme: Haberın etkileme gücü, haberın önemini yükselten bir diğer etkidir. Haberın etkilediği toplumun büyüklüğüne göre haberın önemi de artar. Olayın Sonuçları: Sayısal sonuç haberın içeriğinden etkilenenlerin çokluğudur ve haberın önem derecesini belirler. Sonuç haberi önemli veya önemsiz yapabilmektedir.³³

Kaptan, nasıl ve neden sorularını yanıtlamanın muhabirin önemli gayelerinden biri olduğunu bu sebeple haberın önemli olmasının bir sonuçtan dolayı olduğunu savunur.³⁴ Girgin ise önemlilik ile ilgili yapılan tanımlara farklı bir bakış getirmektedir. Girgin, tüm haberlerde ilginçlik ve önemlilik kurallarının aynı anda yer almayabileceğini bütün olayların ilginç olması gerekmediğini, her ilginç olayda da önemlilik aranmayacağını söylemektedir.³⁵

1.3.5 Anlaşılabilirlik

Girgin anlaşılabilirliğin haber için en kıymetli özelliklerden biri olduğunu ifade etmektedir. Ona göre haber değeri olan bir olay haber yapılırken her kelime bir bütünlük oluşturmalıdır. Haberi okuyan, izleyen ya da dinleyen kişinin aklında olayla ilgili hiçbir soru işareti kalmamalı ve bu sırada hedef kitlenin ilgisi kaybedilmemeli, dikkati dağıtılmamalı, gereksiz ayrıntılar verilmemelidir.³⁶

Anlaşılabilirlik üzerine en önemli ölçüt iletinin hedef kitle tarafından doğru bir biçimde anlaşılıp anlaşılabilmesi olayıdır. Haberci, haberinde iletisini/mesajını net ve anlaşılır bir biçimde verip hedef kitle tarafından anlaşılırsa o kadar çok şey ifade etmiş olmaktadır.

Işıklar, hedef kitle tarafından anlaşılabilen bir haberin konusunun ne kadar doğru, önemli ve ilginç olursa olsun bir değer ifade etmediğini, habercilikte kısa ve açık cümleler ile ağdalı bir dilden uzak durarak yapılan haberlerin esas kabul edildiğini savunmaktadır.³⁷

1.3.6 Tarafsızlık

Türkçede tarafsızlık ilkesinin karşılığında kullanılan "objektif" kelimesi Fransızca kökenlidir. Bülbül'e göre basının en önemli özelliklerinden birisi kuşkusuz haberde nesnellik ve tarafsızlık ilkesidir. Bülbül, haberın toplanma ve yazılma sürecinde hatta yayınında en önemli olanın nesnelliği, yansızlığı ve doğruluğu çağrıştırmak olduğunu söylemektedir. Bu

³³ Bülbül, **a.g.e.**, s. 136.

³⁴ Kaptan, **a.g.e.**, s. 37.

³⁵ Girgin, **a.g.e.**, s. 87.

³⁶ Girgin, **a.g.e.**, s. 87.

³⁷ Hakan Cem Işıklar, **Profesyonel Tv Haberciliği**, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul, 2014, s.40.

sebeple haberde şahsi görüşlere, taraflı yaklaşımlara ve yargılara yer olmadığını savunmaktadır.³⁸

Kaptan, habere konu olan olayın olduğu gibi yansıtılması gerektiğini haber kurgusu yapılırken haberi okuyacak, dinleyecek veya izleyecek kişiye onu ilgilendiren kısımların yorumsuz bir şekilde verilmesinin şart olduğunu eğer bu şekilde verilmezse haberin tarafsızlığının olumsuz etkileneceğini ifade etmektedir.³⁹

Girgin, haberde tarafsız olabilmek için; olaya ilişkin bilgilerin tamamının aktarılması, tartışmalı olaylarda tüm görüşlere eksiksiz bir şekilde yer verilmesi, gerçek olarak savunulan iddiaların kullanılması, haber kaynağının sözlerinin tırnak işareti içine alınarak kullanılması gerektiğini savunarak haberde kesinlikle maddi gerçeğin bulunması gerektiğini aktarır.⁴⁰

Habercilik üzerine çalışmalar yapan Atabek bir makalesinde tarafsız bir haberde bulunması beklenen temel özelliklerin Şili'nin başkenti Santiago'da düzenlenen Birinci İlerici Gazeteciler Konferansı'nda bir grup gazeteci tarafından nasıl dile getirildiğini anlatmaktadır. Gazetecilere göre haber yapılırken mümkün olduğunca doğruluğu kanıtlanabilecek ve ayrıntılı bilgiler vererek gerçeklere bağlı kalınır, haberin hikayesini meydana getiren gerçeklerle ilgili yazılar ile düşünce veya yorum yazıları birbirinden net bir şekilde ayrılır, haberin içeriğinde mümkün olan her noktada bilgi almak için kullanılan emin kaynaklar net şekilde gösterilir, haberin konusunu meydana getiren olayla ilgili son ve sıcak gelişmeler tam zamanında verilir. Haber, söylemi ve biçimi bakımından tarafsızdır, haberler belirli kişilerin veya kurumların çıkarlarını gözetmek maksadıyla yapılmaz. Haberde tarafların konuşmalarıyla ortaya çıkabilecek elzem durumlarda haberci şahsi fikrini belirtmemeli ve tarafsız bir çizgi izlemelidir⁴¹

Yüksel ve Gürcan'a göre haberi yapan haberinde kesinlikle kaynak belirtmelidir çünkü kaynak gösterilmeyen haber tümevarımlara, genellemelere dayanmakta, haber öznele dönüşmekte, nesnelliği olumsuz etkilenmektedir. Yüksel ve Gürcan, haberde denge unsurunun asla göz ardı edilmemesi gerektiğini ve nesnelğin haberde var olması gereken en önemli özellik olduğunu asla unutulmaması gerektiğini savunmaktadır. Haberde tarafsızlık üzerine birçok kişiden farklı bir görüşe sahip olan Yüksel, haberciliğin rutinleşmiş haber üretme sürecinin haberin tarafsızlığına gölge düşürdüğünü, şahsi özelliklerden, ideolojik farklılıklara kadar birçok unsurun haber yazım sürecini etkilediğini, bu unsurlar arasında tarafsızlığı en çok etkileyenin medyanın yapısında bulunan yanlılık ve sahiplik durumunun olduğunu söylemektedir. Haber yazmada kullanılan teknikler ve medyanın çalışma

³⁸ Ali Rıdvan Bülbül, *Genel Gazetecilik Bilgileri*, Nobel Yayınları, Ankara, 2000, s. 209.

³⁹ Kaptan, *a.g.e.*, s. 38.

⁴⁰ Girgin, *a.g.e.*, s. 248.

⁴¹ Nejdet Atabek, Gazetecilikte Tarafsızlık, *Marmara Üniversitesi İletişim Dergisi*, 1994, Cilt: 7, s. 25.

premsipleri de var olan gerçekliğin haberde sunumunu ölçütlere sığdırır ve tüm bunlar göz önüne alındığında haberin bir söylem olduğunu kabul edersek haber, içinde olduğu bağlamla ilişkilendirilerek anlam kazanmaktadır. Yüksel, gücü veya iktidarı elinde bulunduranların söylemlerinin yarattığı bir anlatı olan haberde yer alan savaş fotoğrafının asla savaşın kendisi olamayıp sadece savaşın bir temsilcisi olacağı gibi haberin de gerçekliğin kendisi değil, yalnızca haberin yeniden meydana getirilmiş bir kurgusu olduğunu bu sebeple haberin bir kurmacadan öteye geçemeyeceğini, hiçbir haberde tarafsızlıktan bahsedilemeyeceğini savunmaktadır.⁴²

1.4 Haberin Üretilme Süreci

Haber toplum içerisinde yaşanan olayları insanlara aktararak bilinçlendirilmelerinde birinci dereceden rol oynamaktadır. Haberler, insanlar tarafından günlük gazetelerden, radyodan, televizyondan veya çağımızın teknolojisi internet tarafından alınmaktadır. Günümüzde haber almada en çok tercih edilen kitle iletişim aracı televizyon gibi gözükse de buna en büyük rakip internettir.⁴³

Şeker, haber üretimi yapan şirketlerin ve gazetecilerin hayatın akışı içerisinde binlerce olay arasından bazılarını haber yapmak için kayda değer bulduğunu, bazılarını da çöpe attığını bu sayede değerlendirme işlemi yapıldığını, her geçen gün gelişen olaylar arasında kayda değer olanlarının habere dönüştürüldüğünü diğerlerinin ise görmezden geldiğini söylemektedir.⁴⁴

Haberlerin sade olması okuyucu açısından oldukça önem teşkil etmektedir. Haberi okuyan ayrıntılardan uzak, net, akılcı bir metinle karşılaşmalıdır.

Girgin, kitabında haber üretiminin “seçim, araştırma, yeniden seçim, ayıklama, biçimlendirme ve yayımlama/yayınlama” olarak 6 aşamada meydana geldiğini söyler. Bu aşamalar ise şöyledir:

Seçim: Nicelik olarak bilginin her geçen gün arttığı çağımızda uzman birinin belirlediği hedef kitle ile iletişim kurması ve hedef kitleden bilgi alması oldukça zordur. Bu sebeple haber seçiminde bulunmak habercilik yapmanın en önemli noktasıdır. Gündelik hayatta birçok benzer olay olur. Olayın benzerleri arasından haber değeri olduğu düşünülüp haber yapılabilmesi için bazı özellikleri içinde barındırması gerekir. Bu özellikleri haberi yapan gazeteci belirler. Gazetecinin ilk ve en temel işi hayatın akışı içerisinde gelişen olayların hangilerinin haber olacağını seçmektir.

⁴² Yüksel ve Gürcan, **a.g.e.**, s. 66-67.

⁴³ Girgin ve Özay, **a.g.e.**, s. 10-18.

⁴⁴ Mustafa Şeker, Özel Televizyonlarda Haberin Seçimi ve Yapılandırılması (NTV, ATV ve SHOW TV Örneği), Selçuk Üniversitesi, Konya, 2003, s. 16. (**Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

Araştırma: Haberi yapacak kişi doğru noktalara bakarak iyi bir araştırma yapmak, bütün detayları araştırmak, sorgulamak ve birtakım kararlar almak durumundadır. Kararını alan haberci, haberle ilgili ilginç ya da önemli bilgileri sorgular. Bunu yapmasındaki amacı, daha fazla veriye ulaşım haberin güvenilirliğini arttırmaktır.

Yeniden Seçim: Habere konu olan olayla ilgili ulaşılan bulgular değerlendirildikten sonra tekrar bir seçim yapılır. Habere konu olan olayın iyi bir habere dönüşebilmesi adına konunun içerdiği öğelerin yanında konunun ele alınış biçimi büyük bir önem ifade etmektedir. Giriş cümlesi, haber akışı, kullanılan sözcükler, yüklemeler, detaylar tüm bunlar birer seçim gerektirir. Tüm bu seçimler yapılırken habercinin belirli bir seviyede deneyim sürecinin olması gerekir.

Ayıklama: Haber yapan önemsiz bulduğu, gereksiz gördüğü bilgileri, ayrıntıları, çok sayıda cümle ve ifadeyi yok sayarak geriye kalan malzemeyi kurgular ancak bu biçimlendirme olayı bilinçli bir yöntemle yapılmalıdır. Haberin ilginç olması, güncel olması, önemli olması gibi konular göz ardı edilmemelidir. Ayıklama çağımızın habercilik mesleğinde bilgiyi toplama kadar önem verilmesi gereken konulardan biridir.

Biçimlendirme: Haberin kurgulanması/biçimlendirilmesi, haberin işlenmesidir. Ulaşılan bilgiler ışığında metne bir içerik ve bir anlam kazandırma olayına haberde biçimlendirme denir.

Yayımlama/Yayınlama: Yukarıda teker teker anlatılan bütün aşamalardan sonra haberin yayınlanma/yayımlama sırası gelir. Muhabirin yazdığı haber, haber editörlerine veya kurumun yapısına göre yazı işleri müdürüne gider. Editör ya da yazı işleri müdürü düzeltme gerekli ise yapar ve ardından haber yayınlanmak/yayımlanmak için kurgu veya basıma gider.⁴⁵

1.5 Yeni Medya ve Yeni Medya Haberciliği

Binark'a göre yeni medya terimi, geleneksel medyadan (gazete, televizyon ve radyo) daha farklı olarak, sayısallaşan medyayı yani etkileşimsel medyayı tasvir etmek için kullanılmaktadır. Binark, internetin bulunduğu ilk günden bu yana süre gelen gelişim ile teknolojik iletişimde de çok fazla yenililiğin oluştuğunu, en başta tek yönlü iletişim sunulan internetin yaşadığı gelişimle toplumu da iletişime dâhil edip çift yönlü bir etkileşim ortamı yarattığını, bu özelliği ile de geleneksel medyadan ayrılan yeni medya ortamının meydana geldiğini, yeni medya kavramının bilgi ve iletişimde kullanılan teknolojiler ile birbirine bağlı olan sosyal bağlamları, iletişim kalitesini artıran cihazları, bu aygıtları kullanarak geliştirilen

---

⁴⁵ Girgin ve Özay, **a.g.e.**, s. 59-62.

iletişim yöntemlerini ve bu yöntemler etrafında şekil bulan, sosyal düzenlemeleri ve örgütlenmeleri kapsadığını söylemektedir.⁴⁶

Irak ve Yazıcıoğlu'na göre yeni medya içinde barındırdığı özelliklerin yanında sürekli gelişebilen yapısı ile geleneksel medya ile içinde bulunduğu yarışta sürekli üstün olmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı ve büyük değişim hayatın akışında, çalışma yöntemlerinde ve iletişim sistemlerinde devrim diye tabir edilebilecek büyük çapta değişimlere sebep olmuştur.⁴⁷

Binark, yeni medya başlığına tüm dijital teknolojileri dahil eder ve çağımızda giderek rutin yaşamın her bölümünde yaygın kullanım yöntemleri bulan, rutin yaşam pratiklerini, farkına varılmasa da köklü bir biçimde değiştiren, toplumsal yaşamın bazı gerekleri sebebiyle kullanım miktarı hızla artan, hayatın bir parçası/uzantısı durumuna gelen, bilgisayar, internet ortamında yer alan her şey, cep telefonları, oyun konsolları, İpod ya da avuç içi veri bankası iletişimcilerinin yeni medya olduğunu söylemektedir. Binark, Van Dijk'ın yeni medya kavramıyla, geleneksel medyadan yani gazete, radyo, televizyon ve sinemadan farklı bir yapıyla, dijital kodlama sistemi kullanılarak temellenen, iletişimin eş zamanlı ve çok yoğun bir şekilde, hızı yüksek karşılıklı ve çok katmanlı etkileşimin meydana geldiği multimedya biçimselliğine sahip olan iletişim araçlarının kastettiğini söylemektedir.⁴⁸

Yeni medya ortamlarının birbirinden farklı iletişim boyutlarının aynı anda ve koşut olarak gerçekleşmesine olanak sağladığını savunan Dağtaş ve Derelioğlu, iletişimin çoğuldan çoğula ya da tekilden çoğula eş vakitli iletişim sohbet hizmeti şeklinde; tekilden tekile eş vakitsiz iletişim e-posta şeklinde; sunucu/serverdan çoğula ya da tekile veya bir diğer sunucuya eş vakitsiz şekilde gerçekleştiğini söylemektedir.⁴⁹

Binark, yeni medya ile alakadar olarak üzerinde durulması gereken diğer önemli hususlardan birinin yeni medya imkânlarının bir yandan kullanıcıyı bireyselleştirdiği diğer yandan da yeni medya olanakları ile sağlanan sanal ortam içerisinde yeni ve geleneksel olmayan bir şekilde toplumsallaştırılması durumu olduğunu söylemektedir.⁵⁰

Yapay dünya özelinde yeni medya ortamı ve araçları geleneksel medya araçlarına göre yüksek hız ve sonu olmayan bir veri dolaşımı imkânını içinde barındırır. Ağ adresleriyle (linkler) video, fotoğraf, video ve yazınsal veriler hızlı ve kolayca paylaşımı medya dünyasında yeni bir yol açmıştır. Bu yol kullanıcı odaklı bir biçime dönüşerek içeriğin medya

⁴⁶ Mutlu Binark, *Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2014, s. 15.

⁴⁷ Dağhan Irak ve Onur Yazıcıoğlu, *Türkiye ve Sosyal Medya*, Okuyan Us Yayınları, İstanbul, 2012, s. 23.

⁴⁸ Mutlu Binark, *Yeni Medya Çalışmaları*, Dipnot Yayınları, Ankara, 2007, s. 5-21.

⁴⁹ Erdal Dağtaş ve Gökhan Derelioğlu, *Geleneksel Yayıncılığa Alternatif Bir Medya Modeli Olarak İnternet Yayıncılığının Konumu ve Önemi*, *Kültür ve İletişim*, 1999, Cilt: 2, s. 89-90.

⁵⁰ Binark, *a.g.e.*, s. 23.

sahiplerinin de ötesinde platformu kullananlar tarafından belirlendiği ve mesajların sadece geleneksel medya ortamları dışında kullanıcıların eliyle de dağıtıldığı bir ortam olmuştur. Üstelik bu ortamda hiçbir resmi başvuru ve yasal bir sürece takılmadan gezinmek, paylaşımında bulunmak, içerik üretimi yapmak mümkündür. Geleneksel medya araçları olarak tabir edilen televizyon, radyo, gazete gibi kitle iletişim araçlarında kitlelere izleyici, okuyucu, seyirci gibi tanımlar yapılır; yeni medya ise geleneksel medyanın aksine hedef kitleye “kullanıcı” adı verilmektedir. Yeni medya kullanıcıları, yeni medya araçlarının bir yandan kullanıcısı, bir yandan da enformasyon üreticisi konumuna sahiptir. Bu olay aslında yeni medya ile geleneksel medyanın farkını net bir biçimde gösterir yani geleneksel medyada içerik üreticileri profesyonel çalışan kişi ya da kurumlardır. Yeni medya araçlarında ise içerik üreticiler profesyonel olmayan amatör kullanıcılarıdır. Yeni medyada kullanıcılar istediği içeriğe, her zaman ve her mekânda erişebilme özgürlüğüne sahiptir.⁵¹

Castells'e göre gelişen ve geliştikçe değişen iletişim teknolojileri onu kullananlara her zaman yeni fırsatlar oluştururken, bir yandan da mevcut anlamları yeniden şekillendirmiş vücut buldurtmuştur. Castells, internetin ve dijital teknolojilerin kitle iletişim araçlarının ve birçok gazetenin çalışma sürecini dönüştürdüğünü savunmaktadır.⁵²

Flavian ve Gurra, gazete endüstrisinin, elektronik ortamların gelişiminden en fazla etkilenen endüstriler arasında en başta olduğunu, iletişimin internet sayesinde hızla geliştiği ve daha sonra dijital gazetelerin yayına sunulmasında bir araç olarak internetin kullanılıyor olmasının bu alanda çok büyük değişimlere sebep olduğunu açık bir şekilde ifade etmektedir.⁵³

Castells, dünyanın neredeyse tamamında 30 yaşını aşmamış internet kullanıcılarının haberleri gazetelerden değil internet üzerinden takip ettiğini söylerken artık gazetelerin kitle iletişim aracı olma özelliği devam etse de yayın platformlarının değiştiğini savunmaktadır.⁵⁴

Haber ortamları yeni medyaya taşınırken, sadece yeni medya üzerinde yayın yapan haber siteleri de yavaş yavaş oluşmaya başlamıştır.

Narin, yeni medya ile biçimlenen gazetecilik alışkanlıklarının “gazetecilik 2.0”, “elektronik gazetecilik”, “internet gazetecilik/habercilik”, “sanal gazetecilik”, “online gazetecilik/habercilik”, “çevrimiçi gazetecilik”, “dijital gazetecilik” gibi isimlerle anıldığını söylerken tüm bu ifadelerin, en önce iletişim servisi edildiği kanaldaki değişim ve dönüşüm

⁵¹ Haluk Birsen, *Dijital İletişim ve Yeni Medya*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2013, s. 45.

⁵² Manuel Castells, *İletişimin Gücü*, Çev. Ebru Kılıç, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2016, s. 101-102.

⁵³ Carlos Flavian ve Raquel Gurra, *“Dijital Gazeteleri Seçmek–Okuyucu Amaçlarının ve Kullanıcı Deneyimlerinin Etkisi”*, *Yeni Medya Kullanıcısının Yükselişi*, Himmət Hülür ve Cem Yaşın, (ed.), Ütopya Yayınevi, Ankara, 2016, s. 418.

⁵⁴ Castells, a.g.e., s. 101.

olmak üzere, mesajı hazırlanması ve alınması dönemindeki değişime ve dönüşüme işaret etmekte olduğunu söylemektedir.⁵⁵

Flavian ve Gurrea, yeni medyanın, hedef kitleye ulaşma hızı ve düşük maliyetli olmasının gazeteciliğin sunumunun değişiminde büyük bir rol oynadığını bu sayede hedef kitle ile daha doğrudan temas kurulduğunu ve etkileşimin kolaylaştığını söylerken yeni medya sisteminin kullanımında tüm bu sebeplerin belirleyici olduğunu aktarmaktadır.⁵⁶

Yeni medya ile beraber profesyonel olarak habercilik mesleği ile uğraşanların yanında mesleği habercilik olmayan kişilerin de kolayca haber sitesi kurmaları olanaklı bir hale gelmiştir. Habere ulaşma da hız artmıştır. Anlık olarak haber paylaşımları yapılmaya başlanmıştır. Yeni medya haber platformları çoklu ortamı içinde bulundurması, bilgiye çok hızlı biçimde ulaşabilmesi ve bilgiyi hedef kitleye aktarması, yeni medya kullanıcılarına daha kolay ve hızlı bir şekilde ulaşıp onunla iletişim içerisine girebilmesi, haber üzerinde yapılanın anında düzeltilebilmesi, arşivleme imkânının zor olmaması ve maliyetinin düşüklüğü gibi örneklerle anlatılabilecek özelliklere sahiptir. Yeni medyanın bu özellikleri geleneksel habercilik ile internet haberciliğini ayıran başlıca kriterlerdir.

1.6 Yeni Medya Kuruluşlarının Haberciliğe Bakışı

Kitle iletişim araçlarının halk üzerindeki etkisini belirleyen etkenlerin en başında haber gelir. Yeni medya kullanıcılarına sunduğu imkânlar ile geleneksel kitle iletişim araçları olan televizyon, radyo, gazeteye göre insanlar üzerinde daha etkilidir. Toplumlar üzerinde bu denli etkili olan yeni medyanın haberler ile de toplumu etkileme gücü oldukça yüksektir.

Yüksek hızı, kolay ulaşılabilirliği ve sonu olmayan bir veri dolaşımını içinde barındıran yeni medya, geleneksel kitle iletişim araçlarına göre çok daha büyük kitlelere çok daha kısa sürelerde ulaşmaktadır. Hal böyle olunca yeni medyanın kamuoyu oluşturma gücünün ne kadar büyük olduğu ortaya çıkmaktadır. Geleneksel medya platformlarına bir alternatif olarak algılanan yeni medya, insanların bizzat katılımcı olduğu ve toplumlarında seslerini duyurabildiği bir mecra olarak görülmektedir.

İnsanların toplulaşmasına olanak vermesi yeni medyanın bir diğer büyük avantajıdır. Toplum kendi gibi düşünen bireyler ile hiçbir zaman ve mekân kısıtlaması gözetmeksizin iletişim kurabilmektedir. Her birey kendi bilgisayar başında, internetin sağladığı imkânları kullanarak sosyalleşebilmektedir. Yeni medyayı geleneksel medyadan ayıran önemli özelliklerden biri olan profesyonellik gerektirmemesi durumu ile her bireyin içerik üretebilmesi birleşince aynı tip içerik üreten ve aynı düşünen bireyler buluşabilmektedir.

⁵⁵ Bilge Narin, **G@zetecilik 2.0**, Gece Kitaplığı, Ankara, 2017, s. 25.

⁵⁶ Flavian ve Gurrea, **a.g.e.**, s. 419.

Yeni medya sermaye odaklarından, siyasal baskılardan ve eşik beççiliğinden arınmış olarak geleneksel medyaya göre daha bağımsız bir medya sistemi olarak görölmektedir.

Yeni medyanın ufak, objektif ve alternatif bir medya için uygun bir ortam yarattığını savunan Binark, hâkim medya şirketlerinin gündemi dizayn etme gücüne karşılık yeni medyanın internet haber siteleri yoluyla tarafsız, objektif bir haberciliğın önünü açtığını ve ana akım medya gücüne karşı son derece etkili ve tarafsız bir pencere sunduğunu söylemektedir.⁵⁷

Geleneksel medyanın sahiplik durumundaki değişim ve haberin artık bir ürün olarak tanımlanmaya başlamasıyla beraber ortaya çıkan tarafsız ve toplum yararını gözeten habercilik yapma ihtiyacının formülü olarak yeni medya ve internetin sağladığı imkânlar ile kurulan haber siteleri görölmektedir.

Yeni medya konusunu politika ilişkisi üzerinden inceleyen Gurevitch, Coleman ve Blumler'a göre kişilerin medya ile iletişimde bulunabildikleri, kendi içeriklerini tasarlayıp, üretebildikleri ve enformasyonu sunabilmek adına alternatif ortamlar oluşturabildikleri pahalı olmayan iletişim teknolojilerine ulaşabilmemesinin medya sahiplerinin ellerindeki enformasyon tekeli ortadan kaldırdığını televizyon ile siyaset arasında kurulan ilişkinin yavaş yavaş yok olduğunu, yeni medyanın kapsama alanının genişleyerek televizyonun alanına girdiğini, bu durumun geleneksel medya araçlarından olan sadece televizyon izleyicileri için değil aynı şekilde gazete okuyucuları açısından da birebir benzerlik gösterdiğini, gazetelerinde okuyucu kaybettiğini söylemektedir. Gurevitch, Coleman ve Blumler; Pew Internet ve American Life Project tarafından yapılan çalışmaya değinerek, başkanlık yarışında seçim kampanyalarını izlemek amacıyla temel kaynak olarak yeni medyayı kullandığını aktaran Amerikalıların sayısının 2004 yılından bu yana %23 artış gösterdiğini, buna karşı olarak seçim kampanyalarını televizyondan takip edenlerin sayısının % 4 azaldığını, ana akım haber kuruluşlarının yeni medya haber kaynaklarına göre hala daha çok takip edildiğini ancak bu kaynakların da birçoğunun enformasyonları artık internet siteleri, bloglar ve adayların kendi sitelerinden kopyaladığını belirtmektedir.⁵⁸

Yeni medya ortaya çıktığı günden bu yana medya üzerine çalışan birçok akademisyen ve araştırmacı tarafından olumlanmaktadır ancak bu durum yeni medyanın hiçbir sorun taşımadığı anlamına gelmemektedir. Yeni medyada bireylerin izleyici, okuyucu veya dinleyici değil katılımcı olması, yapısı gereği hileli yönlendirmeye müsait olması, yeni medya haberciliğinin denetimindeki zorluklar ve yasal boşluklar, doğru bilginin önündeki büyük engeller olarak görölmektedir.

⁵⁷ Binark, **a.g.e.**, s. 21-44.

⁵⁸ Michael Gurevitch, Stephen Coleman ve Jay G. Blumler, Siyasal iletişim: Geleneksel ve Yeni Medya İlişkisi, **Orta Karadeniz İletişim Çalışmaları Dergisi**, 2016, s. 3.

Yeni medyayı olumlayanların yanında topluma zarar verdiğini düşünen araştırmacılar da mevcuttur. “Parmaklarımızın ucundaki bilgi gerçekten bilgi mi?” sorusunu soran Acar’a göre yeni medya, enformasyon akışını kontrol altında tutmak isteyen iktidar sahiplerinin bu gayretine hizmet etmekte olan bir araç olarak görülmektedir. Bilgi paylaşılmayacak kadar kıymetlidir ve iktidarın hâkimiyetini sürdürmesi için bilgiyi kendi kontrolü altında tutması gerekmektedir. Enformasyon teknolojileri ile bireylere sunulan yoğun bilgi, hâkim sistem için herhangi bir soruna sebep olmayacak dezenformasyonlardan ibarettir. Diğer bir tehlikeli olay da halkların yeni medya ile yoğun enformasyon istilasına tutulması ve bireylerde her şeyi bildiği hissi oluşturulmasıdır. Durum böyle olunca bilgi boşlukları fark edilmemekte ve bilgi kirliliği oluşmaktadır. Kapital dünya sisteminin eliyle bilinçli olarak oluşturulan ve yayılması için uğraşılan enformasyon toplumu yeni medya tarafından manipüle edilen toplumdur. Geleneksel medya araçlarının meydana getirdiği problemlerin alternatifi olarak görülen yeni medya inanışın tam tersi olarak insanı sanal ortamda hareketsiz bırakıp problemleri daha da arttırmaktadır. Bireyler, sosyal varlıklar olarak yüz yüze iletişimde bulunma gereği duymalarına rağmen yeni medya aracılığıyla kendilerini bilgisayarlara hapsetmiş ve sanal dünyada sunulan yapay ve sahte özgürlük alanında sosyalleştiğini sanmaktadır. Yeni medyada kaynakların güvenilir olamama sorunu da en önemli sıkıntılardandır. İnternet teknolojileri ve yeni medyaya muhalif yaklaşanların savduklarına göre bu teknolojiler tek başlarına asla devrimsel bir değişimin aracı olamayacağı gibi tam aksine hâkim iktidarın çıkarlarına hizmet etmektedir.⁵⁹

Yeni medya kavramına ve iletişim teknolojilerine muhalif yaklaşan çok sayıda araştırmacıya göre, toplumların hâkim iktidar tarafından denetim altında tutulması ve gözetlenmesi için kullanılan en önemli araç internet ve yeni medya teknolojileridir. Aydoğan, bunu çok daha ileriye götürerek bilginin iktidarın yanında çok uluslu kapitalist şirketler için de mevcut pazarı kontrol altında tutabilmek, denetleyebilmek ve küresel olabilmek adına çok önemli olduğunu yeni medyanın da buna hizmet ettiğini söylemektedir. Bilgi dünya çapında politik ekonominin idaresi için en önemli araçlardandır. Bilgi teknolojileri ve yeni medyada ilerlemenin diğer bir nedeni küresel firmaların gözetleme ihtiyaçlarından doğmaktadır. Bu yönden bakıldığında bilgi toplumu olarak isimlendirilen günümüz insanları için gözetim toplumu ismini kullanmak uygun olabilmektedir. Bilgi üreticileri ile bu bilgiyi kullananlar arasında büyük bir adaletsizlik mevcuttur. Yeni medya teknolojileri ve bilgi toplumu olarak adlandırılan kavram ile birlikte kültürün de dünya çapında olduğu ve kültürel emperyalizmi olarak adlandırılan kavramının gün yüzüne çıktığı yadsınamaz bir gerçektir. Birçok küresel marka geleneksel medya unsuru olan televizyon sayesinde evlere kadar girmiş ve televizyonlar kültürün bir taşıyıcısı konumuna gelmiştir.

⁵⁹ Necla Odyakmaz Acar, Özgürlük Alanı Olarak Sunulan Sosyal Medya ve Taksim Gezi Parkı Eylemleri, **Akdeniz İletişim Dergisi**, 2013, Cilt: 20, s. 202-217.

Küresel kültür olarak tanımlanan kavram insanların yaşam tarzından tüketim alışkanlıklarına kadar belirleyen bir yapıdır. Küresel şirketler ulus pazarlarına ulaşabilmek ve kendi küresel ürünlerini satabilmek için reklamları kullanmaktadır, teknolojik ilerlemeyle birlikte ticari sistem hızla dünyaya yayılmaya başlamış ve halkları birbirlerinden ayırmakta olan kültürel farklar da aynı hızda ortadan kalkmıştır. Yeni medya ve enformasyon kavramı bu niyet için uğraş vermektedir. Çağımız orta sınıf birey sayısındaki artış ve kitle kültürünün orta sınıfı tüketime teşvik etmesi ile beraber tüketim çılgınlığı yalnızca üst sınıflara özgü olmaktan çıkmıştır. Tüketim çılgınlığının oluşumunda, insanların tüketme isteklerinin artırılmasında yeni medya teknolojilerinin payı çok büyüktür. Yeni medya teknolojileri kullanıcı yapısı, kuralsız veri paylaşımı ile beraber uluslararası şirketlerin amaçlarına hizmet eder duruma gelmiştir.⁶⁰

Kılıç, Aljazeera'nin haber paylaşım sitesinde yer alan Oxford Üniversitesi Reuters Gazetecilik Çalışma Enstitüsü Dijital Haber Raporu'nun beşincisinde sosyal medyanın Türkiye'de okuyucuların %73'ü için haber takip etme kaynağı olarak tespit edildiğini söylemektedir. Bu oran 2015 yılında %67 olarak belirlenmişti ve bu Türkiye'yi o sene haberin kaynağı olarak yeni medyanın en fazla kullanıldığı ülke olarak gösteriyordu. Yunanistan 2016 yılında %74 ile ilk sırada bulunmaktadır. Raporda incelenen 26 ülkenin ortalaması da %51. Türk kullanıcıların en fazla yöneldiği haber kaynağı platformu olarak %64 ile Facebook birinci sırada. Facebook'u %31 ile Youtube ve %30 ile Twitter izliyor. Rapora göre haberlere güvende Finlandiya %65 ile zirvede. Güvenin en düşük olduğu ülke ise %40 ile Yunanistan. Türkiye'de siyaset ve medyanın birbirinden bağımsız olduğuna, medyanın tarafsızlığına inanan bireylerin oranı yalnızca %29. Okuduğu haberin güvenilirliğine inananların oranı Türkiye'de %34 olarak gözüküyor.⁶¹

Yeni medya içinde barındırdığı bireysel olma, hızlı haber paylaşımı, sınırsız ve küresel olabileme gibi özellikler ile diğer kitle iletişim araçlarına göre avantajlı konumdadır. Ancak her türlü dijital hilenin profesyonellik gerektirmeden herkes tarafından yapılabilmesi ve denetlenmesinin neredeyse imkânsız olması yeni medyanın dezavantajlarıdır. Bu dezavantajlar toplum karşısında güvenilirlik sorunlarına yol açabilmektedir.

---

⁶⁰ Filiz Aydoğan, Eleştirel Perspektiften Yeni Medya, *Marmara Üniversitesi İletişim*, 2009, Cilt:15, s. 185-194.

⁶¹ Necaî Erdem Alp, Yeni Medyada Haberin Sunuluş Biçimine Bağlı Etik Sorunların İnternet Haber Sitesi Okuyucuları Üzerinden İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, 2017, s. 23.(**Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

İKİNCİ BÖLÜM

YENİ MEDYADA SÖYLEM VE İDEOLOJİ

Bektaş, bireylerin içinde bulunduğu sosyal hayat ve siyasal gücün dünyevileşmesi ile ideolojilerin meydana gelmesinin ve bu ideolojilerin yayılmasının kolaylaştığını söylemektedir. Kamuoyunda farkındalık oluşmasında önemli bir rol alan topluma ve bu sebeple insanlara hâkim olan ideolojiler, kişilerin tercihlerini etkilemekte ve onları yönlendirmektedir. Birey ve topluma bağlı olarak ideoloji kavramı; “birey, toplum ve evren hakkındaki bilgi ve inançların kapsamlı kalıpları” olarak açıklanabilmektedir. Bektaş’a göre dünya sistemine hakim olan ideoloji, insanların hareketlerini, tutumlarını belirlemektedir. Kamuoyu oluşturulmasını büyük oranda etkileyebilen ideolojiler, toplumsal ve siyasal birer simgedir.⁶²

Althusser, 1984’te yazdığı ünlü makalesinde Devletin İdeolojik Aygıtlarının ve Devletin Baskı Aygıtlarının ideolojik işlev olan toplumsal pratikler olduğunu söyler. Devletin Baskı Aygıtları yani ordu ve polis temelde güç kullanımıyla; Devletin İdeolojik Aygıtları ise medya ve eğitim ile iktidar grubun ideolojik hegemonyasını güvencede tutma yoluyla ideolojik bir işlev görmektedir.⁶³

Hayatın rutin akışı içerisinde yer alan ideoloji, bireylerin yaşam alanlarının ortaya çıkarılmasında, bu alanların belirlenmesinde, kararlar verilmesinde, bir ürünün üretilmesinde ve neye göre değerli olduğu gibi birçok alanda etkili olmaktadır. Hayatın hemen hemen her alanında etkilidir.⁶⁴

İdeoloji kavramı ile ilgili farklı görüşler savunulmaktadır. Terry Eagleton, ideoloji kavramı sınıf ayrımları olan toplumlarda bireylerin yaşam biçimlerini, bireylerin toplumsal işlevlerine bağlayan ve toplumun çoğunluğu için doğru olmayan bilgi edinmelerine sebep olan inanışları, düşünceleri ve imgeleri ifade etmektedir. Eagleton ideoloji üzerine farklı tanımlar yapmıştır; - Bireylerin düşüncelerini, inançlarını ve değerlerini belirleyen toplumsal hayatta yer alan bir süreçtir. – Halk içerisinde kıymetli görülebilecek bir grup veya sınıfın inançları ve düşüncelerinin yansımasıdır. – Olası bir çıkar çatışması durumunda toplum içerisinde bulunan çıkarlarının herkes tarafından kabul edilebilecek bir hale getirilmesi ve üstüne bu çıkarların desteklenmesidir. - Yöneten grubun veya yöneten sınıfın çıkarlarını çarpıtarak ve yanıltmaca yaparak normalleştirilmesidir. Bu normalleştirmede yönetenlerin düşünceleri ve inançları önemli rol oynamaktadır. – İdeoloji, doğru olmayan veya aldatıcı

⁶² Arsev Bektaş, *Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1996, s. 75.

⁶³ Nick Stevenson, *Medya Kültürleri, Sosyal Teori ve Kitle İletişimi*, Ütopya Yayınları, Ankara, 2008, s. 69.

⁶⁴ E. Nezih Orhon, Değişim Değeri Açısından Televizyon Haberi, Teknolojik ve İdeolojik Boyutuyla Metalaşan Televizyon Haberleri, *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Yayınları*, 2004, Cilt: 53, s. 35.

inançlar üzerine yapılan vurgulamayı devam ettirir ancak bu inançlar yöneten sınıfın menfaatlerinden uzak, tam şekliyle toplumun kökünden, yapısından meydana gelir.⁶⁵

İdeoloji, bir düşünce ve inanış sistemini ifade ettiğinden toplum içerisinde yaşamakta olan her insan sahiptir. Toplum içerisinde yaşamakta olan her bir insan bir düşünce yapısına sahiptir ve alternatif bir düşünce yapısı için arayışa girebilmektedir. Bununla birlikte insanlar kendilerine ait bir düşünce biçimi de oluşturabilmektedir. Bir düşünce biçimi olan ideolojiyi insanın kendisini temsil eden hatta toplumsal oluşum sırasında yeniden üretmekte olduğu bir pratik olarak nitelendirilebiliriz.⁶⁶

İdeoloji kavramı çokça tartışılmış sorunlu bir kavramdır. İdeoloji konusu detaylı bir biçimde Marksist düşünce geleneği içerisinde ele alınmıştır.

İdeolojiyi doğru olmayan bilinç üretimi şeklinde ifade eden Marx, ideoloji kavramını yönetici sınıfında bulunanların fikirlerinin halkta olağan, normal bir şekilde algılanmasını sağlamakta olan bir araç şeklinde değerlendirmektedir. Kendi fikirlerinin dışında bulunan fikirlerle yani yönetenlerin düşünceleri ile toplumsal hayatı anlamaya yöneltilen işçi sınıfı üzerinde yanlış bilinç oluşturulmaktadır. Bu sisteme burjuva ideolojisinin bir ürünü denebilir. Bireylerin kimlikleri, toplum içerisinde diğer bireyler ile olan ilişkileri ve toplumsal deneyimlerinin hangi şekilde anlamlandırılmasıyla ilgili bilinçlerini yine toplum üretir. Marx, ekonomik gerçekliğin uzun dönemde ideolojiden daha etkili olacağını ve burjuva sınıfının işçi sınıfının mevcutları tarafından yıkılacağını söylemektedir. Burjuva sınıfının yıkılmasından sonra oluşacak toplumsal yaşam alanındaki eşitlik ortamında bireyler toplumla olan ilişkilerinde doğru bir bilinç dünyasına sahip olacağından ideolojiye gerek dahi kalmayacaktır.⁶⁷

Toplumda uzun bir dönem hâkim olan ideolojiler yöneten sınıfın ideolojisi olduğundan yöneticilerin bu ideolojinin farkına bile varmayacak kadar körleşebileceğini belirten Marx, toplum içindeki bireylerin düşüncelerine, inançlarına karşılık yönetici sınıfın ideoloji ile kendi üstünlüğünü hissettirdiğini ve doğallaştırdığını söylemektedir. Hal böyle olunca toplum yöneticilerinin yaptıkları doğal ve olması gerekenmiş gibi bir inanış oluşturarak normal ve kabul edilmesi gereken bir gerçek olarak anlaşılmaktadır.⁶⁸

⁶⁵ Terry Eagleton, *İdeoloji*, Çev. Mutallip Özcan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1996, s. 17-30.

⁶⁶ Rosalind Coward ve John Ellis, *Dil ve Maddecilik-Semiyolojideki Gelişmeler ve Özne Teorisi*, Çev. Eser Tarım, İletişim Yayınları, İstanbul, 1985, s. 139.

⁶⁷ John Fiske, *İletişim Çalışmalarına Giriş*, Çev. Süleyman İrvan, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1996, s. 221.

⁶⁸ John Hartley, *Communication Cultural And Media Studies*, Routledge, London, 2002, s. 105.

Hegemonyayı oluşturan bireyler yöneten sınıfta yer alanların isteklerinin herkes tarafından kabul edilebilir duyular olduğunu düşünmekte ve ideolojinin yer aldığı işleyişi saklamaya çalışmaktadır.⁶⁹

İdeoloji kavramı üzerine yapılan tanımlara bakıldığında ideolojinin gerçeği etkilediği ve bireylerin gerçek algısını değiştirebildiği görülmektedir. Burada bireylerin etkisi altında olduğu yöneten ideolojisinin farkında olup olmadığı konusu gündeme gelmektedir.

Bireyler, kudretini hâkim olmaktan doğuran ideolojinin içerisinde hayat sürerken hâkim ideolojinin farkına varamayabilir. Hal böyle olunca bireyler diğer bireylerin ideolojilerini idrak edebilirken kendi ideolojilerini bir türlü fark edemeyebilirler. Bu durum bireyin kendi ideolojisini güçlendirip doğallaştırırken aynı zamanda toplumda egemen olan mevcut ideolojiye hizmet ederler.⁷⁰

Medeniyetlerin var olduğu günden bu yana yöneten sınıfın ideolojisi topluma hâkim olmaktadır. Toplum içerisindeki maddi gücü elinde bulunduranlar entelektüel güçlere de yön veren kişilerdir. Gücü elinde bulunduranlar zihinsel üretim araçlarının da yönlendirilmesinde söz sahibidir. Zihinsel gücü eline geçiremeyenler mevcut ideolojinin fikirlerinin ötesinde bir yere gidememektedir.⁷¹

Bu durumda kitle iletişim araçları büyük önem taşımaktadır. İnsanlar bu araçlar sayesinde bilgiye ulaşmakta dünyayı idrak edebilmektedir. Ancak burada şunu unutmamak gerekir. Kitle iletişim araçlarına hâkim olanlar yine maddi gücü elinde bulunduranlar yani yöneten sınıftır. Bu sebeple dünyaya kitle iletişim araçlarının perspektifinden bakanlar da güçlü ideolojinin etkisi altındadır.

İdeoloji kavramını açıkladıktan sonra ondan ayrı düşünülemez bir kavram olan söylemi de açıklamak gerekmektedir. Burada sebep ideoloji ve söylem kavramlarının birbirleriyle adeta iç içe geçmiş kavramlar olmasıdır ve bu iki kavram birbirlerini tamamlamaktadır.

Söylem denilen kavram Sözen'e göre hiçbir kaynağa dayanmaz veya dayandırılmaz. Söylem, salt olarak kullanılan dil ve dilin pratiğidir. Dil kullanımı denilen şey yalnızca dilbilimin klasikleşmiş öğeleri ile kısıtlı değildir. Sözen söylemin siyasal, kültürel, ekonomik alanlar gibi gündelik hayatın diğer yönleriyle de ilişki içinde olduğunu söylemektedir.⁷²

Söylem kelimesi çağımızda toplumun neredeyse her kesimi tarafından kullanılmaktadır. Söylem sözcüğünün her geçen gün yeni bir anlam kazandığı görülmektedir.

⁶⁹ Fiske, a.g.e., s. 225.

⁷⁰ Christopher Barnard, *Language, Ideology and Japanese History Textbooks*, Routledge, London, 2003, s. 2.

⁷¹ Shoemaker, a.g.e., s. 127.

⁷² Edibe Sözen, *Söylem*, Paradigma Yayınları, İstanbul, 1999, s. 19-20-22.

Kavram aslında gün geçtikçe anlam genişlemesine uğramaktadır. Türkiye’de birçok insan gerçek anlamını bilmesede söylem kelimesini gündelik dilde kullanmaktadır.⁷³

Farklı bireyler tarafından söylem kavramının çeşitli şekilde tanımlanabildiğini aktaran Kocaman söylem kavramının tanımlarını; etkili dil kullanma sanatı, anlatım biçimi ve felsefe öğretisi, kavramsal bir dizge ve öğretisi, sözlü ya da yazılı ile anlatım, dile bakış açısı ve bir anlatım şekli, sav veya görüş olarak ifade etmektedir.⁷⁴

Söylem ideoloji gibi çalışır. İdeolojiler de orantılı güç ilişkilerini, kontrol ve istismar ilişkilerini üretmekte olan halkı temsil ve tesis etmenin yöntemi olarak ifade edilmektedir.⁷⁵

Halk bir söylemler hiyerarşisidir. Söylem; enformasyon, güç, iktidar, kontrol ve otorite işlevini dille gerçekleştirmektedir.⁷⁶

Söylem ve ideoloji arasındaki bağ kopamayacak kadar kuvvetlidir. Toplumsal bir grubun temsilinin altında yatan inanç ve ideoloji, soyut ve geneldir ancak siyasal propagandalarda, dini değerlerde veya toplumsal hareket broşürlerinde paylaşılan söylemler, ideolojiyi savunmakta olan grubun ne olduğuyla alakalı olarak bilgiler vererek bu genel ve soyut çerçeveyi biraz olsun önleyebilir. İdeoloji ve söylem arasındaki bağ tek yönlü değil çift yönlü işlemektedir. Sahip olunan ideolojiler hem söylenen şeyi ve onu nasıl söylediğimizi etkilerken; aynı anda okuyarak, konuşarak ve dinleyerek de edinilirler. İdeolojiler doğuştan gelmemektedir. Sonradan öğrenilmektedir. İdeolojilerin toplumsal işlevi, bir halkın veya halkların birbirleri arasındaki ilişkilerini denetlerken aralarındaki uyumu da sağlamaktır. Söylem bu araçların en önemlisi olarak görülmektedir. Söylem ideolojileri aktaran tek şeydir. Söylemsiz bir ideoloji kökten eksik sayılmaktadır. Söylemin toplumsal rolünü anlamak için ideolojiyi de bilmek gerekir. Aksi hali mümkün değildir.⁷⁷

Söylem; yasama, yürütme ve yargının yanında dördüncü kuvvet olarak görülen medyanın gizli silahıdır. Söylem ideolojiyi yaymada medyanın kuşkusuz en güçlü aracıdır.

Söylem, toplumsal alan içerisinde hâkim olan iktidar bağlarını dilin anlam yükleme gayreti üzerinden anlamlandırmayı teklif eden, bu sayede toplumsal gerçeklik ve doğruluk tanımlarının, anlam kazandırma mücadelesi boyunca tekrarlayarak değiştiğini kabul eden bir kuramsal görüşün ana kavramı olarak görünmektedir.⁷⁸

⁷³ V. Doğan Günay, *Söylem Çalışması*, Papatya Yayıncılık Eğitim, İstanbul, 2013, s. 18.

⁷⁴ Ahmet Kocaman, *Söylem Üzerine*, ODTÜ Geliştirme Vakfı, Ankara, 2003, s. 6.

⁷⁵ Sözen, *a.g.e.*, s. 146.

⁷⁶ Sözen, *a.g.e.*, s. 15.

⁷⁷ Teun Van Dijk, *Söylem ve İdeoloji*, Barış Çoban ve Zeynep Özarslan, (ed.), Su Yayınları, İstanbul, 2003, s. 26-29-111-112.

⁷⁸ Tezcan Durna, *Medyadan Söylemler*, Libra Kitapçılık ve Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 48.

Van Dijk'e göre söylem, kitle üzerinde denetim kurma konusunda temel, ortada bir durumu içinde barındıran sosyal bir uygulamadır. Söylemi kontrol altında tutmak bireyler üzerinde yadsınamayacak kadar büyük bir etkiye sahip olmak demektir. Çünkü bilgiler, tutumlar ve ideolojiler bireyler tarafından söylem aracılığıyla kabullenilmektedir.⁷⁹

Her bir sözcüğün kendine özgün bir anlam barındırdığını düşünürsek o sözcüğün anlamının arkasında yatan bir amaç ve inanç olduğunu da bilmemiz gerekmektedir. Sözcükler tarafından meydana getirilen cümleler tarafından örülen söylem de içinde bir amaç ve niyet taşımaktadır.

Kitle iletişim araçları her dönemde olduğu gibi bugün de önemli bir konumdadır. Kitle iletişim araçlarında kullanılan söylem ideolojilerin yeniden şekillendirilmesini sağlamaktadır. Haberlerde hayatın akışı içerisinde karşılaşılan sorunlar ve tavırlar konusunda değişmeyen fikirler ve ön yargılar pekiştirilmektedir. Bireylerin ne düşünmesi, nasıl düşünmesi ve nasıl hissetmesi gerektiği onlara empoze edilmektedir.⁸⁰

2.1 Yeni Medyada Haber Söylemi

Girgin'e göre haber söylemi, genelde toplumu yöneten iktidarın bulundurmak istediği veya hâkim olduğu kamuoyunu meydana getirme aynı zamanda onu yönlendirme aracıdır.⁸¹

Mora, haber söyleminin habercinin rutin gazeteciliğini icra ederken kendiliğinden oluştuğunu söylemektedir. Haberin söyleminin belirlenmesinde gazetecilerin günlük ideolojileri de büyük ölçüde etkili olmaktadır. Haber söylemi, haber içeriğinin üretildiği somut tarihsel şartlardan ve üretim anındaki atmosferden etkilenmektedir.⁸²

Haberde söylemin haberi üreten gazetecinin yaşadığı toplum ile sosyal, psikolojik, merak ve eğlence olarak uyumlu olması gerektiğini ifade eden Aslan'a göre bu uyum kişilerin yaşadığı toplumla bağıni devam ettirebilmesi için gerekmektedir. Haber üretilirken söylem ile biz ve öbürleri, yerli ve yabancı, elitist ve popülist gibi ayrımcılıklara yer verilerek bir anlam üretimi sağlanmaktadır. Haber söyleminde doğal ve toplumsal olaylar bir ideolojik hedef içinde açıklanmaktadır. Haber söyleminde dramatize etme yöntemi, parçalama yöntemi veya normalleştirme yöntemi gibi yollar kullanılarak olay ve söylem kişiselleştirilmektedir.⁸³

Kurgulanan her şey içerisinde bir söylem barındırmaktadır. Haberlerde kurgusal metinlerdir ve bu sebeple haberlerde de söylem bulunmaktadır. Haber, kendini oluşturan olayı tam olarak içinde bulundurmaz çünkü haber bir kurgudur. Haberde, olaylar

⁷⁹ Teun Van Dijk, *Söylem ve İktidar*, Çev. Pınar Uygun, Yeni Beyoğlu Matbaası, İstanbul, 2010, s. 10- 41.

⁸⁰ Kemal Aslan, *Haber Nasıl Okunur?*, Anahtar Kitaplar Yayınevleri, İstanbul,2004, s. 34.

⁸¹ Atilla Girgin, *Gazeteciliğin Temel İlkeleri*, Der yayınları, İstanbul, 2008, s. 110.

⁸² Necla Mora, *Medya Çalışmaları*, Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim, Nobel Yayınları, Ankara, 2011, s. 4-5.

⁸³ Aslan, *a.g.e.*, s. 29-30.

dönüştürülürken kurgulanarak bireylere aktarılmaktadır. Bu dönüşüm sırasında hâkim olan söylemler haberin de söyleminde egemen olmaktadır.

Haber söylemini belirleyen bazı güçler vardır. Bunların başında uygulanan haberciliğin türü gelmektedir. Ardından gazetecinin tutumu, haberin yayınlandığı kitle iletişim aracının imkânları ve türü, haberi yayınlayan kurumun gazetecilere karşı duruşu, yer, zaman ve maddi imkânlar gelmektedir. Ancak bu durum haberde dilin ve söyleminin profesyonelliğe dayanması gerektiğini unutmaya sebep olmamalıdır. Eğer haber yazımında belirlenen kural ve ahlaki değerlere, meslek ilkelerine uyulmaz ise yapılan işin güvenilirliği de yok olacaktır. Haber söylemini etkileyen birçok dış etken de mevcuttur. Aslında söylemi de bu etkenler belirlemektedir. Bahsettiğimiz etkenler; “ulaşılacak istenen kitlenin kimliği, halkın hayat biçimi, gelenek/göreneklere, habere konu olan olayda nitelik, habere kaynak oluşturanın kimliği, haberin yayılmasını isteyenlerin kimliği, iktidarın tutumu, haberde bulunan bilginin özelliği, gizli tutulan şeyin ne olduğu, toplumun ekonomik durumu ve buna benzer unsurlardır.”⁸⁴

İnal, haber metinlerinin üretiminde etkili olan unsurlar üzerine çalışmalar yapmıştır. Habercilik zamanın ve mekânın sebep olduğu sınırları kaldırmaya yönelik bir iştir. Haber söylemi, habercilerin sahip oldukları ideolojiler içinde oluşmaktadır. Basının ticari bir yapıya dönüşmesi ve tekelleşme durumu ile birlikte gelişen habercilik normları söylemi biçimlendirmektedir. Haber içeriklerinin üretildiği somut tarih koşulları ve üretimin yapıldığı dönem, haberin söylemini belirlemektedir. Toplumsal hayat içerisinde meydana gelen siyasi, ekonomik güç veya iktidar ilişkileri haber içeriğine yansımaktadır. Bir haberde söylem medyanın ekonomi politikasına göre de şekillenmektedir. Eğer bir medya şirketi kar etme kaygısı güdüyor ise daha fazla kişi için içerik hazırlaması gerekmektedir. Karlılık kaygısı, daha fazla kişiye yönelik içeriklerin hazırlanmasını gerektirmektedir.⁸⁵

Tuchman’a göre haber bilinç endüstrisinin bir ürünüdür ve sosyo-ekonomik, sosyo-politik şartlardan ayrı bir yerde düşünülemez. İzleyicilerin ne duyacağı ve duyduklarının içeriğinin ne şekilde belirleneceği kapitalist sistemlere göre belirlenmektedir. Bu yönden bakıldığında haberi, meşrulaştırılan gerçeğin politik sunumu şeklinde aktarabiliriz.⁸⁶

Haberde kullanılan söylem, toplumda egemen olan iktidar söylemini bir kez daha üretmektedir. Haber söylemi, kullanılacak olan kitle iletişim aracına, haberi kamuya sunacak olana, haber başlığının seçimine, söylenen ve söylenmeyenlere, söylenecek olanların nasıl söylenmesi gerektiğine karar verilerek oluşturulmaktadır.⁸⁷

---

⁸⁴ Girgin, a.g.e., s. 110-111.

⁸⁵ Ayşe İnal, *Haberi Okumak*, Temuçin Yayınları, İstanbul, 1996, s. 95-96.

⁸⁶ Bedriye Poyraz, *Haber Programlarında İdeoloji ve Gerçeklik*, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2002, s. 70.

⁸⁷ Mustafa Şeker, *Terör ve Haber Söylemi*, Literatürk Yayınları, İstanbul, 2009, s. 96.

Dijk'e göre, haberin üretimi olayın yanlı veya yansız olmasının aksine bir söylem sürecidir. Haberler genelde, habere konu olan olayla ilgili olarak görgü şahitlerinin söyledikleri, medya şirketleri ve haber ajanslarından alınan bilgilerden oluşmaktadır. Hal böyle olunca haberin oluşma sürecini zaten bulunan söylemlerin tekrar üretilmesi oluşturmaktadır.⁸⁸

Haber yazılırken kodlanan ideolojiler, habercinin değer yargıları ve inançları sıradan bireylerin bilincine işleyerek olguların ve olayların çerçevede değerlendirilmesine sebep olmaktadır. Hayatları boyunca medyanın sunduğu haberlerin söylemi etkisinde kalan bireylerin zihinleri de o medya kuruluşlarının ideolojisi yönünde evrilmektedir.⁸⁹

Kitle iletişim araçlarında kendine yer bulan haberlerin en temel ortak özelliği insanların konuşmalarından yapılan alıntılardan meydana gelmesidir. Bu durum yazılan birçok haberde egemen söylemlerin tekrar inşa edilmesine sebep olmaktadır. Haber söyleminde topluma egemen olan söylemler bir kez daha kurgulanarak, doğal gibi sunulur ve egemen ideoloji bir kere daha kurulmuş olur.⁹⁰

Dijk, bir metnin en başında sunulan önermenin diğer durumlara göre daha kuvvetli bir etki yaratacağını savunmaktadır. Metni okuyan ilk önce önermeyi okuduğu için metnin diğer kısımları okunurken de hâkimiyet kurulmuş olur. Gazetelerdeki haber manşetleri, özetler ve makale başlıkları bunun birer örneğidir. Söylemdeki anlam, tümce sırasıyla olduğu gibi, genel yapı içerisindeki yerleri ile de ön plana sunulabilir. Söylem de biçimi anlamlı oluşturma yöntemi kendinden olanı kayırma, olmayanı ise kötüleme mantığında da önem teşkil etmektedir. Kendinden olanı yani bizi kayıran cümlelerin tamamı metnin başında, başlıklarda, manşetlerde yer almaktadır. Onları kötü gösteren cümlelerin tümü ise sonlarda kendine yer bulmaktadır.⁹¹

Her söylem kendi içerisinde ideolojiyi de barındırmaktadır. Haber söyleminin oluşmasındaki en önemli etken ideolojidir. Hayatı değerlendirme yöntemi olarak ideoloji, tüm söylemlerde içeriğin meydana gelmesini mümkün kılarak içeriğin anlamlandırılmasını sağlayarak var olan oluşumdur. Bu sebeple tüm söylemler aslında içlerinde ideoloji barındırmaktadır.⁹²

---

⁸⁸ Dijk, *a.g.e.*, s. 20.

⁸⁹ Aydın Uğur, *Kültür Kıtası Atlası*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002, s. 23.

⁹⁰ İnal, *a.g.e.*, s. 100.

⁹¹ Dijk, *a.g.e.*, s. 70-71.

⁹² Leyla İlgin, *Söylem ve İdeoloji*, Su Yayınları, İstanbul, 2003, s. 290.

2.2 Yeni Medyada Haber İdeolojisi

Her haberin kendine göre bir söylemi bulunmakta ve doğal olarak, bu söylem içerisinde ideolojiler barındırmaktadır. Smith'e göre hayatımızı sürdürdüğümüz dünyanın nasıl bir yer olduğu ve nasıl işlediğine dair varsayımlardan ortaya çıkan ideoloji kavramı kendi içerisinde tutarlı ve birbirini destekleyen bir perspektiftir. Kitle iletişim araçları da bu bakış açısıyla olayları incelediklerinden ideoloji içermektedirler. Haberler birçok farklı anlamın yer aldığı bir alandır.⁹³

Medyaya yön veren, haber dilinin şekil bulması, bir anlam üretilmesi ve haberin konusunu oluşturan olayla ilgili kendine öz bir gerçekliğin üretilmesi ideolojilerin eseridir. Diğer açıdan da medyada bahsedilen ideolojiye ilişkin değerler bazı durumlarda direkt bazen ise dolaylı bir yoldan haber söylemi olarak hedef kitleye iletilmektedir. Bunu yaparken toplumun ve toplum içerisinde yaşamakta olan bireylerin gerçek olarak kabul etmesi gereken şeylerin ne olduğu, nasıl düşünmeleri gerektiği ve dünyaya nasıl bir pencereden bakabileceği konusunda yönlendirmelerde bulunmaktadır.⁹⁴

Haber, dili kullanarak toplumun değer yapısını dayatmaktadır. Olay farklı diller ve söylemlerle anlamlandırılabilir. Ancak söylemi meydana getiren ana temeller kişinin ideolojisi, yaşayış tarzı, kullanılan kitle iletişim aracı, bu kitle iletişim aracının ideolojik formatı ve kitlenin kendine has özellikleridir. Bu sebeple haberlerde yaşadığımız dünyanın gerçekleri var olduğundan daha farklı bir biçimde yansıtılarak fikirler, inançlar, ideolojiler ve değerler olarak anlamlandırılmaktadır. Medya şirketleri tarafından bireylere aktarılan haberlerin dili, tarafsız bir araç değildir.⁹⁵

Haberin söylemi bir üretimin sonucu olarak oluşmaktadır. Haberın söylem oluşturma aşamasında hâkim ideoloji tekrar inşa edilmektedir. İdeoloji de haber içeriklerinin düzenlenmesi ile meydana gelmektedir. Haberi ortaya koyan içerikteki hâkim düşünce, yaklaşım şekli ve anlatı biçimi öne çıkarılarak belirlenmiş dünya görüşlerini barındıran ideolojik metin oluşturulmaktadır.⁹⁶

Haber metni sözcüklerden oluşmaktadır ve her sözcük egemen ideolojiyi içinde taşımaktadır. Bu perspektiften bakıldığında haberin ne kadar önemli olduğu görünmektedir.

⁹³ Levent Yaylagül ve Cengiz Çiçek, 12 Haziran 2011 Seçimlerinin Gazetelerde Sunumu, *Erciyes İletişim Dergisi*, 2012, Cilt: 4, s. 6.

⁹⁴ Ayhan Selçuk ve Mustafa Şeker, *Danıştay Saldırısı Haberlerinde Söylem ve İdeoloji*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2012, s. 4.

⁹⁵ Roger Fowler, *Language in the News: Discourse and Ideology in the Press*, Routledge, London, 1991, s. 1.

⁹⁶ Selda Bulut ve Levent Yaylagül, Türkiye'deki Yazılı Basında Yargıtay ve Mafya İlişkisine Yönelik Haberler, *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Dergisi*, 2004, Cilt:19, s. 124.

Haber bilerek veya bilmeyerek egemen ideolojiyi yaymaktadır. Haberin içerisine gizlenen ideoloji eğer doğru okunursa hâkim ideoloji hakkında bilgi sahibi olunur.

McCullagh'a göre bir olayın haber şeklini alma sürecine etki etken birçok durum vardır. Bunların başında haberin servis edileceği medya kuruluşu ve haberi yapanın ideolojisi gelmektedir. Haber yapanın, yayıncı kuruluşun sahip olduğu ideolojik değerler, yönelimler ve inançlar haberin inşa edilme sürecinde etkili olmaktadır. Siyasi ve ideolojik duruştan bağımsız bir haber düşünülemez. Bu sebeple haberin oluşma süreci aslında ideolojik bir üretim sürecidir.⁹⁷

Haberciler inançları, ideolojileri ve politik bakışları doğrultusunda bir olayı düzenleyerek metin haline getirmektedir. Yani medya kuruluşları bir taraftır. İletişim hiçbir zaman tarafsız ya da bütün değer yargılarından bağımsız olamamaktadır. Haberciler ve basın kuruluşları hedef kitle için bazı siyasi ve toplumsal konularda olayı yorumlayarak anlamlaştırır. Aslında hedef kitleye aktarılan bilgiler gerçek olanın bir çeşit yorumlanmış halidir. Bu durum da haberin bir taraf içerdiğinin göstergesidir. Haberler kurgulanma aşamasında ideoloji ve inançlar çerçevesinde yeniden inşa edilmektedir.⁹⁸

Haberi ideolojisinde, yayınlandığı medya kuruluşunun aitlik sistemi de büyük önem teşkil etmektedir. Geleneksel medya kuruluşları dünyada olduğu gibi Türkiye'de de maddi bir çıkar sağlamak için kurulan şirket sahipleri tarafından yönetildiğinden temel amaçları ekonomik olarak fayda sağlamaktır. Yeni medya ortamı ilk dönemlerinde bu sahiplik yapısına aykırı bir duruş sergilese de günümüzde tekelleşmeye karşı gelememiştir. Medya kuruluşları ayakta kalabilmek ve bir ekonomik gelir elde etmek için egemen ideolojiye hizmet etmek, o fikirleri desteklemek mecburiyetindedir.

Vural'a göre haber söyleminde objektiflik tam anlamıyla oluşmadığından dolayı hâkim ideoloji yeniden üretilmiş olmaktadır. Bu durum da habere kaynak olan olayın farklı basın kuruluşlarında birbirinden farklı şekillerde işlenmesine sebep olmaktadır. Gerçeklik, olayın haberleşmesinde neredeyse her aşamada vardır. Haber yapım sürecinde yeniden kurgulanarak başka bir söylem haline getirilmektedir. Yeniden söylem yaratma da haber içeriğinin oluşturulmasında, kurgu aşamasında ve sunum şeklinde belirlenmektedir.⁹⁹ İdeolojik bir enformasyon olan haberde, meydana gelen bir olayın olduğu andan itibaren, haber haline getirilmesi, olayın haber haline çevrildikten sonra belirli bir düzen ve sıra ile

---

⁹⁷ Yaylagül ve Çiçek, **a.g.e.**, s. 7.

⁹⁸ Graeme Burton, **Görünenden Fazlası, Medya Analizlerine Giriş**, Çev. Nefin Dinç, Alan Yayınları, İstanbul, 1995

⁹⁹ İzlem Vural, **Televizyon Dünyasının Habercileri Bile (Yaman Bir Paradoks)**, Derin Yayınları, İstanbul, 2010, s. 102.

sunulması söylemi oluşturmaktadır. Haberler yapım aşamasından sunum aşamasına kadar yeniden üretildiğinden dolayı ideolojiktir.¹⁰⁰

Devran'a göre habercilikte toplumsal, ekonomik ve siyasal boyutlar mevcuttur. Her haber bu boyutlar çerçevesinde oluşturulup hedef kitleye iletilmektedir. Bu sebeple haberin sunulduğu kitle iletişim araçları habere konu olan olayları farklı şekillerde kullanıp farklı şekillerde alıcıya sunabilmektedir. Her medya kuruluşunun kendi söylemi haber söylemine etkide bulunurken haber sayesinde kendi söylemini yeniden üretilip hedef kitleye iletmektedir.¹⁰¹ Habere etki eden ideoloji ile ilgili tüm bu yorumlara bakıldığında ideolojik medya, iktidara ve ekonomik güce egemen olanların gücüne güç katmaktadır.

Medya, topluma bir yandan mesajlar iletir bir yandan da kendine göre bir sistem yaratmaktadır. Medyanın gerçek işlevi olarak halka bilgi vermek, halkı eğlendirmek, inançları, tutumları ve davranış tarzlarını aktarmak gösterilse de çağımızda tekelleşmiş, küresel şirketlerine elinde bulunan medya, bu işlevleri arka plana atıp propaganda aracı olarak kullanılmaktadır. Egemen ideolojinin devamlılığına hizmet eden medya, egemen ideolojiyi koruyarak siyasal ya da ekonomik iktidarların, ideolojilerini rahat bir şekilde yaymalarını sağlamaktadır.¹⁰² Chomsky, ideolojiden bağımsız düşünülmemeyeceğini söylediği medyanın, genelde egemen iktidarın ideolojisini ve çıkarlarını aktarmasını, tartışılmayacak kadar temel bir durum olduğunu savunmaktadır.¹⁰³

Haber metinlerindeki bütün bu ideolojik kodları belirlemenin haber metnini, egemen, muhalif veya müzakereci okuma ile incelemekten geçtiğini aktaran Stuart Hall; kodlanmış metnin okuyucu tarafından ancak böyle doğru anlaşılabilirliğini savunmaktadır.¹⁰⁴ Vural, Türkiye'de son dönemlerde medyanın ideolojik ve siyasi yönlendirmelerinden dolayı yandaş medya kavramının doğduğunu söylemektedir. Yandaş medya kavramı ile medya kuruluşunun yayınlarında bariz bir şekilde yanlı olduğunu ve egemen ideolojiyi desteklediği anlatılmak istenmektedir. Bu desteğin temel sebebi ekonomik bağlantılardır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de küresel çapta şirketlerin elinde bulunan medya kuruluşlarının yayınladıkları haberlerde mevcut politik düzeni yermeleri veya yüceltmeleri normal bir durum olarak görülmektedir. Tüm bunlar göz önüne alındığında haberi yapan gazetecilerin neredeyse tamamı olayı haber haline getirme sürecinde ideolojik ve siyasi baskılardan kaçmamaktadır.¹⁰⁵ Neredeyse bütün kuramcılarının bulunduğu nokta haberin ideolojik olduğu ve haber söyleminin egemen güçten, iktidar sahiplerinden bağımsız olamayacağıdır.

---

¹⁰⁰ Orhon, **a.g.e.**, s. 44.

¹⁰¹ Yusuf Devran, **Haber, Söylem, İdeoloji**, Başlık Yayın Grubu, İstanbul, 2010, s. 121.

¹⁰² Mora, **a.g.e.**, s. 97.

¹⁰³ Noam Chomsky, **Medya Gerçeği**, Çev. Abdullah Yılmaz, Tüm zamanlar yayıncılık, İstanbul, 1993, s. 151.

¹⁰⁴ Stevenson, **a.g.e.**, s. 77.

¹⁰⁵ Vural, **a.g.e.**, s. 104.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AFRİN HAREKÂTI'NIN BAŞLANGICINDAN AFRİN'İN ELE GEÇİRİLDİĞİ GÜNE KADAR BİRGÜN VE SABAH HABER SİTELERİNDE NASIL YER ALDIĞININ İNCELENMESİ

3.1 Konu

Medya gerçeği yeniden inşa etmektedir. Medyanın insanların davranışlarını, düşüncelerini, hislerini etkileyebilme özelliği göz önüne alındığında medyanın gerçeği yeniden inşa etme durumunun ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır. Medyadan aktarılan haberler kişileri etkilemekte önemli unsurlardır. Sırf medyanın sağladığı haberleri analiz etmek için birçok araştırmacı tarafından yöntemler belirlenmiştir. Haber, günün akışı içerisinde gerçekleşmiş olaylardan bireylerde merak uyandıracak olanların doğru bir şekilde topluma sunulmasıdır. Ancak haber topluma sunulurken olduğu gibi sunulmamakta haberi yapan kendi ideolojisine, çalıştığı kurumun politik veya ekonomik duruşuna göre haberi şekillendirmektedir. Hal böyle olunca haberi yapan kişinin tarafsız bir şey yaptığını düşünmek doğru değildir. Hatta haberi yapan muhabir, kullandığı her kelimeyi özenle seçerek ideolojiyi destekleme gayreti gütmektedir. Tüm bunlara bakıldığında medyanın tarafsız olmasını beklemek hayalperestlik olmaktadır. Medya her haberi olduğu gibi uluslararası bir operasyon veya savaş haberini de kendi ideolojisine göre yayınlamaktadır.

Bu çalışmada gelişen teknoloji ile hayatımıza giren yeni medya ortamlarında uluslararası operasyon haberi yayınlanırken yaratılan söylemleri nasıl kurduğu üzerinde durulmuştur. Konu olarak da 20 Ocak 2018 günü başlatılan Afrin Harekâtı'nın BirGün.net ve Sabah.com haber sitelerinin haber paylaşımları incelenmiştir.

3.1.1 Bir Toplumsal Kriz Dönemi Olarak Afrin Harekâtı

Anadolu Ajansı Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından Suriye'nin Afrin bölgesinde düzenlenen Afrin Harekâtı'nı başladığı ilk günden itibaren takip etmiş ve haber akışı sağlanmasından önemli rol oynamıştır. Birçok medya kuruluşu haberleri Anadolu Ajansı'ndan almıştır. Bu sebeple Harekâtın tamamına tanık olan Anadolu Ajansı'nın 19 Ocak 2019 günü yayınladığı "Zeytin Dalı Harekâtı Bir Yaşında" haberi önemli bir kaynaktır.

Türkiye sınırlarında güvenliği sağlamak ve istikrarı sürdürmek için Suriye'nin Afrin bölgesinde PKK/KCK/PYD/YPG ve DEAŞ terör gruplarını yok etmek, Suriye halkını terörist grupların baskılarından kurtarmak, yaşanılabilir bir ortam sağlamak amacıyla 20 Ocak 2018 tarihinde Afrin Harekâtı başlatıldı. Anadolu Ajansı'nın haberine göre Afrin Harekâtı sonucunda Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından en az 200 meskûn mahalde kontrol sağlandı. 2 bin kilometrekarelik alan terörist unsurlardan temizlendi. Afrin Harekâtı'nın başlangıç tarihi

olan 20 Ocak 2018'e kadar bir yıl boyunca PKK/YPG ve DEAŞ mensubu teröristlerce hudut boyunca yer alan sınır karakollarına 7000'den fazla saldırı gerçekleştirildi. Bununla da yetinmeyen terör grupları harekât sürerken de Türkiye'ye doğru planlı bir hedef olmadan 120 roket, 7 havan atışı yaptı. Bu terör saldırıları sonucunda 7 vatandaşı can verdi. 124 vatandaş yaralandı.

Anadolu Ajansı'nın aktardıklarına göre bölgede bulunan terör grupları Afrin'deki çocukları zorla silah altına almaya çalıştı. Ailelerinden kopartılan çocuk ve gençlere zorla silah eğitimi verildi. Bölgeden gitmeye çalışanlar teröristler tarafından canlı kalkan olarak kullanıldı ve kimsenin Afrin'den çıkışına izin verilmedi. Tüm bunlar üzerine Türkiye'nin meşru müdafaa hakkı devreye girdi ve Birleşmiş Milletler terörle mücadele kararları doğrultusunda Afrin Harekâtı'na karar verildi. Başlatılan harekâtın amacı olarak; bölgede güven ortamını sağlamak, Afrin'i terör gruplarından temizlemek, Suriye halkını PKK/KCK/PYD/YPG ve DEAŞ üyelerinin baskısından kurtarmak denildi. Harekât boyunca Suriye'nin toprak bütünlüğüne bir müdahale de bulunulmadı. Sivil halka, dini değerlere, kültürel mirasa, tarihi eserlere ve çevreye zarar göstermemek için büyük çaba harcandı. Harekâtın hazırlık aşamasında Türk Silahlı Kuvvetleri Türkiye'nin Suriye ile sınırı olan Hatay ve Kilis'e intikal ettirildi. Bölgeye çok sayıda zırhlı araç ve askeri donanım da getirildi. Hazırlıkların sona ermesinin ardından Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayip Erdoğan Ak Parti Kütahya Kongresi'nde Afrin Harekâtı'nın resmen başladığını tüm dünyaya duyurdu. Dönemin Başbakanı Binali Yıldırım Çankaya Köşkü'nde Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Devlet Bahçeli ile yaptığı görüşme sonrası bir basın toplantısı düzenledi. Yıldırım, harekâtın başladığını açıklayarak Türk Silahlı Kuvvetleri'nin belirlenen hedeflerin neredeyse tamamını etkisiz hale getirdiğini açıkladı. Harekâtın başladığı günlerde terör gruplarına yönelik 7 bölgede 72 uçağın katılımıyla hava harekâtı düzenlendi. Harekâtların ardından birçok sığınak, barınak ve mühimmat yok edildi. Hava harekâtı ile bölgede yol açıldı ve Türk Silahlı Kuvvetleri birlikleri sınırı geçti. Halkın zarar görmemesi için de uçaklar ile bildiriler atıldı, kitle iletişim araçlarından harekâtın başladığı sivillere bildirildi. Bölgede çok yoğun çatışmalar yaşandı. Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından Afrin'e 13 kilometre uzaklığı ile bölgenin kontrolünde önemli bir konumu olan Burseya Dağı ele geçirildi. Ardından sırasıyla Racu, Cenderis, Kurt Dağı, Halobu, Şavarighat ve Melkiye köyleri ele geçirilerek Afrin bölgesi kuşatılmış oldu. Bu köylerde kontrolün Türk Silahlı Kuvvetleri'nin eline geçmesinin ardından 18 Mart 2018 günü Afrin kontrol altına alınmış oldu. Afrin Harekâtı boyunca 200'den fazla terör unsuru elindeki nokta Türk Silahlı Kuvvetleri'nin himayesine geçti. Türk Silahlı Kuvvetleri'nden 55, Özgür

Suriye Ordusu'ndan ise 398 personel harekât sırasında şehit oldu. 4 bin 500'den fazla terörist etkisiz hale getirildi.¹⁰⁶

3.2 Amaç

Bu çalışmada yeni medya ortamları üzerinden hedef kitleye sunulan haberlerin tarafsızlığı sorgulanmıştır. Farklı ideolojiler besleyen kuruluşların aynı olaya nasıl yaklaştığı, nasıl bir söylemde bulunduğu, dilinin ne olduğu üzerinde durulmuştur. Çalışmada incelenen Afrin Harekâtı'na medya kuruluşlarının haberlerinde nasıl yer verdiği incelenmiştir. Haberleri meydana getiren sözcüklerin hedef kitleye nasıl aktarıldığı, haberi sunan medya kuruluşunun ideolojisinden ipuçları vermektedir. Bu sebeple topluma bilgi veren yeni medya ortamlarının bilgiyi verirken habere kaynak oluşturan konu üzerinde nasıl bir ideolojiden etkilenildiği ve haberi kurgularken hangi yöntemi seçtiği araştırılmaktadır.

Haberi topluma servis eden medya kuruluşunun habere kaynak oluşturan konuyu nasıl bir kurgu sürecine soktuğunu anlamak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

Soru 1: Bir olayın haber halini alma aşamasında haberi yayınlayan medya kuruluşunun ideolojisi etkili mi?

Soru 2: Yeni medyada yayınlanan haberde ideoloji nasıl gerçekleştirilmektedir?

Soru 3: Yeni medyada yayınlanan haberde söylem nasıl kurulmaktadır?

Soru 4: Birbirinden farklı ideolojilere sahip olan Yeni Medya kuruluşları aynı uluslararası operasyon haberini nasıl sunmaktadır?

3.3 Araştırmanın Önemi

Yeni medyada, haberin sunuluşu hakkında medya kuruluşlarının izledikleri yollar toplum üzerinde farklı etkiler bırakmaktadır. Haberin tüketicisi konumunda olan bireyler sahip oldukları ideolojilerle paralel haberler sunan medya kuruluşlarını daha çok takip etmektedir. İnsanlar kendisiyle aynı düşünceye sahip olduğuna inandıklarını "biz" olarak görürken kendisi ile aynı ideolojiye sahip olmadığına inandıklarını "öteki" olarak görmektedir.

Medya kuruluşları insanların fark etmeyecekleri olayları duyurmak amacını güttüğünde bireylere fayda sağlamaktadır. Ancak neredeyse hiçbir medya kuruluşu objektif, tarafsız, yalın bir yayın politikasına sahip değildir. Tüm kuruluşlar sahip oldukları veya hizmet ettikleri ideolojiye uygun habercilik yapmaktadır. Haberlerde de ideoloji savunulmakta ve tekrar inşa edilmektedir. Bu çalışmada bir dönem ülke gündemini epey ilgilendiren, üzerinde durulan bir olaya karşı medya kuruluşlarının nasıl bir tutum sergilediği araştırılmıştır. Söylem

¹⁰⁶ Anadolu Ajansı Resmi İnternet Sayfası, "Zeytinalı Harekâtı Bir Yaşında", <https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/zeytin-dali-harekati-bir-yasinda/1368919> (Erişim tarihi:26.02.2019)

analizi yapılarak Yeni medya kuruluşlarının kendi ideolojilerine göre Türkiye tarafından yapılan uluslararası bir operasyona karşı nasıl bir kamuoyu oluşturma çabası içinde olduğu anlaşılacaktır. Yeni medyada haberin sunuluş biçimini inceleyen bu araştırma ile medya kuruluşlarının haberlere yaklaşırken nasıl bir söylem kullandığını ortaya koymaya çalışılmıştır.

3.4 Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma sırasında, haber alma ihtiyacını yeni medya üzerinden karşılayan insanlara nasıl bir söylem ile haber sunulduğu incelenmiştir. Yeni medya dışındaki kitle iletişim ortamları kapsam dışı bırakılmıştır. Böylece sorulan soruların cevapları daha doğru alınacaktır. Bu araştırmada bir ülkenin neredeyse tümünü etkileyen bir uluslararası operasyonun haber haline getirilirken geçen kurgu aşamasında ideolojinin etkisi ile söylemin nasıl oluştuğu ele alınmıştır. Birbirinden farklı ideolojilere sahip iki kurum olan BirGün ve Sabah haber sitelerinin Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından, Türkiye hudutlarında güvenliği sağlamak, PKK/KCK/PYD/YPG ve DEAŞ terör örgütlerini ortadan kaldırmak, Suriye vatandaşlarını teröristlerin baskılarından kurtarmak, yaşanılabilir bir ortam sağlamak amacıyla 20 Ocak 2018 tarihinde başlattığı Afrin Harekâtı'nı nasıl haberleştirdiği incelenmiştir. Araştırmada incelenen konu sadece Sabah ve BirGün internet sitelerinde değil birçok haber sitesinde kendine yer bulmuştur. Bütün haber sitelerinin Afrin Harekâtı'nı haberleştirirken nasıl bir söylem kullandığı araştırılabilirdi ancak farklı ideolojilere sahip olduğu bilinen iki farklı medya kuruluşu incelenerek araştırmaya bir sınırlılık getirilmiştir. Araştırmanın evrenini oluşturan Afrin Harekâtı'nın iki yeni medya kuruluşunun haberlerinde nasıl sunulduğu incelenmiştir. Araştırmanın genel sınırlılığını bu oluşturmaktadır. Araştırmada incelenen iki yeni medya kuruluşunun konuya ilişkin sitelerinde yer alan yirmi haber incelenmiştir. Araştırmanın konusu olan Afrin Harekâtı'nın başlangıcı olan 20 Ocak 2018 tarihinden Afrin merkezinin Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından kontrol altına alındığı 18 Mart 2018 tarihine kadar geçen dönem ele alınmıştır.

3.5 Yöntem

Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından 20 Ocak 2018'de Türkiye'nin sınırlarında güvenliği hâkim kılmak terör örgütlerini yok etmek ve Suriye vatandaşlarını korumak amacıyla başlatılan Afrin Harekâtı'nın yeni medya üzerinden yayın yapan iki medya kuruluşunun (Sabah ve BirGün haber siteleri) haberlerinde nasıl yer bulduğu söylemleri açısından araştırılmıştır. Araştırmanın ilk kısmında haberin ne olduğu, yeni medyada haber ve yeni medya kuruluşlarının haberciliğe bakışı literatür taraması yöntemiyle araştırılmıştır. İkinci bölümde bir haberden bağımsız düşünilemeyen söylem ve ideoloji üzerinde durulmuş, ideolojinin nasıl bir söylem yarattığı ve yeni medya kuruluşlarının yayınladıkları haberlerde bu söylemi nasıl kullandıkları bu konu üzerine yapılan bilimsel çalışmalar incelenip literatür

taraması yapılarak detaylı bir şekilde sunulmuştur. Yine literatür taraması yöntemine üçüncü bölümünde de başvurulmuştur. Araştırmanın konusunu oluşturan Afrin Harekâtı hakkında bilgi verirken bu harekât ile alakalı en güvenilir kaynaklardan olan Anadolu Ajansı'nın sağladığı veriler kullanılmıştır. Yapılan çalışmanın uygulama bölümüne gelindiğinde de sosyal bilimler araştırma yöntemlerinden biri olan eleştirel söylem çözümlemesi kullanılmıştır.

3.5.1 Söylem Çözümlemesi

Söylem çözümlemesi, Baş ve Akturan'a göre kelimelerin aralarını detaylı bir şekilde okuyup incelenen metni meydana getiren cümlelerin yapısını, cümlelerin nasıl kullanıldığını ve aktarımını belirlemektir.¹⁰⁷

Söylem çözümlemesi ile pozitivist inanın hâkimiyeti altında bulunan bilim görüşüne başka bir bakış açısı getirmiştir. İçinde yaşanan dünyanın standart olmayan ilişkilerini pozitivist bir yaklaşım açıklayamayabilir. Böyle durumlarda söylem çözümlemesi yöntemi sayısal verilerden uzak, derinlemesine yorumlardan oluşan bilgiler vermektedir.

Yorumlamacı ve nitel araştırma tekniklerinden biri olarak sosyal bilimler alanında her geçen gün daha çok önem kazanan söylem çözümlemesi insanlar için; toplumsal gerçeklerde, kavramlarda ve yaşanan dünyada bir ifade biçimi araştırır.¹⁰⁸

Wittgenstein'a göre dil kullanımının aslında bir pratik olduğunu açıklayan ve buna paralel incelemeler olan söylem çözümlemesi yöntemi; işlenmiş bilgiyi, toplumsal ilişkileri, bireylerin kimlikleri ile ilgili niteliklerle tüm bunların mübadelesini ortaya koymayı hedefleyen bir analiz yöntemidir. Söylem çözümlemesi yönteminin amacı, bir pratik olarak nitelenen dil kullanımını incelemek, farklı anlamlarla ortaya koyulan işlenmiş bilgiyi ve bu bilginin değişimini hatta dönüşümünü ortaya çıkarmaktır.¹⁰⁹

Söylem çözümlemesi yöntemini Baş ve Akturan şu şekilde sıralamıştır:

- Söylem çözümlemesi birbirinden farklı konulara yönelebilmektedir. Sadece siyasal, dini, bilimsel ve sanatsal söylemler değil dil içinde yer alan ilginç kavramlar ve dilbilimsel nitelikler söylem analizinin alanına girmektedir. Sosyoloji, felsefe ve tarih gibi farklı alanlara söylem analizinde yer verilmektedir.

- Söylem çözümlemesi satır aralarını okumaktır. Bu yöntem her kelimenin, her cümlenin, her söylemin, her içeriğin anlamını ortaya koymak için kullanılmaktadır.

¹⁰⁷ Türker Baş ve Ulun Akturan, *Nitel Araştırma Yöntemleri Nvivo 7.0 ile Nitel Veri Analizi*, Seçkin Yayınevi, İstanbul, 2008, s. 30.

¹⁰⁸ Ian Parker, *Discourse Dynamics: Critical analysis for social and individual psychology*, Routledge, Londra, 1992, s. 6.

¹⁰⁹ Sözen, a.g.e., s. 23.

- Söylem çözümlemesi yöntemi ile söylemler içinde bulunan işlenmiş bilgilerin kim tarafından nasıl anlaşılacağı veya anlaşılmayacağı da belirlenebilmektedir.¹¹⁰

Söylem çözümlemesi tümcenin yapay olan sınırlarını reddedip söylemdeki anlamı, fikri ve ideolojiyi ortaya koymayı hedef edinerek iletişim alanında kendisine olan ilgiyi artırmıştır. Bu popülerliğin nedeni iletişim ortamlarında meydana gelenleri inceleyip onları anlamaya yönelik bir bakış açısı yaratmasıdır. Tüm bu anlatılan özellikler söylem çözümlemesi yönteminin önemini ortaya koymaktadır.¹¹¹

Phillips ve Hardy, söylem çözümlemesini birtakım çeşitlere ve alt başlıklara ayıran yaklaşımlar olarak açıkladıkları yöntemleri; eleştirel söylem çözümlemesi, içerik çözümlemesi ve karşılıklı olarak konuşma çözümlemesi olarak belirtmektedir.¹¹²

3.5.1.1 Eleştirel Söylem Çözümlemesi

Mora, eleştirel söylem çözümlemesi yönteminin özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır: Tüm güç ilişkileri söylemsel durumlardır. Söylem, toplumu ve kültürü belirlemektedir. Söylem ile belirlenen hayatın 3 belirleyicisi; dünyanın temsili açısından temsiller, bireyler arasındaki ilişkiler, bireylerin sosyal ve şahsi kimlikleri. İdeolojik olarak çalışan söylem tarihseldir. Söylem, bağlam olmadan üretilmez. İdeoloji, kültür ve toplumun hayat tarzı ile ilişkilidir. Bir metin ve o metnin oluşturulduğu toplum arasındaki ilişki, makro ve mikro arasındaki ilişkidir. Mora'ya göre eleştirel söylem çözümlemesi şu temel soruları kendine yöntem belirlemektedir:

1. Toplumda güçlü konumda olan gruplar, söylemleri nasıl denetlemektedir?
2. Denetlenen söylem, toplumda güçsüz olan grupların düşünme faaliyetlerini ve davranışlarını nasıl belirlemektedir?
3. Tüm bu denetleme sürecinin toplumda eşitsizlik oluşturmada payı nedir?
4. Toplumda denetim altında olan gruplar güçlü olan söyleme yine söylemsel olarak nasıl karşı bir duruş sergileyebilir?¹¹³

Van Dijk, medya kuruluşlarının haberlerde, ideolojinin cümlelerin yapıları içerisine saklanmış olabileceğini kanıtlamak için ilgiyi özneye çekmektedir. Ona göre söylem analizine tema veya madde başlığı açıklanarak başlanmaktadır. Haberi analiz etmek, haberin en üstten aşağıya konulara göre yapısının varoluş şeklini, öğelerin birbiriyle uygunluk halini ortaya koymaktır.¹¹⁴

¹¹⁰ Baş ve Akturan, **a.g.e.**, s. 27.

¹¹¹ Özlem Güllüoğlu, **İletişim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri Yazılı Metin Çözümleme**, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2012, s. 272-273.

¹¹² Nelson Phillips ve Cynthia Hardy, **Discourse Analysis**, Sage Publications, Londra, 2002

¹¹³ Mora, **a.g.e.**, s. 12-15.

¹¹⁴ Şengül Özerkan, **Medya Dil ve İletişim**, Martı Yayınları, İstanbul, 2001, s. 71-72.

Okurun metin üzerinde yaratıcı bir etkisi olduğunu düşünen Van Dijk, söylemi merkeze koymaktadır. Ona göre metni üreten de haber çözümlemesi kapsamına alınmalıdır. Söylemin toplumsal bir bağlamı vardır ve söylem çözümlemesinde makro ve mikro olarak isimlendirilen ikili bir yöntem mevcuttur.¹¹⁵

Çalışmanın konusu olan Afrin Harekâtı'na ilişkin BirGün ve Sabah haber sitelerinde yer alan haberler, makro ve mikro yapıyı içinde barındıran bu yöntem temel alınarak incelenmiştir.

3.6 BirGün Haber Sitesi

BirGün, Türkiye'de günlük olarak yayın yapan ulusal bir gazetedir. Yayın hayatına 14 Nisan 2004'te başlayan BirGün'ün sahibi BİRGÜN YAYINCILIK VE İLETİŞİM TİCARET A.Ş.'dir. Sadece basılı olarak yayın yapmayan gazete BirGün.net olarak internet üzerinden de yayıncılık yapmaktadır. Gazetenin yazı işleri müdürü Berkant Gültekin, yayın yönetmeni Barış İnce, internet servisi sorumlu müdürü ise Mustafa Kömüş'tür. BirGün'ün sermayesi çeşitli sendika ve meslek grupları tarafından oluşturulmuştur. Sol-sosyalist ideolojiye yakınlığı ile bilinmektedir. Çalışmada BirGün'ün haber sitesi incelenmiştir.

3.7 Sabah Haber Sitesi

22 Nisan 1985'te Türkiye'de yayınlanmaya başlayan Sabah'ın sloganı "Türkiye'nin en iyi gazetesi"dir. Biz gazetenin 1999 yılının Ocak ayından itibaren yayın hayatına başlayan internet kısmını inceleyeceğiz. Turkuvaz Medya Grubu'nun çatısında bulunan Sabah'ın bağlı olduğu Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık'ın genel yayın yönetmeni Erdal Şafak'tır. Sabah.com.tr'nin genel yayın yönetmeni ise İsa Tatlıcan'dır. Sahibinin Orhan Cemal Kalyoncu'nun şirketi TURKUVAZ HABERLEŞME VE YAYINCILIK A.Ş.'nin olduğu Sabah'ın ideolojisi Merkez Sağ'dır. Çalışmada Sabah'ın haber sitesi incelenmiştir.

3.8 Eleştirel Söylem Çözümlemesinde Elde Edilen Bulgular

Afrin Harekâtı ile ilgili haberlerin yeni medya kuruluşlarında nasıl verildiğini inceleyen bu çalışmada, haber içerisindeki ideolojiyi söylem üzerinden çözümleyebilmek için eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada incelenen haberlerde Afrin Harekâtı'na değinmesine ve bu haberlerin de yayınlanan kuruluşun ideolojisini yansıtmasına özen gösterilmiştir. Haberler ilk olarak makro yapı içerisinde bulunan tematik ve şematik çözümleme yöntemiyle incelenmiş, daha sonra mikro yapı olarak sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, kelime seçimi ve haberin retorisi olarak irdelenmiştir.

---

¹¹⁵ Nazife Güngör, *İletişim, Kuramlar, Yaklaşımlar*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2011, s. 213-214.

3.8.1 Makro Yapı

Araştırmada incelenen haberlerin makro yapısına bakılırken tematik ve şematik çözümlene yöntemi kullanılmıştır.

3.8.1.1 Tematik Çözümlene

Tematik çözümlene yönteminde haberlerin başlıkları, girişleri ve görüntüleri incelenmiştir.

3.8.1.1.1 Haber Başlıkları

Araştırmada incelenen yeni medya kuruluşlarından olan BirGün haber sitesinde Afrin Harekâtı'na ilişkin yayınlanan haberlerde tarafsız durulmaya çalışıldığı, hatta eleştirel bir tavrın hâkim olduğu görülmektedir. BirGün haber sitesinin Afrin Harekâtı döneminde yayınladığı 20 haberin başlığı şu şekildedir:

“Afrin Harekâtı resmen başladı” (BirGün.net, 20.01.2018,14:18)

“HDP'den ilk açıklama: Afrin savaşına hayır” (BirGün.net, 20.01.2018, 17:17)

“Kara harekâtı da başladı” (BirGün.net, 22.01. 2018, 04:07)

“Emek örgütleri: Savaşına hayır!” (BirGün.net, 22.01.2018, 06:33)

“57 kişiye 'Zeytin Dalı' paylaşımlarından soruşturma” (BirGün.net, 22.01.2018, 07:16)

“Tepkilere yanıt vermeye çalıştılar: Gerekçeler sayıldı” (BirGün.net, 23.01.2018, 05:37)

“YPG, Suriye ordusunu Afrin'e çağırdı” (BirGün.net, 25.01.2018, 18:23)

“Almanya'daki Afrin eylemine polis engeli” (BirGün.net, 27.01.2018, 17:33)

“Burseya'da şiddetli çatışma” (BirGün.net, 28.01.2018, 07:44)

“Burseya Dağı TSK tarafından alındı” (BirGün.net, 28.01.2018, 11:46)

Independent muhabiri Fisk, Afrin izlenimlerini yazdı” (BirGün.net, 29 Ocak, 2018, 07:46)

“AKP'den cihatçılar için tanıtım kitabı!” (BirGün.net, 30.01.2018, 05:31)

“Meslek anayasamız diyor ki: Gazeteci savaşına karşıdır!” (BirGün.net, 31.01.2018, 22:11)

“Afrin operasyonunda 13'üncü gün” (BirGün.net, 01.02.2018, 07:33)

“TSK: Afrin'de 7 asker şehit oldu” (BirGün.net, 10.02.2018,16:58)

“YPG, Afrin iddiasını reddetti” (BirGün.net, 19.02.2018,10:27)

“TSK: Afrin kent merkezi kuşatıldı” (BirGün.net, 13.03.2018, 07:53)

“YPG: TSK ve ÖSO'nun Afrin'e varmasına 1 km kaldı” (BirGün.net, 14.03.2018, 11:07)

“Afrin'de bir asker yaşamını yitirdi” (BirGün.net, 15.03.2018,14:53)

“Erdoğan ve TSK'den açıklama: Afrin kent merkezi kontrol altına alındı” (BirGün.net, 18.03.2018, 08:16)

Araştırmaya konu olan haber başlıklarından görüldüğü gibi BirGün haber sitesi Afrin Harekâtı'na daha eleştirel bakmaktadır. Harekâta karşı bir söylem kullanmaktadır. Türkiye tarafından yapılan açıklamalara da yer vermektedir. Sadece Türkiye tarafından yapılan açıklamaları aktarmakla kalmayan kuruluş, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin etkisiz hale getirmek için harekât düzenlediği terör grubu YPG'nin de açıklamalarına yer vermektedir. Tüm bu başlıklardan anlaşılacağı üzere harekâtı destekleyici bir söylemin olmadığı açıktır. BirGün haber sitesi Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından düzenlenen Afrin Harekâtı ile ilgili verdiği haberlerde harekâtı destekleyici bir söylemden kaçınmıştır. İncelenen haberlerin başlıkları özetlenecek olursa BirGün haber sitesi Türkiye'den yapılan resmi açıklamalara ve harekâtın detaylarına haberlerinde yer vermiş olsa bile kullandığı söylem ile harekâtı desteklemeyen bir duruş sergilemiştir.

Haber söylemi açısından incelenen bir diğer medya kuruluşu da Sabah haber sitesidir. Sabah'ın internet sitesinden paylaştığı haberlerin başlıklarına bakıldığında Afrin Harekâtı'na açık bir desteğin olduğu görülmektedir. Sabah haber sitesinin Afrin Harekâtı'na ve buna paralel olarak Türk Silahlı Kuvvetleri'ne destek verdiği açık bir durumdur. Sabah haber sitesi, PYD/YPG/PKK terör örgütlerini düşman olarak görürken Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bölgeye huzur ve güven götürdüğü söylemini kurmuştur. Sabah haber sitesinin haberlerinde Afrin Harekâtı bir “savaş” olarak nitelendirilmiş ve Türkiye'nin bu harekâta haklılığı savunulmuştur. Sabah haber sitesinin Afrin Harekâtı döneminde yayınladığı 20 haberin başlığı şu şekildedir:

“Ve Afrin operasyonu başladı! Türk savaş uçakları PYD'yi vuruyor!” (Sabah, 20.1.2018, 17:29)

“Afrin milli silahlarla teröristlere dar ediliyor” (Sabah, 31.1.2018, 12:22)

“Afrin'de yüreğimize 11 kor düştü” (Sabah, 11.2.2018)

“HDP Kongresine soruşturma” (Sabah, 12.2.2018 11:22)

“Şehitler ölmez vatan bölünmez” (Sabah, 12.2.2018)

“TSK ve ÖSO Afrin'e ilerliyor” (Sabah, 13.2.2018, 19:20)

“Afrin'deki kirli ittifak deşifre oldu” (Sabah, 14.2.2018, 21:02)

“PYD/PKK Arap kızlarını da zorla silah altına aldı!” (Sabah, 18.2.2018, 12:22)

“Özel Harekât polisleri, Afrin'e dualarla uğurlandı” (Sabah, 22.2.2018, 12:43)

“Zeytin Dalı Harekâtı'nda 2059 terörist etkisiz hale getirildi” (Sabah, 26.2.2018, 15:51)

“Zeytin Dalı Harekâtı'nda PYD/PKK hedefleri havadan ve karadan vuruluyor” (Sabah, 26.2.2018, 17:45)

“Afrin'de DEAŞ ile PKK işbirliği!” (Sabah, 1.3.2018, 15:27)

“TSK ve ÖSO Afrin'de bir köyü daha teröristlerden arındırdı” (Sabah, 7.3.2018, 22:29)

“TSK, Afrin'deki o kritik bölgeyi ele geçirdi” (Sabah, 9.3.2018, 13:42)

“4 köy daha teröristlerden temizlendi” (Sabah, 10.3.2018, 14:22)

“Afrin artık görüş mesafesinde...”(Sabah, 10.3.2018, 16:53)

“Türk bayrağı Afrin halkına huzur veriyor” (Sabah, 11.3.2018)

“YPG/PKK elebaşları Afrin'den kaçmaya çalışıyor” (Sabah, 10.3.2018, 21:45)

“Afrin'de sona gelindi” (Sabah, 15.3.2018, 12:48)

“TSK ve ÖSO Afrin şehir merkezinde kontrolü ele geçirdi” (Sabah, 18.3.2018, 15:24)

3.8.1.1.2 Haber Girişleri

İki haber sitesinde de yayınlanan haberlerde 5N-1K'ya yanıt aranmıştır. Ayrıca başlıklarda verilen haberlerin giriş kısımlarında açıklanıp açıklanmadığı da bu anlamda önemlidir. Araştırmada incelenen haber girişlerinde her iki medya kuruluşunun da haberin ana fikrinin açıklayan bir yapısı olduğu belirlenmiştir.

Afrin Harekâtı Döneminde BirGün Haber Sitesinin Haberleri

“Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ‘Afrin operasyonu sahada fiilen başladı’ açıklamasının ardından bölgede hareketlilik yoğunlaştı. Diyarbakır 8. Ana Jet Üssü'nde hareketlilik başladı. Jet üssünde konuşlu bulunan uçaklardan 8 F-16 savuş uçağı tam teçhizatlı ve bomba yüklü olarak peş peşe havalanarak Suriye tarafına hareket etti. Türk Silahlı Kuvvetleri'nden yapılan açıklamada Afrin'e yönelik ‘Zeytin Dalı’ Harekâtının 17.00'de başladığı belirtildi.” (BirGün.net, 20.01.2018,14:18)

“Afrin Harekâtına HDP'den ilk tepki geldi. Adana Milletvekili Meral Danış Beştaş, Twitter hesabından ‘sivil yerleşim yerlerinin bombalanması insanlığa karşı suçtur, aynı zamanda savaş hukukuna bile aykırıdır’ dedi.” (BirGün.net, 20.01.2018, 17:17)

“Türkiye'nin Afrin'deki PYD güçlerini hedef aldığı 'Zeytin Dalı' Harekâtının ikinci gününde Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) ve Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) kara harekâtına başladı. Özel kuvvetler ve komandolar iki noktadan sınırı geçerek Suriye'ye girdi. Askeri kaynaklar, TSK tanklarının sahada ilerlemekte olan ÖSO güçlerine destek verdiğini aktardı. İlerleme sürerken, Kilis başta olmak üzere sınırda konuşlu TSK'ye bağlı birlikler de Afrin'deki hedeflere yönelik top atışları gerçekleştirdi.” (BirGün.net, 22.01. 2018, 04:07)

“Türkiye hükümetinin savaş politikalarına ve Afrin'e yönelik başlatılan 'Zeytin Dalı' Harekâtı'na tepki gösteren emek örgütleri barış çağrısı yaptı. DİSK'ten yapılan açıklamada, “Savaş ölüm, barış yaşamdır. Yurtta barış dünyada barış, emek ile gelecek” denildi. KESK'ten yapılan açıklamada ise “OHAL aracılığıyla sivil darbesini gerçekleştiren AKP, Afrin üzerinden savaş ve çatışma ile iç siyaseti, toplumsal yapıyı dizayn etme peşindedir. İktidarda kalma uğruna çocuklarımızın geleceği heba edilemez. Diktatörlüğü durdurabiliriz” ifadelerine yer verildi.” (BirGün.net, 22.01.2018, 06:33)

“İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK) Afrin'e yönelik başlattığı, 'Zeytin Dalı Harekâtı' adı verilen operasyonun başladığı 20 Ocak tarihinden itibaren sosyal medya paylaşımlarından dolayı 57 kişi hakkında re'sen soruşturma başlattı.” (BirGün.net, 22.01.2018, 07:16)

“Zeytin Dalı Operasyonu kamuoyunda eleştirilere neden olmayı sürdürürken Başbakanlık, 'Türkiye Afrin operasyonu ile ne amaçlıyor' başlıklı açıklamasıyla gerekçelerini 12 maddede sıraladı.” (BirGün.net, 23.01.2018, 05:37)

“Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Zeytin Dalı Harekâtı'nın sürdüğü Afrin kantonu, Suriye hükümetine bölgeye asker göndermesi ve sınırlarını koruması çağrısı yaptı. Reuters haber ajansı, Kürt Demokratik Birlik Partisi'nin (PYD) ilan ettiği Afrin kantonunun internet sitesinde yazılı bir açıklama yayınladığını duyurdu.” (BirGün.net, 25.01.2018, 18:23)

“Almanya'nın Köln kentinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Afrin harekâtını protesto için düzenlenen yürüyüş polis tarafından durdurularak, göstericilere dağılma çağrısı yapıldı. Polis yetkilileri, yürüyüşün planlanandan önce durdurulmasına gerekçe olarak, yapılan uyarılara rağmen Öcalan resimli bayrakların açılmasını gösterdi. PKK'ye ait semboller ile PKK lideri Abdullah Öcalan'ın posterleri Almanya'da yasak ve bunların bulundurulması suç sayılıyor.” (BirGün.net, 27.01.2018, 17:33)

"Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) Özgür Suriye Ordusu'yla (ÖSO) birlikte YPG denetimindeki Suriye'nin Afrin bölgesine sürdürdüğü 'Zeytin Dalı Harekâtı' ismi verilen operasyon devam ederken Afrin'in kuzeydoğusundaki stratejik Burseya Dağı'nda şiddetli çatışmalar başladı." (BirGün.net, 28.01.2018, 07:44)

"Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Suriye'nin Kuzeybatısında yer alan Afrin'e yönelik başlattığı Zeytin Dalı Harekâtı'nın 9'uncu gününde Afrin'in kuzeydoğusundaki stratejik Burseya Dağı'nın TSK tarafından ele geçirildiği duyuruldu. Operasyonun resmi hesabından Afrin'in doğusundaki Burseya dağının ele geçirildiği duyuruldu." (BirGün.net, 28.01.2018, 11:46)

Afrin Harekâtı Döneminde Sabah Haber Sitesinin Haberleri

"Türk Silahlı Kuvvetleri, Suriye'nin kuzeybatısında Afrin bölgesinde PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ'a mensup teröristleri etkisiz hale getirmek üzere 'Zeytin Dalı Harekâtı'na başladı. Türk Silahlı Kuvvetleri, Afrin'deki terör örgütü PYD/PKK mensuplarına yönelik 'Zeytin Dalı Harekâtı' adıyla saat 17.00'den itibaren Harekâta başladı. Terör örgütü PYD/PKK'ya ait 108 silahlı üs imha edildi. TSK, dün 18.30 itibariyle belirlenen 113 PYD/PKK hedefinden 108'ini vurdu. Afrin'deki hastanelere teröristlerce getirilen ölü ve yaralıların tümünün PYD/PKK'lı olduğu öğrenildi. Harekâta katılan 72 uçak müteakip görevlere hazırlık için emniyetle üslerine döndü." (Sabah, 20.01.2018, 17:29)

"TSK, Zeytin Dalı Harekâtı'nda Fırtına obüsü, kirpi, çok namlulu roketatar, İHA gibi yerli yapım araç, silah ve mühimmat kullanıyor. Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), Zeytin Dalı Harekâtı'nda kullandığı yerli yapım radar karıştırıcı, Fırtına obüsü, kirpi, çok namlulu roketatar, ATAK helikopter ve hassas güdümlü kitler gibi araç, silah ve mühimmatla terör örgütleri PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ mensuplarına Afrin'i dar ediyor. TSK tarafından hudutlar ve bölgede güvenlik ve istikrarı sağlamak, Afrin bölgesinde PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ'lı teröristleri etkisiz hale getirmek, bölge halkını terör örgütü üyelerinin baskı ve zulmünden kurtarmak amacıyla 20 Ocak'ta başlatılan Harekâtın en önemli unsurlarından birini milli silahlar oluşturuyor." (Sabah, 31.01.2018, 12:22)

"Afrin Harekâtı'nda çıkan çatışmalarda 9 kahraman askerimiz şehit oldu. Birliklerimize desteğe giden bir Atak helikopteri kaza kırırma uğradı, 2 askerimiz şehit düştü. Zeytin Dalı Harekâtı'nın 22. Gününde öldürülen terörist sayısı 1180'e ulaştı. Zeytin Dalı Harekâtı'nın 22'nci gününde Afrin'den Türkiye'yi yasa boğan haber geldi. Afrin'in batısında bulunan Raco beldesine bağlı 1027. Tepe ve çevresinde terör örgütü PYD/PKK'yla girilen çatışmalar sırasında 2'si çatışmaya ateş desteği sağlamak üzere bölgeye sevk edilen ve operasyon

sırasında kırıma uğrayan helikopterde bulunan pilot subay olmak üzere 11 asker şehit oldu, 11 asker yaralandı. 39 terörist de öldürüldü. Harekâtın 22. gününde etkisiz hale getirilen terörist sayısı 1180'e ulaştı. Zeytin Dalı Harekâtı'nda Mehmetçiğin geçtiğimiz günlerde ele geçirdiği stratejik öneme sahip 1027. Tepe'ye cuma gecesini cumartesiye bağlayan gece kalabalık bir PKK/PYD'li terörist grubu sızarak saldırı düzenledi. Şiddetli çatışmanın yaşandığı bölgeye hava desteği gönderildi. Saat 13.00 sıralarında bölgeye ikmale giden Sikorsky helikopterine koruma sağlayan 2 ATAK helikopterinden biri kaza kırıma uğradı. Helikopterin pilotları Yüzbaşı Mehmet İlker Karaman ve Üsteğmen Erdem Mut şehit oldu." (Sabah, 11.02.2018)

"Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Zeytin Dalı Harekâtı'na ilişkin HDP Kongresi'ndeki açıklamaları nedeniyle Buldan ve Önder hakkında soruşturma başlattı. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca, HDP 3.Olağan Büyük Kongresi'nde Zeytin Dalı Harekâtı'na ilişkin açıklamaları nedeniyle Eş Genel Başkanı Pervin Buldan ve HDP İstanbul Milletvekili Sırrı Süreyya Önder hakkında soruşturma başlatıldı. AA Muhabirinin edindiği bilgiye göre, dün Ankara Spor Salonu'nda yapılan HDP 3. Olağan Kongresi'nde silahlı terör örgütü PKK/KCK'nın elebaşı Abdullah Öcalan'ın posterinin açılması, örgüt propagandası içeren konuşmalar ile Zeytin Dalı Harekâtı'na ilişkin kara propaganda içeren açıklamalar üzerine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı harekete geçti." (Sabah, 12.02.2018 11:22)

"İzmir, Afrin'den gelen acı haberle yıkıldı. Zeytin Dalı Harekâtı'nda şehit olan Kurmay Pilot Yüzbaşı Karaman ve Uzman Çavuş Akdoğan, bu sloganla son yolculuğuna uğurlandı Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) Afrin'deki terör gruplarına yönelik sürdürdüğü 'Zeytin Dalı Harekâtı' sırasında düşen helikopterde şehit olan Kurmay Pilot Yüzbaşı Mehmet İlker Karaman ile kara harekâtında ağır yaralanarak şehit olan Uzman Çavuş Ali Akdoğan'ın, şehadet haberi İzmir'i yasa boğdu. Şehit Kurmay Pilot Yüzbaşı Mehmet İlker Karaman'ın acı haberi, askeri yetkililer tarafından İzmir'in Bornova'da Atatürk Mahallesi'nde oturan babası emekli emniyet müdürü Uğur Salim Karaman ile annesi hemşire Habibe Karaman'a verildi. İzmir Valisi Erol Ayyıldız ile Ege Ordu Komutanı Orgeneral Abdullah Recep de şehidin baba ocağına geldi. Karaman'ın evine Türk bayrakları asıldı. İki erkek üç çocuk sahibi Uğur Salim Karaman ile Habibe Karaman çiftinin evine, Manisa'da bulunan Başbakan Binali Yıldırım da gelerek başsağlığı diledi, acılarını paylaştı. Başbakan Yıldırım'a Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci, Ekonomiden Sorumlu Başbakan Yardımcısı Mehmet Şimşek ve AK Partili milletvekilleri de eşlik etti. Yıldırım ve beraberindekiler daha sonra evden ayrıldı." (Sabah, 12.02.2018)

"Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Özgür Suriye Ordusu (ÖSO), Zeytin Dalı Harekâtı'nda Afrin'in batısındaki Arşali köyünü teröristlerden arındırdı. Bölgedeki AA

muhabirlerinin bildirdiğine göre, TSK ve ÖSO, Afrin'in batısındaki Cinderes beldesine bağlı Arşali köyünü PYD/PKK'dan kurtardı." (Sabah, 13.02.2018, 19:20)

"TSK ve ÖSO'nun Afrin'de teröristlerden arındırdığı bir sığınakta Esad rejimi, Suriye Kızılayı ve Uluslararası Kızılhaç yardımına rastlandı. Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Özgür Suriye Ordusu'nun (ÖSO), Afrin'de PYD/PKK'lılara ait sığınaklarda yaptığı aramalarda, Beşar Esad rejimine bağlı Suriye Kızılayı ve Uluslararası Kızılhaç örgütünün yardım kolileri ortaya çıktı." (Sabah, 14.02.2018, 21:02)

"Zeytin Dalı Harekâtı kapsamında terör örgütü PYD/PKK'dan temizlenen bölgelerdeki halk, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) birliklerinin gelişinden memnuniyet duyduklarını belirterek, örgütün Arap ailelerin kız çocuklarını da zorla silah altına aldığını söyledi. TSK ve ÖSO birlikleri, terör örgütlerinden ele geçirdikleri köylerde sivillerin güvenliğini sağlıyor. Afrin Cinderes beldesine bağlı Deyr Ballut köyündeki PYD/PKK zulmüne maruz kalan halk yaşadıklarını AA'ya anlattı." (Sabah, 18.02.2018, 12:22)

"Sivas'ta Afrin'e yönelik düzenlenen Zeytin Dalı Harekâtı için görevlendirilen 24 özel harekât polisi, düzenlenen törenle uğurlandı. Sivas Emniyet Müdürlüğü Bölge Trafik Denetleme Şube Amirliği önünde düzenlenen törene Sivas Vali Yardımcıları Zihni Yıldızhan, Yeliz Yıldızhan, 5'inci Piyade Eğitim Tugay Komutanı Tuğgeneral Ömer Ertuğrul Erbakan, Cumhuriyet Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Alim Yıldız, İl Jandarma Komutanı Albay Sinan Şen, Cumhuriyet Başsavcısı Murat İrcal, İl Emniyet Müdürü Kenan Aydoğan, Belediye Başkan Yardımcısı Ahmet Özaydın, kurum müdürleri ve çok sayıda polis katıldı." (Sabah, 22.02.2018, 12:43)

"Zeytin Dalı Harekâtı'nın başlangıcından bu yana 2059 teröristin etkisiz hale getirildiği bildirildi. Karmanlık köyünün de ele geçirilmesiyle, teröristlerin, Afrin'in Türkiye sınırıyla kara temasının kesilmesine yaklaşık 7 kilometre kaldı. Zeytin Dalı Harekâtı kapsamında PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ mensubu teröristlerin etkisiz hale getirilmesine yönelik kara ve hava operasyonları devam ediyor." (Sabah, 26.02.2018, 15:51)

Haber girişleri incelenmiş BirGün ve Sabah haber sitelerinin haberlerinde haber teması olarak Afrin Harekâtı belirlenmiş ve haberler bunun üzerine kurgulanmıştır. Bu açıdan haber girişleri 5N-1K'ya yanıt vermekte ve olaylar ayrıntılarıyla verilmektedir. İki medya kuruluşunda da ayrıntılar verilse de Sabah haber sitesinin haberlerinde operasyonun detayları, şehitler, harekât sırasında yaşananlar haber girişinde enformasyon eksiltimi yapılmadan verilmiştir. BirGün haber sitesinde ise Sabah haber sitesi kadar ayrıntıya yer verilmemiştir.

3.8.1.1.3 Görüntüler

Araştırmada incelenen iki medya kuruluşunun haberlerinde kullandığı fotoğraflar, ana olayın temasına yani Afrin Harekâtı'na uygun bir şekilde seçilmiştir. Harekât görüntüleri, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ele geçirdiği bölgeler, siyasilerin açıklamalarında fotoğrafları haberlerin içerisinde kullanılarak haberin retoriğine destek sağlanmıştır.

3.8.1.2 Şematik Çözümleme

Şematik çözümleme içerisinde durumu ve yorumu barındırmaktadır. Bunlar da kendi içerisinde alt başlıklara ayrılmakta ve incelenmektedir. Şematik çözümleme yöntemini alt başlıklarına ilerleyen bölümlerde değinilecektir.

3.8.1.2.1 Durum

Durum bölümü de içerisinde 2 başlığa ayrılmaktadır. Bunlar; ana olayın sunumu ve sonuçları, ardalın ve bağlam bilgisidir.

3.8.1.2.1.1 Ana Olayın Sunumu ve Sonuçları

Haberlerde asıl olaya genellikle haberin girişinde yer verilmektedir. Haberi takip eden bireye verilmek istenen asıl iletinin en üst kısımda verilmesi ve haberde kullanılan cümlelerin önem sıralamasının önemliden aşağı olarak yapılması durumuna ters üçgen kuralı denilmektedir. Yeni medyada yer alan haberlerde de en önemli cümleden başlayarak gittikçe önemsiz olan cümlelerin verilmesine dikkat edilerek haber metni oluşturulur. Araştırmada incelenen haberlerde ana olay, 20 Ocak 2018'de Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Suriye'nin Afrin bölgesinde terör gruplarını civardan arındırmak üzere bir harekât başlatması ve 18 Mart 2018'de de Afrin'i ele geçirmesidir. Bu ana olay iki medya kuruluşunun haberlerinde incelenmiştir. Ana olay Türk Silahlı Kuvvetleri-PKK/KCK/PYD/YPG ve DEAŞ terör örgütleri üzerinde kurulmuştur.

BirGün Haber Sitesinin Haberlerinden

“İngiltere merkezli haber sitesi TheIndependent’ın Orta Doğu muhabiri Robert Fisk, Türkiye’nin 9 gün önce Zeytin Dalı Harekâtı’nı başlattığı Suriye’nin kuzeybatısındaki Afrin bölgesinden izlenimlerini yazdı. Independent’taki haberin başlığı, ‘Afrin’in içinde: Türkiye’nin Suriye’nin kuzeyini işgalinin gerçek kurbanları ortaya çıktı – mülteciler, bebekler, kadınlar ve çocuklar.’ BBC Türkçe’nin aktardığına göre, Independent, Robert Fisk’in, Zeytin Dalı Harekâtı’nın başlamasından bu yana Afrin’den bildiren ilk Batılı gazeteci olduğunu vurguluyor. Robert Fisk’in Suriye’den izlenimleri 3 gün boyunca sürecek. Fisk’in, Afrin’inMaabatlı köyünden geçtiği ilk haberinden bazı satırlar şöyle: Küçük bir köy olan Maabatlı’da Taha Mustafa al-Khatr, eşi, iki kızı ve oğlu uyumadan önce ayakkabılarını evlerinin kapısının bıraktı. Orta Doğu’da pek çok aile de aynı şeyi yapar. Bu bir gelenektir ve evin temizliğinin işaretidir. Türk top mermisi onların evini vurduğunda, ucuz plastik terlikler

elbette hala oradaydı. Birkaç saat sonra evlerine vardığımda, aynı ayakkabıları buldum. Birkaçı merdivenlere düşmüştü, çoğu ise hala yan yana sıralıydı... Kürt vilayeti Afrin'deki kurtarma görevlileri bile ayakkabılara dokunmadılar...Ancak elbette cesetler gitmişti...19 yaşındaki Safa mucizevi bir şekilde kurtuldu, sadece ellerinden yaralandı. Ancak elbette o artık bir yetim. İşin garip yanı, Türkler sözüm ona Kürt YPG savaşçıları hedef alıyor. Suriye'de Kürt bölgelerine yönelik askeri operasyonlarına, saldırılarına Zeytin Dalı Harekâtı adını vermeleri ise zeytin bahçeleri ile çevrili Mabeta'da insanları sinirlendiriyor... Al-Khatr ailesi de Kürt değil Araptı. Kuzeydeki Tel Krah köyünden gelmişlerdi. Maabatlı'da o kadar yenilerdi ki, konuştuğum Kürt komşuları onların adlarını bile bilmiyordu. Ancak Afrin kentinden 10 mil (yaklaşık 16 kilometre) uzaktaki bu köyde nüfus karışık (Aleviler de yaşıyor). Bu nedenle Perşembe gecesi köye gelmelerine de kimse şaşırılmıyordu.” (BirGün.net, 29 Ocak, 2018, 07:46)

“AKP Tanıtım ve Medya Başkanlığı ‘Zeytin Dalı Harekâtı’nda TSK birlikte hareket eden ve muhalefet tarafından heleştirilen Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) hakkında bir bilgi dosyası hazırladı. T24’ten Hülya Karabağlı’nın haberine göre, dosyada ÖSO’nun kim olduğu, kimlerden oluştuğu, neden hedef alındığı gibi pek çok sorunun cevabı yer aldı. ‘Özgür Suriye Ordusu kimdir?’ sorusuna verilen yanıtlarda, ‘Son günlerde bazı kesimler tarafından bir takım art niyetlerle dillendirilen ÖSO’nun El Kaide ile bağlantısı olduğuna dair iddiaların gerçeği yansıtmadığı’ savunularak CHP Genel Bakan Yardımcısı Öztürk Yılmaz ve Grup Başkanvekili Engin Altay’ın ÖSO açıklamalarına da yer verildi. 5 sayfalık bilgi dosyasında yer alan başlıklar şöyle: Özgür Suriye Ordusu kimdir? - ÖSO rejimin şiddet kullanımına karşı Suriyeli muhalifler tarafından kurulmuş olan ve kuruluşunda Albay Hüseyin Harmuş ile Albay Riyad Esad gibi rejim ordusundan ayrılmış subayların ön plana çıktığı bir askeri yapıdır. Özgür Suriye Ordusu kimlerden oluşur? - Başlangıçta rejim ordusundan ayrılan askerlerce oluşturulsa da daha sonra Suriyeli muhalif sivillerinde dâhil edildiği ÖSO, bizzat Suriye’nin Dostları Grubu tarafından eğitildi. Özgür Suriye Ordusu ne zaman kuruldu? - ÖSO, Temmuz 2011’de kuruldu ve faaliyetlerine başladı. Aralık 2012’de ise ÖSO’nun Genel Kurmayı Başkanlığı görevini ifa etmek ve uluslararası destek için tek kanal oluşturma adına Yüksek Askeri Konsey kurularak; General Selim İdris genelkurmay başkanı olarak atandı.ÖSO’nun meşruiyeti nedir? - ÖSO hakkında tartışma götürmeyecek hususlardan biri olan bu konuda ABD’den Rusya’ya; Suudi Arabistan’dan İran’a Suriye’de yaşanan olayların ortaya çıkmasından itibaren Suriye konusuyla ilgilenen tüm devletlerin ÖSO’yu tanıyıp, muhatap aldığını gördük. Özgür Suriye Ordusu neden El Kaide ile anılamaz? - ÖSO ile sonraları Nusra’ya dönüşen Suriye’deki El Kaide unsuru arasında şiddetli çatışmalar yaşanmış ve ideolojik farklılaşma noktasında bu iki yapı zıt kutuplarda konumlanmıştır. Bilgi notunun son sözü olarak ise şöyle denildi: Bugün ÖSO’yu algılarda DEAŞ’laştırma çabası içinde olanların

asıl amacı Zeytin Dalı Harekâtı'nın meşruiyetine gölge düşürmektir.” (BirGün.net, 30.01.2018, 05:31)

“Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi, Nail Güreli'nin Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC) Başkanı olduğu 1998 yılında yayımlandı. O dönemin Yönetim Kurulu da elbette çok önemli. Böylesi bir metni benimseyip kabul etmeleri her türlü takdirin üzerindedir. Bu metnin en önemli maddeleri arasında 'Gazetecinin temel görevleri ve ilkeleri' başlıklı E Maddesi gelir. E/17'de aynen şu ilkeler yer alır: Gazeteci devleti yönetenlerin belirlediği ulusal ve uluslararası politika konularında önyargılara değil, halkın haber alma hakkına dayanır. Onu mesleğin temel ilkeleri ve özgürlükçü demokrasi kaygıları yönlendirir. Bu madde eşliğinde Afrin Harekâtı'nın başladığı 19 Ocak 2018 tarihinden itibaren yayımlanan günlük gazetelere ve televizyon haberlerine bakınca açık olarak görülüyor ki; gazetecilik “canlı bomba” haline gelmiş, mesleği imha ediyor. Haberler bir örnek, başlıklarla, kolaj halinde tasarlanmış savaş fotoğraflarla ve servis edilmiş görüntülerle tek açıdan veriliyor. Bu haliyle de gazeteler gazete olmaktan çıkıyor, birer propaganda bülteni haline geliyor. Mesela harekâtın üçüncü günü olan 22 Ocak 2018 Pazartesi günü hükümete çok yakın gazeteler arasında ilk sırada gelen Yeni Şafak 'Burseya Dağı alındı' başlığıyla çıktı. Ertesi gün ve daha sonraki günlerde Burseya Dağı'nın kuşatıldığını, TSK ve ÖSO birliklerinin o yöne doğru ilerledikleri şeklinde haberler yayımlanmaya başlandı. Esas gerçek ise 10 gün sonra ortaya çıktı. Açık olarak görülen şu idi: Türkiye medyası ağırlıklı olarak devleti yönetenlerin belirlediği şekilde haber yapıyordu. Zaten Başbakan Binali Yıldırım daha harekâtın başında İstanbul'da gazete sahipleri ve yöneticileriyle yaptığı toplantıda, askerimizin moralini bozacak haberlerin yayımlanmamasını istedi. Bu yeni bir şey değil. 1988'de ilk OHAL Valisi Hayri Kozakçıoğlu, İstanbul'da Türkiye Spor Yazarları Derneği Lokali'nde 200 gazeteciden oluşan basın ordusu'ndan küçük bir ricada bulunmuştu: -Güneydoğu'yu milli maç gibi izleyin! Türkiye medyası bölgeyi OHAL Valisinin dediği gibi izledi. 1999'da PKK Lideri Abdullah Öcalan Afrika'dan getirildiğinde bir bilanço çıktı. 30 bin insanımız hayatını kaybetmişti. Devletin dediği tarzda habercilik ülkeye hiçbir fayda sağlamamıştı. Şimdi yeniden bu çıkmaz sokaklarda çare aranması Türkiye medyası açısından hüzün vericidir. Hiç mi ders alınmaz? Kaç kuşak daha heba edilecek? Bizim elimizde bir meslek anayasamız var. Yolunu şaşırınlar için pusula işlevine sahip bir metin; Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi. Bu kutsal metin diyor ki: E/15: Gazeteci her türlü baskıyı reddeder. Çalıştığı basın ve yayın organı yöneticileri dışında hiç kimseden talimat alamaz. Türkiye'de böyle kaç gazeteci kalabildi dersiniz? Çok küçük bir tiraj yüzdesi oluşturan sahici muhalif gazeteleri bir kenara ayırırsak, medya gönüllü olarak silah altına aldırdı kendini. Haber merkezleri sahadan haber almak yerine başkentten talimat almaya daha özenli davranıyorlar. Savaşa destek vermeyi, haber vermeye tercih ediyorlar. Oysa gazeteciliğin anayasası gazeteciyi

tanımlarken bakın ne diyor: Gazeteci başta BARIŞ, DEMOKRASİ ve İNSAN HAKLARI olmak üzere insanlığın evrensel değerlerini savunur. İnsanlar, topluluklar ve halklar arasında nefreti körükleyici yayından kaçınır. Gazeteci her türden şiddeti haklı gösteren özendiren kışkırtan yayın yapamaz! (BirGün.net, 31.01.2018, 22:11)

“Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK), Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) ile birlikte YPG'nin denetimindeki Suriye'nin Afrin bölgesinde yürüttüğü ve 'Zeytin Dalı Harekâtı' isimli operasyonun bugün 13'üncü günü. TSK, geçtiğimiz gün yaptığı açıklamada, Burseya Dağı'nda mayın ile bomba arama ve temizleme çalışmalarına devam ettiğini; çatışmaların ise Bafelyun Tepesi yönüne kaydığını bildirmişti. TSK, sabah saatlerinde resmi sitesinden son duruma ilişkin bir açıklama yayınladı. TSK'nin yaptığı yeni açıklama şu şekilde: Hava Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen hava harekâtı ile PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ terör örgütlerine ait sığınak, barınak, mühimmat deposu ve silah mevzii olarak kullanılan 18 hedef imha edilmiştir. Harekâta katılan uçaklar emniyetle üslerine dönmüşlerdir. 'Zeytin Dalı Harekâtı' kapsamında bölgeden elde edilen bilgilere göre 78 PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ terör örgütü mensubu etkisiz hale getirilmiştir. Harekâtın başlangıcından itibaren etkisiz hale getirilen terörist sayısı 790 olmuştur.” (BirGün.net, 01.02.2018, 07:33)

“Afrin Harekâtının 22. gününde TSK, 5 askerin yaşamını yitirdiğini 9 askerin de yaralandığını açıkladı. Düşen Atak helikopterinde yaşamını yitiren 2 askerle birlikte bugün 7 asker yaşamını yitirdi. Bölgede şiddetli çatışmalar devam ediyor. Türk Silahlı Kuvvetleri'nden, Suriye'nin kuzeyindeki Afrin bölgesinde yürütülen operasyona ilişkin yeni bir açıklama geldi. TSK'nin açıklamasında, Afrin'deki operasyonlarda 3 askerin yaşamını yitirdiği, 5 askerin ise yaralandığı kaydedildi. TSK, akşam saatlerinde ikinci bir açıklama daha yaptı. Açıklamada, Afrin'de 2 askerin yaşamını yitirdiği 4 askerin de yaralandığı kaydedildi. TSK'dan yapılan açıklama'da şu şu ifadeler yer verildi: 'Zeytin Dalı Harekâtı kapsamında, 10 Şubat 2018 tarihinde, Afrin'de devam eden operasyonlar esnasında 3 kahraman silah arkadaşımız şehit olmuş, 5 kahraman silah arkadaşımız yaralanmıştır. Söz konusu operasyonlarda PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ mensubu en az 15 teröristin etkisiz hale getirildiği tespit edilmiştir. Bizleri derin bir acı ve üzüntüye boğan bu olaylarda hayatını kaybeden aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet, şehitlerimizin kederli ailelerine, Türk Silahlı Kuvvetleri ile Yüce Türk Milletine başsağlığı ve sabır, tedavileri için süratle tahliye edilen yaralılarımıza acil şifalar dileriz.'denildi.” (BirGün.net, 10.02.2018, 16:58)

“YPG'nin Afrin Sözcüsü Bruska Haseke, Suriye Ordusu'nun Afrin'e gireceği iddialarının gerçeği yansıtmadığını belirterek, bu konuda bir gelişmenin olması durumunda kamuoyuna açıklama yapacaklarını söyledi. Türkiye'nin Afrin'e yönelik başlattığı Zeytin Dalı Harekâtı

birinci ayını doldururken Suriye Ordusu'nun Afrin'e gireceği yönünde haberlerin ortaya atılması üzerine YPG'nin Afrin Sözcüsü Brusk Haseke konuyla ilgili açıklama yaptı. Sputnik'e yaptığı açıklamada Suriye Ordusu'nun Afrin'e gireceği iddialarının gerçeği yansıtmadığını belirten Haseke, şöyle konuştu: Biz defalarca Suriye ordusu Afrin'e girmedi dedik. Girecek de değil. Eğer bir anlaşma gelişme olursa resmi bir açıklama yaparız. Bu haberlerden artık bıktık. Eğer Suriye ordusu Afrin'e gelecekse bunu sizden, kamuoyundan saklamayız. 'Ordu Afrin halkına yardım etmeye gelecek' deriz. Afrin ve Halep'teki siviller bazen sivil otobüsler geldiğine 'İşte Suriye ordusu geldi' diyorlar. Yanlış anlıyorlar. Haseke Suriye Ordusu ile YPG arasında Afrin için görüşmeler yapılıp yapılmadığına ilişkin soruya ise yanıt vermekten kaçındı. Haseke bu konuda herhangi bir bilgileri olmadığını belirtti." (BirGün.net, 19.02.2018, 10:27)

"Genelkurmay Başkanlığınca Afrin'e yönelik 53 gündür sürdürülen 'Zeytin Dalı Harekâtı'nın son durumuna ilişkin açıklama yapıldı. TSK tarafından yapılan, Afrin kent merkezinin kuşatıldığı belirtilen açıklamada açıklamada şu ifadeler yer aldı: Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından, hudutlarımızda ve bölgede güvenlik ve istikrarı sağlamak maksadıyla, Suriye'nin kuzeybatısında Afrin bölgesinde, PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ'a mensup teröristleri etkisiz hale getirmek ve dost ve kardeş bölge halkını bunların baskı ve zulmünden kurtarmak üzere, 20 Ocak 2018 saat 17.00'den itibaren başlatılan 'Zeytin Dalı Harekâtı' başarıyla sürdürülmektedir. Harekât, ülkemizin uluslararası hukuktan kaynaklanan hakları, BMGK'nin terörle mücadeleye yönelik özellikle 1624 (2005), 2170 (2014) ve 2178 (2014) sayılı kararları ve BM sözleşmesinin 51'inci maddesinde yer alan Meşru Müdafaa Hakkı çerçevesinde, Suriye'nin toprak bütünlüğüne saygılı olarak icra edilmektedir. Harekâtın planlama ve icrasında sadece teröristler ve bunlara ait barınak, sığınak, mevzii, silah, araç ve gereçler hedef alınmakta olup, sivil/masum kişilerin ve çevrenin zarar görmemesi için her türlü dikkat ve hassasiyet gösterilmektedir. Harekât esnasında tüm faaliyetler hem askeri hem ahlaki değerler anlamında diğer dünya ülkelerine örnek olacak bir anlayışla icra edilmekte, harekât bölgesinde kalan sivillerin sağlık hizmetleri dâhil temel insani ihtiyaçları özveriyle karşılanmaktadır. Bu kapsamda ele geçirilen bölgelerde güvenliğin sağlanmasını müteakip öncelikle bölge halkının evlerine dönmelerine yardımcı olunmakta ve eş zamanlı olarak Kızılay ve AFAD ile koordineli şekilde insani yardım faaliyetleri başlatılmaktadır. Zeytin Dalı Harekâtı ile sadece PKK/KCK/PYD-YPG terör örgütünün değil aynı zamanda DEAŞ terör örgütünün de etkisiz hale getirilmesi hedeflenmektedir. Harekât kapsamında gerçekleştirilen operasyonlar neticesinde 12 Mart 2018 tarihinden itibaren Afrin kent merkezi kuşatılmış, müteakip Harekât için kritik öneme sahip bölgeler ele geçirilmiştir. Harekâtın başlangıcından itibaren 3393 terörist etkisiz hale getirilmiştir. Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da Harekât esnasında sivil/masum bölge halkının zarar görmemesi için her türlü tedbir alınmaya devam edilmektedir. Hava harekâtı ve kara ateş destek vasıtaları ile

desteklenen kara harekâtı planlandığı şekilde başarıyla devam etmektedir.” (BirGün.net, 14.03.2018, 11:07)

“TSK'nin Afrin'e yönelik başlattığı Zeytin Dalı Harekâtı 54. gününe girerken, Afrin kent merkezi yakınlarında çatışmalar yaşanıyor. Sputnik'e konuşan YPG'nin Afrin Komutanı RojhatRoj, TSK ve ÖSO güçlerinin doğu yönünden Afrin'e varmasına 1 kilometre kaldığını belirtti. Türkiye'nin Afrin'e yönelik başlattığı Zeytin Dalı Harekâtı ikinci ayına yaklaşırken, Türkiye ve desteklediği ÖSO güçleri Afrin kent merkezine yaklaşmış durumda. TSK ve ÖSO'nun Afrin'e varmasına 1 kilometrelik bir mesafe kaldı. YPG'nin Afrin komutanlarından RojhatRoj, Afrin'deki son durum ile ilgili Sputnik'e konuştu. TSK ve ÖSO'nun Afrin'e doğu yönünden varmasına 1 kilometre kaldığını belirten Roj 'TSK'ya bağlı savaş uçakları Afrin kent merkezi yakınında yoğun bir bombardıman yapıyor. Maret, Gırseli, Pirende köyünde yoğun bir bombardıman var' dedi. Afrin'i savunmak için bölgeye gelen Suriye ordusuna bağlı Halk Güçleri'nin Afrin'iterkettiği iddiaların gerçeği yansıtmadığını söyleyen Roj 'Halk Güçleri Afrin kırsalındaki cephelerde savaşıyor. Şereva kasabasına bağlı Bene köyünde bulunan Halk Güçleri savaşçıları TSK ve ÖSO'nun saldırıları sonucu kayıplar verdi. Birkaç savaşçı hayatını kaybetti' ifadelerini kullandı. Türkiye'nin savaş uçakları ve obüslerle Afrin'den Halep'e giden yolu bombaladığını söyleyen Roj, Afrin'deki sivilin kenti terketmediğini iddia etti.” (BirGün.net, 14.03.2018, 11:07)

“Afrin'de yürütülen Zeytin Dalı Harekâtı'nda, el yapımı patlayıcının patlaması sonucunda bir asker yaşamını yitirdi. Türk Silahlı Kuvvetleri'nden yapılan açıklamaya göre, Zeytin Dalı Harekâtı kapsamında, bugün Afrin bölgesinde icra edilen arama tarama faaliyetleri esnasında, el yapımı patlayıcının patlaması sonucunda bir asker hayatını kaybetti. Açıklamada, 'Bizleri derin bir acı ve üzüntüye boğan bu olayda hayatını kaybeden aziz şehidimize Allah'tan rahmet, şehidimizin kederli ailesine, Türk Silahlı Kuvvetleri ile Yüce Türk milletine başsağlığı ve sabır dileriz' ifadeleri yer aldı.” (BirGün.net, 15.03.2018, 14:53)

“Çanakkale Zaferi'nin 103. yılı töreni”nde konuşan Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, 'Şu anda orada Türk bayrağı dalgalanıyor, ÖSO bayrağı dalgalanıyor. Afrin operasyonumuzu en başından beri yürekten destekleyen milletimize şükranlarımı sunuyorum' dedi. Erdoğan, Afrin'in TSK destekli ÖSO tarafından kontrol altına alınmasıyla ilgili şunları söyledi: Çanakkale Deniz Zaferimizin 103. yıl dönümünü idrak ettiğimiz bu tarihi günde tüm şehitlerimizi ve gazilerimiz rahmetle yadediyoruz. Böyle bir gençlik olduktan sonra Allah'ın izni ile yeni yeni Çanakkale Zaferlerini yakalamaya hazırız. Bir müjdeyi sizlerle paylaşmak istiyorum. Afrin şehir merkezi TSK desteğindeki ÖSO mensupları tarafından bu sabah 08:30 itibarıyla tamamen kontrol altına alınmıştır. Şu anda orada Türk bayrağı dalgalanıyor, ÖSO bayrağı dalgalanıyor. Afrin operasyonumuzu en başından beri yürekten destekleyen milletimize şükranlarımı sunuyorum. Türkiye bir kez daha haklının, mazlumun yanında olduğunu tüm dünyaya göstermiştir. 140 bin kişi Cerablus'a döndü, şimdi de Afrinli

olan kardeşlerimiz, Afrin'e dönecekler. Aynı zamanda bölgeyi yaşanabilir hale getirecek tüm adımları atacağız. Bölge halkının en kısa sürede evlerine kavuşmaları için gereken her türlü adımı atacağız. Türkiye'nin ve milletimizin Suriye'nin ve Suriyelilerin bu ortak zaferi, terör örgütlerini aramıza bir hançer gibi sokmaya çalışanlara verilmiş en güzel cevaptır. Türk Silahlı Kuvvetleri'nden (TSK) Afrin ile ilgili yapılan açıklamada, 'Türk Silahlı Kuvvetleri ve Özgür Suriye Ordusu tarafından Afrin şehir merkezi kontrol altına alınmıştır. Mayın ve el yapımı patlayıcı arama çalışmaları devam etmektedir. Şehitlerimizin ruhu şad olsun!' dendi. Açıklamada şu ifadeler yer aldı: 18 Mart 2018 tarihi itibarıyla Türk Silahlı Kuvvetleri ve Özgür Suriye Ordusu tarafından Afrin şehir merkezi kontrol altına alınmıştır. Kontrol altına alınan bölgelerde mayın ve el yapımı patlayıcı arama çalışmaları sürdürülmektedir. Harekât kapsamında terör örgütü mensupları ile girilen çatışmalarda bugüne kadar 46 kahraman silah arkadaşımız şehit olmuş, 225 kahraman silah arkadaşımız yaralanmıştır. Harekâtın başlangıcından itibaren toplam 3603 terörist etkisiz hale getirilmiştir. PYD Eski Eş Genel Başkanı Salih Müslim, Afrin'deki gelişmelerle ilgili Twitter hesabından paylaştığı mesajında, 'Bir muharebeden çekilmek, savaşın kaybı veya mücadeleden vazgeçmek anlamına gelmez. Mücadele devam edecek ve Kürt halkı, kendisine yönelik soykırım planına karşı kendisini koruyacak. Zafer Kuzey Suriye halklarının olacak' dedi." BirGün.net, 18.03.2018, 08:16)

Sabah Haber Sitesinin Haberlerinden

"Suriye'nin Afrin bölgesindeki terör örgütü PYD/PKK hedefleri havadan ve karadan vuruluyor. Suriye'nin Afrin bölgesinde belirlenen terör hedefleri ateş altına alındı. Kilis-Hatay hattının Suriye kesimindeki Raco Dağı çevresinde tespit edilen terör örgütü PYD/PKK'ya ait hedefler, havadan savaş uçakları, karadan da fırtına obüsleri ve tanklarla vuruluyor. Sınır köylerinden çatışma ve şiddetli patlama sesleri duyuluyor. Öte yandan sınır hattında askeri hareketlilik sürüyor." (Sabah, 26.02.2018, 17:45)

"ABD'nin DEAŞ'a karşı savaşması için desteklediğini söylediği PKK/PYD saflarında ÖSO'ya karşı savaşırken esir alınan 5 DEAŞ'lı konuştu. DEAŞ'lılar 'Bizi Afrin'de TSK ve ÖSO'ya karşı savaşmak için serbest bıraktılar' dedi. ÖSO, Azez yakınlarında Şiran'ı 23 Şubat'ta PKK/PYD'den temizlediği sırada, DEAŞ mensuplarının PKK/PYD saflarında çatışmaya katıldığını tespit etti. ÖSO, teslim aldığı DEAŞ mensubu militanlardan yaralı olanları hastaneye götürürken, onlara kimler olduklarını ve niye ÖSO'ya karşı savaştıklarını sordu. Halepli olduğunu ve DEAŞ'la birlikte çalıştığını söyleyen ÖSO tarafından esir alınan Ebu Temum adlı şahıs, 'Rakka'da savaşırken PKK/PYD bizi esir aldı. Haseke Set kampında 3-4 ay kadar hapiste tutulduk daha sonra serbest bırakıldık' dedi. İsminin Ali Matar olduğunu söyleyen ikinci DEAŞ'lı milis Rakkalı olduğunu, DEAŞ'la birlikte Kerkük'te 3 yıl savaştığını ve Irak'ta yaralandığını söyledi. İsminin Ahmet Mansur ve Halepli olduğunu söyleyen

DEAŞ'lıdiğer bir militan El Bab'tan geldiğini, DEAŞ'la birlikte 1 yıl 2 ay çalıştığını söyledi. Mansur ayrıca, Haseke'ye set kampında hapiste kaldığını, kısmi felç olduğunu belirtti. İsminin Abdullah Hüseyin El Sagir olduğunu söyleyen diğer biri ise DEAŞ militanı Hama'nınLatmanya bölgesinden olduğunu, DEAŞ ile Hama'da 3 yıl birlikte olduğunu 5 ay hapiste kaldığını söyledi. Beşinci DEAŞ militanı, İsminin Muhammed Zikri olduğunu, Maretunnumanlı olduğu DEAŞ ile birlikte yaklaşık 2.5 ile 3 yıl çalıştığını söyledi.” (Sabah, 1.03.2018, 15:27)

“Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Özgür Suriye Ordusu (ÖSO), Afrin'in Maçale köyünü teröristlerden arındırdı. Sahadaki AA muhabirlerinin bildirdiğine göre, Zeytin Dalı Harekâtı kapsamında TSK ve ÖSO, Afrin'in kuzeydoğusundaki Şeran beldesine bağlı Maçale köyünü terör örgütleri YPG/PKK-DEAŞ'tankurtardı.TSK ve ÖSO birlikleri, ayrıca bugün Afrin'in güneybatısındaki Cinderes beldesine hakim olan 'Cinderes Tepesini' ele geçirdi. Stratejik öneme sahip tepe, terör örgütü YPG/PKK'nın Cinderes'teki ilk savunma hattıydı. Afrin, bir ilçe merkezi ve Racu, Bülbül, Şeyh Hadid, Cinderes, Şeran ve Mabatlı olmak üzere 6 belde merkezinden oluşuyor. PYD/PKK, Harekât sinyallerini aldığı dönemde tüm yığınak ve savunma hatlarını Afrin ilçe merkezinde oluşturmuş, beldelerdeki sivilleri de canlı kalkan yapabilmek için ilçe merkezine taşımıştı. TSK ve operasyonlara destek veren ÖSO güçleri, Harekâtın başından bu yana YPG/PKK-DEAŞ'ın işgalindeki Afrin'de 4'ü belde merkezi, 122'si köy, 30'u kritik nokta olmak üzere toplam 156 bölgeyi kontrol altına aldı.” (Sabah, 7.03.2018 22:29)

“TSK ve ÖSO, Afrin'in Büyük Halobu köyünü teröristlerden temizledi. Afrin ve Azez ilçelerine su sağlayan 17 Nisan Barajı da ele geçirilmiş oldu. Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Özgür Suriye Ordusu (ÖSO), Afrin'in Büyük Halobu köyünü terör örgütü YPG/PKK-DEAŞ'tan kurtararak, ilçeye su sağlayan barajı da kontrolüne aldı. Bölgedeki AA muhabirlerinin bildirdiğine göre, TSK ve ÖSO, Afrin'in kuzeydoğusundaki Şeran beldesine bağlı Büyük Halobu köyünü terörden arındırdı. Böylece 17 Nisan Barajı'nın bulunduğu nokta da ele geçmiş oldu. Baraj göletinin batı kısımları ise halen teröristlerin işgalinde bulunuyor. 17 Nisan Barajı, Afrin'in kuzeyinde Şeran belde merkezinde bulunuyor. İlçe genelinde elektrik ve temiz su ihtiyacını karşılayan tek kaynak niteliğinde. 1977 yılında inşa edilen baraj, Şeran ve Afrin'in elektrik ihtiyacının yaklaşık üçte birini sağlıyor. YPG/PKK, 6 yıl önce Afrin'i ele geçirdiğinde bu barajdan, Suriye-Türkiye sınırında askeri muhaliflerin kontrolündeki Azez ilçesine gönderilen suyu da kesmişti. TSK ve operasyonlara destek veren ÖSO güçleri, Harekâtın başından bu yana YPG/PKK-DEAŞ'ın işgalindeki Afrin'de 5'i belde merkezi, 124'ü köy, 31'i kritik nokta olmak üzere toplam 161 bölgeyi kontrol altına aldı. YPG/PKK'nın yığınak ve savunma hatları, büyük ölçüde Afrin ilçe merkezinde bulunuyor. Beldelerdeki sivilleri canlı kalkan yapabilmek için nüfusu zorla ilçe merkezine yönlendiren örgüt, merkezden Beşşar Esed rejimi ve askeri muhaliflerin kontrolündeki bölgelere gitmek isteyen Arap ve Kürt nüfusa

ise engel oluyor. Sivillerin alıkonulması, Birleşmiş Milletler'den de tepki görüyor.” (Sabah, 9.03.2018, 13:42)

“TSK ve ÖSO, Afrin'in Kafar Rum, Kurt Kulak, Zellaka ve Kifar Zeit köylerini teröristlerden temizledi. Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Özgür Suriye Ordusu (ÖSO), Afrin'in Kafar Rum, Kurt Kulak, Zellaka ve Kifar Zeit köylerini terör örgütleri YPG/PKK-DEAŞ'tan temizledi. Bölgedeki AA muhabirlerinin bildirdiğine göre, TSK ve ÖSO, Afrin'in kuzeydoğusundaki Şeran beldesine bağlı Kafr Rum ve Kurt Kulak ile Afrin'in güneybatısındaki Cinderes beldesine bağlı Zellaka ve Afrin ilçe merkezine bağlı Kifar Zeit köylerini terörden arındırdı. TSK ve operasyonlara destek veren ÖSO güçleri, Harekâtın başından bu yana YPG/PKK-DEAŞ'ın işgalindeki Afrin'de 5'i belde merkezi, 135'i köy, 31'i kritik nokta olmak üzere toplam 171 bölgeyi kontrol altına aldı. YPG/PKK'nın yığınak ve savunma hatları, büyük ölçüde Afrin ilçe merkezinde bulunuyor. Beldelerdeki sivilleri canlı kalkan yapabilmek için nüfusu zorla ilçe merkezine yönlendiren örgüt, merkezden BeşşarEsed rejimi ve askeri muhaliflerin kontrolündeki bölgelere gitmek isteyen Arap ve Kürt nüfusa ise engel oluyor. Sivillerin alıkonulması, Birleşmiş Milletler'den de tepki görüyor.” (Sabah, 10.03.2018, 14:22)

“Zeytin Dalı Harekâtı kapsamındaki operasyonlarda bugün 10'a yakın nokta teröristlerden temizlendi. Afrin'in doğu girişi artık çıplak gözle görülürken, bölgeye takviye birlikler gönderilmeye başlandı. Türk Silahlı Kuvvetleri ve Özgür Suriye Ordusu güçleri, 'Zeytin Dalı Harekâtı' kapsamında Afrin'in etrafındaki köylerin kontrolünü ele geçirip, kuşatılan ilçe merkezine ilerleyişini sürdürüyor. Azez ile Afrin arasındaki 14 kilometrelik mesafe üzerinde bulunan tüm köylere yönelik operasyonlar sürdürülürken, çok sayıda köy yoğun çatışmalarla terör örgütlerinden arındırıldı. Keffercenne'den Meryemin'e giden yollar üzerinde bulunan Maaresti, Mezrea, Meryemeyn, Ebin, Zirat ve en önemlisi hala PKK ve rejim güçlerinin elinde bulunan Dercimel nahiyesine kadar bölgedeki tüm köylerin büyük bölümü ele geçirildi. Telrifat, Ayn Dakne, Maranes, Minnag Havalimanını hala kontrolünde bulunduran ve büyük operasyonların başlamasının an meselesi olduğu bu bölgeden Afrin'e, aynı zaman da da Fırat'ın doğusundan Telrifat üzerinden Afrin'e yığınak yapmayı sürdüren teröristlerin kullandıkları bu yolların kontrolünün de ele geçirilmesi an meselesi. Keffercenne'den Dercimel kasabasına kadar olan yol üzerinde henüz alanmayanbir kaç köyün de ele geçirilmesi ile birlikte 10 bin nüfuslu Dercimel kabasına yönelik operasyon başlayacak. Dercimel'in ele geçirilmesi büyük önem taşıyor, çünkü teröristler Fırat'ın doğusundan, Telrifat üzerinden Dercimel'e ulaşıyorlar ve buradan da Ahlam dağı üzerinden Afrin'e yığınak yapıyorlar.” (Sabah, 10.03.2018, 16:53)

“Zeytin Dalı Harekâtı’nda gazi olan Uzm. Çvş. Demirbaş: Afrin’deki siviller Türk ordusuna kapılarını açıyor. Asker kıyafetlerimizdeki ay yıldızlı armayı görünce artık huzurun geldiğini anlıyorlar Zeytin Dalı Harekâtı’nda gazi olan Uzman Çavuş Ahmet Demirbaş, Afrin’deki sivillerin Türk ordusuna kapılarını açtıklarını ve kendilerine huzurla yaklaştıklarını söyledi. Harekâta yaralanmasının ardından Ankara Gülhane Eğitim Araştırma Hastanesine sevk edilen 3 çocuk babası 29 yaşındaki Demirbaş, buradaki tedavisinin ardından memleketi Kayseri’ye döndü. Gazi Demirbaş, vatanı korumak için Harekâta katıldığının altını çizerek Afrin’deki mücadelenin sonuna kadar devam edeceğini belirtti. Gazi Demirbaş ‘Türkiye’nin sınır güvenliği, vatanın bekası, Türk halkının güvenliği için bölücü terör örgütüne karşı mücadele ettik. Afrin ile kalmayan Harekâtımız daha önce El Bab’da başlamıştı. El Bab’da Türk bayrağını dalgalandırdık. Afrin’de mücadelemiz devam ediyor. İnşallah en kısa zamanda iyileşip birliğime dönüp mücadeleye kaldığımız yerden devam edeceğim. Hedefimiz Menbiç ve Rakka’da Türk bayrağını dalgalandırmak. İnşallah kimsenin burnu kanamadan görev başarıyla tamamlanır, biz de en kısa sürede sağlığınıza kavuşuruz. Üniformamızı kaldığımız yerden giymeye hazırız’ dedi. Yaralandığı hain saldırıyı da anlatan Demirbaş, “Üs bölgesini aldık. Yüklü geldiler, kalabalıktılar. Şehit verdik, yaralı verdik, aldığımız üs bölgesini vermedik. Can verdik, geri adım atmadık. Türk milleti olarak bizim gidecek yerimiz yok. Biz gittiğimiz yerde kanımızı döküp bayrağımızı dikiyoruz. Oraya da kanımızı döktük, bayrağımızı diktik.” diye konuştu. Afrin’de Türk ordusuna karşı güven duyulduğunu anlatan Demirbaş, ‘Sivil halk bizi görünce rahatlıyor Kıyafetlerimizdeki ayyıldızı armayı görünce artık huzurun geldiğini anlıyorlar’ dedi.” (Sabah, 11.03.2018)

“Zeytin Dalı Harekâtı’nın sürdüğü Afrin’de, terör örgütünün ilçede sözde savunma ve içişleri bakanlığını yapan iki isim örgütten kaçmaya çalıştı. Zeytin Dalı Harekâtı’nın sürdüğü Afrin’de, terör örgütünün ilçede sözde savunma ve içişleri bakanlığını yapan iki isim örgütten kaçmaya çalıştı. AA’nın Afrin içindeki güvenilir kaynaklardan aldığı bilgiye göre, örgütün kanton yapılanması altında işgal ettiği ilçede sözde adalet bakanı görevi yapan Said İsmet Gubar, Afrin’i terk etti. Gubar, kaçtıktan sonra Beşşar Esed rejimin kontrolünde görünen ancak fiilen İran destekli silahlı grupların işgalinde bulunan Nubul’a geldi. Terör örgütü, Gubar’ı geri almak için İran destekli gruplarla pazarlığa devam ediyor. Afrin’den kaçan diğer elebaşı ise sözde içişleri bakanı Hasan Bayram oldu. Afrin’in rejim bölgesine bağlanan Ziyare kapısından çıkmaya çalışan Bayram, burada YPG/PKK unsurları tarafından alıkondu. Kaçma girişimi başarısız olan Bayram’ın yanında yüklü miktarda para götürmeye çalıştığı öğrenildi. Öte yandan, Zeytin Dalı Harekâtı’nda kısıpaca giren örgütün, Kandil Dağı’ndaki tepe kadrolarından gelen çok sayıda elebaşı da ilçe merkezini terk etti.” (Sabah, 10.03.2018, 21:45)

“TSK'nın Zeytin Dalı Harekâtı'nda terör örgütleri PKK/PYD-YPG'yi bozguna uğratması ve 3 bin 444 teröristin öldürülmesi sonucu elebaşlarını korku sarmaya başladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Afrin, Münbiç ve Fırat'ın doğusunun teröristlerden temizlenmeye devam edileceğini açıkladı. Bölgede terör örgütü PKK/YPG'ye karşı operasyonların devam edeceğini söyleyen Cumhurbaşkanı Erdoğan, çok yakında Kuzey Irak'a da operasyona düzenleneceğini söyledi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Kandil'e operasyon sinyalini verdikten sonra İKBY eski başkanı Barzani de Türkiye'nin Kandil'e yapacağı operasyona destek vermeye hazır olduklarını açıkladı. Afrin'de büyük darbe alan terör örgütlerine bir darbe de Bağdat ve Erbil yönetiminden geldi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Kandil'e operasyon yapılacağı sinyalini verdikten sonra Irak hükümeti terör örgütü PKK/YPG-PYD'ye başta Sincar olmak üzere Kuzey Irak'ı terk etmeleri için 10 gün süre verdi. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ve ÖSO'nun 54 gün önce başlattığı Zeytin Dalı Harekâtı kapsamın terör örgütü PKK/YPG-PYD'ye ağır darbe vuruldu. TSK ve ÖSO'nun Afrin'in merkezine yaklaşmasıyla birlikte bölge halkı zulümden kurtarıldığını ifade etti. Direniş göstermeden kaçan teröristler Münbiç'e doğru kaçmaya başlarken aynı şekilde de örgütte çözümler de başladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Kandil'e operasyon yapılacağı sinyalini verdikten sonra terör örgütleri elebaşlarını büyük korku sardı. Terör örgütü PKK/YPG'nin kendi içinde de çözülmeye başladığı görülüyor. Teröristlerden temizlenen Kefer Cenne ve Şıran bölgelerinden kaçan terör örgütü sorumluları sorguya çekildi. Daha sonra kaçan bu sorumlular diğer terör örgüt üyeleri tarafından infaz edildi. Terör örgütü PKK'nın elebaşı olan Murat Karayılan 19 Şubat'ta Kefer Cenne'ye gelerek bölge sorumlularına ‘Türkiye daha fazla ilerlemeyecek’ talimatını vermişti. OSÖ askerleri, Türkiye'nin her zaman kendilerine destek verdiğini ve Türkiye'ye çok şey borçlu olduklarını söyledi. Ayrıca, Türkiye'nin Kandil'e yapacağı askeri operasyonda yer alarak Türkiye'ye olan borçlarını ödemek istiyor. OSÖ askerleri, ‘Terör örgütü PKK'nın bulunduğu tüm bölgeleri temizleyeceğiz. Türkiye'ye çok şey borçluyuz. Türkiye halkımıza sahip çıktı. Türk ordusu ülkemizi terör örgütlerinden kurtarmak için bizimle omuz omuza savaşıyor. Buna karşılık olarak bu borcumuzu ödememiz gerekiyor.’ ifadelerinde bulundu.” (Sabah, 15.03.2018, 12:48)

“Sabah erken saatlerde üç ayrı koldan Afrin merkezine giren TSK ve Özgür Suriye Ordusu güçleri kısa sürede tüm şehrin kontrolünü ele geçirdi. Kent merkezinde bulunan Kava Meydanı'na ulaşan ÖSO güçleri burada uzun süre havaya silahlarıyla ateş açarak zaferi kutladı. Bazı ÖSO üyeleri ise daha sonra teröristlerin simgesi olan Kava heykeline kalaşnikof tüfekleri ile ateş etti. Hasar gören heykel daha sonra halatlarla bağlandığı iş makinesi tarafından yıkıldı. ÖSO üyeleri Kava Meydanındaki heykelin yanı sıra kentin diğer noktalarındaki terörist simgelerine de aynı şekilde silahla ateş etti sonra iş makineleri ile yerinden söktü. Bu arada şehrin birçok noktasında asılı olan terör örgütü PYD/PKK'ya ait

flamalar, öldürülen teröristlerin fotoğraflarının bulunduğu panolar ile terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın fotoğrafları da parçalandı. Sabah erken saatlerde üç ayrı koldan Afrin merkezine giren TSK ve Özgür Suriye Ordusu güçleri kısa sürede tüm şehrin kontrolünü ele geçirdi. Kent merkezinde bulunan Kava Meydanı'na ulaşan ÖSO güçleri burada uzun süre havaya silahlarıyla ateş açarak zaferi kutladı. Mehmetçik ise bölgede önemli noktalarda Türk Bayrağı'nı göndere çekerek zaferi dünyaya bu karelerle ilan etti." (Sabah, 18.03.2018, 15:24)

3.8.1.2.1.2 Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Eleştirel söylem çözümlemesi yönteminde, ardalan ve bağlam bilgisi, haberde aktarılan olayların öncesini; başka bir deyişle geçmişini aktaran, olayların politik yönünün idrakını sağlayan ve haberin, haber olayının bağlamından koptuğunu veya kopmadığı belirleyen bilgiyi ifade etmektedir. Eğer ardalan ve bağlam bilgisi yeterince verilmezse haber metni bir kalıba sıkışır ve gerçeklikten uzaklaşarak belli bir ideolojiye hizmet eder hale gelir. Araştırmada incelenen iki medya kuruluşu sahiplik yapılarından, hitap ettikleri hedef kitlelere, taşıdıkları ideolojiye kadar birbirinden farklı olmalarına karşın haber metinlerinde ardalan ve bağlam bilgisi açısından sınırlı bilgiler verildiği görülmektedir. Araştırmada incelenen medya kuruluşlarından Sabah haber sitesini haberlerindeki ardalan ve bağlam bilgisinin, "Bölgeyi teröristlerden temizlemek için", "Sınırlarda güvenliği sağlamak için" gibi kalıp haline gelmiş tümcelerle verildiği görülmektedir. İncelenen diğer medya kuruluşu olan BirGün haber sitesinin haberlerindeki ardalan ve bağlam bilgisinin Sabah haber sitesi kadar olmadığı habere konu olan olayın geçmişi hakkında bilgi verilmekten uzak durulduğu görülmektedir. Ayrıca yine BirGün haber sitesinde olayların sebepleri belirtilirken sık sık alıntılar yapılarak gerçek sebepler yerine siyasilerin veya politik grup liderlerinin düşünceleri aktarılmıştır.

3.8.1.2.2 Yorum

Yorum bölümü haber kaynaklarının ve olayın konusuna dahil olan tarafların olaya ilişkin yorumlarının incelendiği bölümdür. Araştırmada incelenen medya kuruluşlarından Sabah haber sitesi haberlerine kaynak olarak kendi muhabirlerini ve ajansları kullanırken BirGün haber sitesi daha çok ajansları ve diğer haber kuruluşlarını kaynak olarak kullanmıştır.

"Türkiye saatiyle 20.44'te CNNTürk'ün aktardığı bilgiye göre Özgür Suriye Ordusu(ÖSO), Tel Rıf'at'ta çatışmaya girdi." (BirGün.net, 20.01.2018, 14:18)

"Türkiye'nin Afrin'e yönelik başlattığı Zeytin Dalı Harekâtı birinci ayını doldururken Suriye Ordusu'nun Afrin'e gireceği yönünde haberlerin ortaya atılması üzerine YPG'nin Afrin Sözcüsü Brusk Haseke konuyla ilgili açıklama yaptı. Sputnik'e yaptığı açıklamada Suriye Ordusu'nun Afrin'e gireceği iddialarının gerçeği yansıtmadığını belirten Haseke, şöyle konuştu: Biz defalarca Suriye ordusu Afrin'e girmedi dedik. Girecek de değil. Eğer bir

anlaşma gelişme olursa resmi bir açıklama yaparız. Bu haberlerden artık bıktık. Eğer Suriye ordusu Afrin'e gelecekte bunu sizden, kamuoyundan saklamayız. 'Ordu Afrin halkına yardım etmeye gelecek' deriz. Afrin ve Halep'teki siviller bazen sivil otobüsler geldiğine 'İşte Suriye ordusu geldi' diyorlar. Yanlış anlıyorlar. Haseke Suriye Ordusu ile YPG arasında Afrin için görüşmeler yapıp yapılmadığına ilişkin soruya ise yanıt vermekten kaçındı. Haseke bu konuda herhangi bir bilgileri olmadığını belirtti." (BirGün.net, 19.02.2018, 10:27)

"Türkiye'nin kırmızı çizgilerine rağmen YPG'nin Afrin ile Kobani kantonu arasındaki koridor açabilmek için yakında IŞİD'in elindeki Mıncı'a operasyon başlatacağı bildiriliyor. Bu gelişmeyi duyuran Rus medyası 'Mıncı alınırsa Cerablus da kuşatılmış olacak' diyor." (BirGün.net, 29.01.2018, 10:23)

"Reuters haber ajansı, Kürt Demokratik Birlik Partisi'nin (PYD) ilan ettiği Afrin kantonunun internet sitesinde yazılı bir açıklama yayınladığını duyurdu. BBC'nin haberine göre, Açıklamada 'Suriye hükümetini, egemenliğinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye, Türkiye ile sınırlarını Türk işgalinden korumaya ve Suriye ordusunu sınırlarını korumak üzere bölgede asker konuşlandırmaya çağırıyoruz' denildi. BBC'ye konuşan Suriye Dışişleri Bakan Yardımcısı Faysal Mekdad, Türkiye'nin Afrin'e yönelik olarak başlattığı Zeytin Dalı Harekâtı'nı 'işgal' olarak nitelendirmiş ve buna 'karşılık vereceklerini' söylemişti." (BirGün.net, 25.01.2018, 18:23)

"AA'nın, 'Afrin'deki teröristlerin sığınaklarına Kızılhaç yardımları nasıl girdi?' sorusunu yanıtlayan Cenevre'deki Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) Sözcüsü Iolanda Jaquemet, geçen yıl Afrin'e 5 farklı insani yardım konvoyu gönderdiklerini kabul etti. (PYD/PKK işgalindeki) Tel Rifat ve Afrin yakınlarındaki kamplarında bulunan yerinden edilmiş 10 bin aileden yaklaşık 50 bin kişiye yardım malzemeleri sevk ettiklerini belirten Jaquemet, bölgeye en son konvoyun iki ay önce ulaştığını kaydetti." (Sabah, 14.02.2018, 21:02)

"Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Özgür Suriye Ordusu (ÖSO), Afrin'in Maçale köyünü teröristlerden arındırdı. Sahadaki AA muhabirlerinin bildirdiğine göre, Zeytin Dalı Harekâtı kapsamında TSK ve ÖSO, Afrin'in kuzeydoğusundaki Şeran beldesine bağlı Maçale köyünü terör örgütleri YPG/PKK-DEAŞ'tan kurtardı. TSK ve ÖSO birlikleri, ayrıca bugün Afrin'in güneybatısındaki Cinderes beldesine hâkim olan 'Cinderes Tepesini' ele geçirdi. Stratejik öneme sahip tepe, terör örgütü YPG/PKK'nın Cinderes'teki ilk savunma hattıydı." (Sabah, 7.03.2018, 22:29)

"Bölgedeki AA muhabirlerinin bildirdiğine göre, TSK ve ÖSO, Afrin'in kuzeydoğusundaki Şeran beldesine bağlı Büyük Halobu köyünü terörden arındırdı. Böylece 17 Nisan Barajı'nın bulunduğu nokta da ele geçmiş oldu." (Sabah, 9.03.2018, 13:42)

“Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Özgür Suriye Ordusu (ÖSO), Afrin'in Kafar Rum, Kurt Kulak, Zellaka ve Kifar Zeit köylerini terör örgütleri YPG/PKK-DEAŞ'tan temizledi. Bölgedeki AA muhabirlerinin bildirdiğine göre, TSK ve ÖSO, Afrin'in kuzeydoğusundaki Şeran beldesine bağlı Kafr Rum ve Kurt Kulak ile Afrin'in güneybatısındaki Cinderes beldesine bağlı Zellaka ve Afrin ilçe merkezine bağlı Kifar Zeit köylerini terörden arındırdı.” (Sabah, 10.03.2018, 14:22)

3.8.2 Mikro Yapı

Araştırmada incelenen medya kuruluşlarının haberleri mikro yapılarına göre analiz edilirken; sentaktik çözümlene, bölgesel uyum, kelime seçimleri ve haberlerin retoriği incelenmektedir.

3.8.2.1 Sentaktik Çözümlene

Mikro yapı içerisinde yer alan sentaktik çözümlene yönteminde haberler oluşturulurken kullanılan cümle yapıları, metin içerisinde yer alan cümlelerin aktif/etken-pasif/edilgen, basit- karmaşık, uzun veya kısa mı oldukları incelenmektedir. Genellikle pasif/edilgen cümlelerin kullanılması habere konu olan durumdaki öznelerin eylemlerini gizlemeye hatta anlaşılabilirliği yok etmeye sebep olmaktadır. Haber metinlerinde kullanılan cümlelerin basit veya karmaşık kurulması, uzun veya kısa seçilmesi kasıtlı olarak sık sık tercih edilmişse; seçilen cümlelerin anlamları yetersiz kalabilir, istenilen düzeyde anlaşılabilir veya doğru olmayan, yanlış anlamların anlaşılmaya sebep olabilmektedir. Araştırmada incelenen iki medya kuruluşunda da yoğun olarak kısa, basit, etken/aktif cümleler kullanılmaktadır.

“Kara harekâtı da başladı”(BirGün.net, 22.01. 2018, 04:07)

“Tepkilere yanıt vermeye çalıştılar: Gerekçeler sayıldı” (BirGün.net, 23.01.2018, 05:37)

“YPG, Suriye ordusunu Afrin'e çağırdı” (BirGün.net, 25.01.2018, 18:23)

“Almanya'daki Afrin eylemine polis engeli” (BirGün.net, 27.01.2018, 17:33)

“Burseya'da şiddetli çatışma” (BirGün.net, 28.01.2018, 07:44)

“Burseya Dağı TSK tarafından alındı” (BirGün.net, 28.01.2018, 11:46)

“Afrin milli silahlarla teröristlere dar ediliyor” (Sabah, 31.1.2018, 12:22)

“Afrin'de yüreğimize 11 kor düştü” (Sabah, 11.2.2018)

“HDP Kongresine soruşturma” (Sabah, 12.2.2018 11:22)

“Şehitler ölmez vatan bölünmez” (Sabah, 12.2.2018)

“TSK ve ÖSO Afrin'e ilerliyor” (Sabah, 13.2.2018, 19:20)

“Afrin'deki kirli ittifak deşifre oldu” (Sabah, 14.2.2018, 21:02)

3.8.2.2 Bölgesel Uyum

Haberin içeriğini oluşturan metinlerde bölgesel uyumun olup olmadığı incelenirken nedensel, işlevsel ve referansal ilişkilere dikkat edilmiştir. Bölgesel uyumu analiz ederken tümceler içerisinde nedensel, işlevsel, kavramsal uyumlar incelenmektedir. Olayların neden ve sonuçları nedensel ilişkide, bahsedilen genel bir ifadenin sonra gelen cümlede açılıp açılmadığı işlevsel ilişkide, haber metinlerinde üzerinde durulan bir kavramın açılımının yapılarak tartışılıp ifade edilmesi durumu aranmaktadır. Araştırmada incelenen iki medya kuruluşunda üç ilişki türünün de bulunduğu görülmektedir. Araştırmada incelenen medya kuruluşlarında nedensel ilişkinin olduğu bazı örnek haberler:

“Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın “Afrin operasyonu sahada fiilen başladı” açıklamasının ardından bölgede hareketlilik yoğunlaştı.” (BirGün.net, 20.01.2018,14:18)

“İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK) Afrin’e yönelik başlattığı, “Zeytin Dalı Harekâtı” adı verilen operasyonun başladığı 20 Ocak tarihinden itibaren sosyal medya paylaşımlarından dolayı 57 kişi hakkında re’sen soruşturma başlattı.” (BirGün.net, 22.01.2018, 07:16)

“Zeytin Dalı Operasyonu kamuoyunda eleştirilere neden olmayı sürdürürken Başbakanlık, ‘Türkiye Afrin operasyonu ile ne amaçlıyor’ başlıklı açıklamasıyla gerekçelerini 12 maddede sıraladı.” (BirGün.net, 23.01.2018, 05:37)

“Türk Silahlı Kuvvetleri, Suriye'nin kuzeybatısında Afrin bölgesinde PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ'a mensup teröristleri etkisiz hale getirmek üzere 'Zeytin Dalı Harekâtı'na başladı.” (Sabah, 20.1.2018, 17:29)

“Afrin Harekâtı’nda çıkan çatışmalarda 9 kahraman askerimiz şehit oldu. Birliklerimize desteğe giden bir Atak helikopteri kaza kırma uğradı, 2 askerimiz şehit düştü. Zeytin Dalı Harekâtı’nın 22. Gününde öldürülen terörist sayısı 1180’e ulaştı.” (Sabah, 11.2.2018)

“Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Zeytin Dalı Harekâtı'na ilişkin HDP Kongresi’ndeki açıklamaları nedeniyle Buldan ve Önder hakkında soruşturma başlattı.” (Sabah, 12.2.2018 11:22)

Araştırma içerisinde incelenen iki medya kuruluşunda işlevsel ilişkinin olduğu bazı örnek haberler:

“Afrin Harekâtının 22. gününde TSK, 5 askerin yaşamını yitirdiğini 9 askerin de

yaralandığını açıkladı. Düşen Atak helikopterinde yaşamını yitiren 2 askerle birlikte bugün 7 asker yaşamını yitirdi. Bölgede şiddetli çatışmalar devam ediyor.” (BirGün.net, 10.02.2018, 16:58)

“Afrin’de yürütülen Zeytin Dalı Harekâtı’nda, el yapımı patlayıcının patlaması sonucunda bir asker yaşamını yitirdi. Türk Silahlı Kuvvetleri’nden yapılan açıklamaya göre, Zeytin Dalı Harekâtı kapsamında, bugün Afrin bölgesinde icra edilen arama tarama faaliyetleri esnasında, el yapımı patlayıcının patlaması sonucunda bir asker hayatını kaybetti.” (BirGün.net, 15.03.2018, 14:53)

“Suriye'nin Afrin bölgesinde belirlenen terör hedefleri ateş altına alındı. Kilis-Hatay hattının Suriye kesimindeki Raco Dağı çevresinde tespit edilen terör örgütü PYD/PKK'ya ait hedefler, havadan savaş uçakları, karadan da fırtına obüsleri ve tanklarla vuruluyor.” (Sabah, 26.2.2018, 17:45)

“TSK, Zeytin Dalı Harekâtı'nda Fırtına obüsü, kirpi, çok namlulu roketatar, İHA gibi yerli yapım araç, silah ve mühimmat kullanıyor. Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), Zeytin Dalı Harekâtı'nda kullandığı yerli yapım radar karıştırıcı, Fırtına obüsü, kirpi, çok namlulu roketatar, ATAK helikopter ve hassas güdümlü kitler gibi araç, silah ve mühimmatla terör örgütleri PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ mensuplarına Afrin'i dar ediyor.” (Sabah, 31.1.2018, 12:22)

Araştırılan medya kuruluşlarında kavramsal ilişkinin gözlendiği haber metinlerine ise şunlar örnek verilebilir:

“Türkiye hükümetinin savaş politikalarına ve Afrin’e yönelik başlatılan ‘Zeytin Dalı’ Harekâtı’na tepki gösteren emek örgütleri barış çağrısı yaptı.” (BirGün.net, 22.01.2018, 06:33)

“Zeytin Dalı Operasyonu kamuoyunda eleştirilere neden olmayı sürdürürken Başbakanlık, ‘Türkiye Afrin operasyonu ile ne amaçlıyor’ başlıklı açıklamasıyla gerekçelerini 12 maddede sıraladı.” (BirGün.net, 23.01.2018, 05:37)

“Zeytin Dalı Harekâtı'nda Mehmetçiğin geçtiğimiz günlerde ele geçirdiği stratejik öneme sahip 1027. Tepe'ye cuma gecesini cumartesiye bağlayan gece kalabalık bir PKK/PYD'li terörist grubu sızarak saldırı düzenledi.” (Sabah, 11.2.2018)

“Kongrede, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından Afrin bölgesinde PYD/YPG/PKK/KCK ve DEAŞ üyesi teröristleri etkisiz hale getirmek, bölge halkını terör örgütü üyelerinin baskı ve zulmünden kurtarmak amacıyla yürütülen Zeytin Dalı Harekâtı aleyhinde açıklama yapan söz

konusu isimler, operasyonda sivillerin öldürüldüğünü iddia etmişlerdi.” (Sabah, 12.2.2018 11:22)

3.8.2.3 Kelime Seçimleri

Kelime seçimleri haber söylemi ve ideolojiyi yansıtması açısından büyük öneme sahiptir. Kelime seçimleri bölümünde, haberin sunumunda hangi kelimelerin kullanıldığı ve haberde yer alan aktörler tanımlanırken ne tür kelimelerden faydalandığı incelenmektedir. Araştırmada incelenen iki medya kuruluşunun Afrin Harekâtı döneminde yayınladığı haberlerde farklı sözcükler kullandığı görülmektedir. Örneğin incelenen medya kuruluşlarından Sabah haber sitesi, Afrin Harekâtı sırasında hayatını kaybeden Türk Silahlı Kuvvetleri askerleri için, “şehit” kelimesini kullanırken; BirGün “yaşamını yitirdi” ifadesini tercih etmektedir.

“Afrin’de yürütülen Zeytin Dalı Harekâtı’nda, el yapımı patlayıcının patlaması sonucunda bir asker yaşamını yitirdi.” (BirGün.net, 15.03.2018,14:53)

“Birliklerimize desteğe giden bir Atak helikopteri kaza kırıma uğradı, 2 askerimiz şehit düştü. Zeytin Dalı Harekâtı’nın 22. Gününde öldürülen terörist sayısı 1180’e ulaştı.” (Sabah, 11.2.2018)

Diğer dikkat çeken kelime seçimi Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından yürütülen operasyonda bölgede etkisiz hale getirilmek istenen gruplara karşı yapılan tanımlamalardır. Sabah haber sitesi, PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ için “terörist” kelimesini kullanırken; BirGün’ün bu grupları tanımlamaktan kaçındığı ve bazı haberlerinde legal bir grup gibi gösterdiği görülmektedir.

“Türkiye’nin Afrin’deki PYD güçlerini hedef aldığı ‘Zeytin Dalı’ Harekâtının ikinci gününde Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) ve Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) kara harekâtına başladı. Özel kuvvetler ve komandolar iki noktadan sınırı geçerek Suriye’ye girdi.” (BirGün.net, 22.01. 2018, 04:07)

“Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Zeytin Dalı Harekâtı’nın sürdüğü Afrin kantonu, Suriye hükümetine bölgeye asker göndermesi ve sınırlarını koruması çağrısı yaptı. Reuters haber ajansı, Kürt Demokratik Birlik Partisi’nin (PYD) ilan ettiği Afrin kantonunun internet sitesinde yazılı bir açıklama yayınladığını duyurdu.” (BirGün.net, 25.01.2018, 18:23)

“YPG’nin Afrin Sözcüsü BruskHaseke, Suriye Ordusu’nun Afrin’e gireceği iddialarının gerçeği yansıtmadığını belirterek, bu konuda bir gelişmenin olması durumunda kamuoyuna açıklama yapacaklarını söyledi.” (BirGün.net, 19.02.2018, 10:27)

“TSK tarafından hudutlar ve bölgede güvenlik ve istikrarı sağlamak, Afrin bölgesinde PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ'lı teröristleri etkisiz hale getirmek, bölge halkını terör örgütü üyelerinin baskı ve zulmünden kurtarmak amacıyla 20 Ocak'ta başlatılan Harekâtın en önemli unsurlarından birini milli silahlar oluşturuyor.” (Sabah, 31.1.2018, 12:22)

“Zeytin Dalı Harekâtı kapsamında PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ mensubu teröristlerin etkisiz hale getirilmesine yönelik kara ve hava operasyonları devam ediyor. Genelkurmay Başkanlığından yapılan açıklamada, Türk Silahlı Kuvvetlerince, Zeytin Dalı Harekâtı'nın başlangıcından itibaren 2059 terörist etkisiz hale getirildi.” (Sabah, 26.2.2018, 15:51)

“Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ve ÖSO'nun 54 gün önce başlattığı Zeytin Dalı Harekâtı kapsamın terör örgütü PKK/YPG-PYD'ye ağır darbe vuruldu. TSK ve ÖSO'nun Afrin'in merkezine yaklaşmasıyla birlikte bölge halkı zulümden kurtarıldığını ifade etti. Direniş göstermeden kaçan teröristler Münbiç'e doğru kaçmaya başlarken aynı şekilde de örgütte çözümler de başladı.” (Sabah, 15.3.2018, 12:48)

3.8.2.4 Haberin Retoriği

Haber metinlerinin bireyler tarafından daha inandırıcı bulunması için görgü şahitlerinin görüşleri, sayısal değerler, istatistikler, alıntılar, görsel öğeler kullanılmaktadır. İncelenen haber metinlerinde her iki kurumunda haberlerini destekleyecek şekilde tanık ifadelerine yer verdiği, sayısal veriler kullandığı görülmektedir. Böylece haber metinleri daha inandırıcı ve ikna edici hale getirilmiş olmaktadır. Sayısal verilerin kullanıldığı haberlere örnek olarak şunlar verilebilir:

“Jet üssünde konuşlu bulunan uçaklardan 8 F-16 savuş uçağı tam teçhizatlı ve bomba yüklü olarak peş peşe havalanarak Suriye tarafına hareket etti. Türk Silahlı Kuvvetleri'nden yapılan açıklamada Afrin'e yönelik 'Zeytin Dalı' harekâtının 17.00'de başladığı belirtildi.” (BirGün.net, 20.01.2018, 14:18)

“Operasyona sağlanan hava desteğinin önemli merkezlerinden Diyarbakır'daki 8'inci Ana Jet Üssü'nden dün yarım saat içerisinde 12 adet F-16 savaş uçağı kalkış yaptı. Konya'daki 3'üncü Ana Jet Üs Komutanlığı'nda konuşlu 132'nci Hançer Filo'dan da 8 adet F-16 savaş uçağı kalkış yaptı.” (BirGün.net, 22.01. 2018, 04:07)

“TSK, dün 18.30 itibariyle belirlenen 113 PYD/PKK hedefinden 108'ini vurdu. Afrin'deki hastanelere teröristlerce getirilen ölü ve yaralıların tümünün PYD/PKKlı olduğu öğrenildi. Harekâta katılan 72 uçak müteakip görevlere hazırlık için emniyetle üslerine döndü.” (Sabah, 20.1.2018, 17:29)

“TSK ve operasyonlara destek veren ÖSO güçleri, Harekâtın başından bu yana PYD/PKK işgalindeki Afrin'in 5 beldesinde biri belde merkezi, 35'ü köy, 3'ü köy altı yerleşim

ve 14'ü stratejik dağ veya tepe olmak üzere 53 noktayı örgütten kurtarmış oldu.” (Sabah, 13.2.2018, 19:20)

Araştırmada incelenen iki medya kuruluşu da haberde inandırıcılığı arttırmak için görgü tanıklarının görüşlerine ve alıntılara yer vermiştir.

“TSK, internet sitesinden yaptığı açıklamada operasyona ilişkin şunları söyledi: Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından, hudutlarımızda ve bölgede güvenlik ve istikrarı sağlamak amacıyla, Suriye'nin kuzeybatısında Afrin bölgesinde, PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ'a mensup teröristleri etkisiz hale getirmek ve dost ve kardeş bölge halkını bunların baskı ve zulmünden kurtarmak üzere, 20 Ocak 2018 saat 17:00'dan itibaren 'Zeytin Dalı Harekâtı' başlatılmıştır.” (BirGün.net, 20.01.2018,14:18)

“YPG'nin Afrin Sözcüsü Brusk Haseke, Suriye Ordusu'nun Afrin'e gireceği iddialarının gerçeği yansıtmadığını belirterek, bu konuda bir gelişmenin olması durumunda kamuoyuna açıklama yapacaklarını söyledi.” (BirGün.net, 19.02.2018,10:27)

“TSK tarafından konuyla ilgili yapılan açıklamada; “Zeytin Dalı Harekâtı kapsamında, Türk Silahlı Kuvvetleri ve desteklediği Özgür Suriye Ordusu tarafından, 28 Ocak 2018 tarihinde saat 14.30 sularında Barşah (Burseya) dağı ele geçirilmiştir. Halen bölgenin teröristlerden temizlenmesi faaliyetleri sürdürülmektedir. Hava harekâtı, taarruz helikopterleri, silahlı insansız hava araçları ve kara ateş destek vasıtaları ile desteklenen harekât, planlandığı şekilde başarıyla devam etmektedir” ifadeleri kullanıldı.” (BirGün.net, 28.01.2018, 11:46)

“İngiltere merkezli haber sitesi TheIndependent'in Orta Doğu muhabiri Robert Fisk, Türkiye'nin 9 gün önce Zeytin Dalı Harekâtı'nı başlattığı Suriye'nin kuzeybatısındaki Afrin bölgesinden izlenimlerini yazdı. BBC Türkçe'nin aktardığına göre, Independent, Robert Fisk'in, Zeytin Dalı Harekâtı'nın başlamasından bu yana Afrin'den bildiren ilk Batılı gazeteci olduğunu vurguluyor.” (BirGün.net, 29 Ocak, 2018, 07:46)

“BBC'ye konuşan Suriye Dışişleri Bakan Yardımcısı Faysal Mekdad, Türkiye'nin Afrin'e yönelik olarak başlattığı Zeytin Dalı Harekâtı'nı 'işgal' olarak nitelendirmiş ve buna 'karşılık vereceklerini' söylemişti.” (BirGün.net, 25.01.2018, 18:23)

“AA Muhabirinin edindiği bilgiye göre, dün Ankara Spor Salonu'nda yapılan HDP 3. Olağan Kongresi'nde silahlı terör örgütü PKK/KCK'nın elebaşı Abdullah Öcalan'ın posterinin açılması, örgüt propagandası içeren konuşmalar ile Zeytin Dalı Harekâtı'na ilişkin kara propaganda içeren açıklamalar üzerine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı harekete geçti.” (Sabah, 12.2.2018 11:22)

“Bölgedeki AA muhabirlerinin bildirdiğine göre, TSK ve ÖSO, Afrin'in batısındaki Cinderes beldesine bağlı Arşali köyünü PYD/PKK'dan kurtardı.” (Sabah, 13.2.2018, 19:20)

“AA'nın, 'Afrin'deki teröristlerin sığınaklarına Kızılhaç yardımları nasıl girdi?' sorusunu yanıtlayan Cenevre'deki Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) Sözcüsü Iolanda Jaquemot, geçen yıl Afrin'e 5 farklı insani yardım konvoyu gönderdiklerini kabul etti.” (Sabah, 13.2.2018, 19:20)

“Halepli olduğunu ve DEAŞ'la birlikte çalıştığını söyleyen ÖSO tarafından esir alınan Ebu Temum adlı şahıs, 'Rakka'da savaşırken PKK/PYD bizi esir aldı. Haseke Set kampında 3-4 ay kadar hapiste tutulduk daha sonra serbest bırakıldık' dedi.” (Sabah, 1.3.2018, 15:27)

“Zeytin Dalı Harekâtı'nda gazi olan Uzman Çavuş Ahmet Demirbaş, Afrin'deki sivillerin Türk ordusuna kapılarını açtıklarını ve kendilerine huzurla yaklaştıklarını söyledi. Harekâta yaralanmasının ardından Ankara Gülhane Eğitim Araştırma Hastanesine sevk edilen 3 çocuk babası 29 yaşındaki Demirbaş, buradaki tedavisinin ardından memleketi Kayseri'ye döndü.” (Sabah, 11.3.2018)

SONUÇ

Yüzyıllardır insanlara bilgi vermek için kullanılan haberler, teknolojinin gelişmesiyle daha kolay ulaşılabilir hale gelmiştir. Bilgi teknolojisinde yaşanan hızlı gelişim ve dönüşüme paralel olarak meydana gelen yeni iletişim teknolojileri, kullanıcılar ile iletişime geçerek bireylerin hayatının vazgeçilmez unsuru haline gelmiştir. Bireyleri izleyiciyken kullanıcı konumuna getiren teknoloji iletişim yöntemlerinde de değişmelere yol açmaktadır. El yazıları ile başlayıp yeni medyaya kadar uzanan bu süreçte haber kaynak sayıları da artmıştır. Özellikle yeni medyada haber üreten medya kuruluşlarının var olması ile birlikte zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın habere erişim imkânı doğmuştur.

Geleneksel medyanın tekelleşmesi ve halkın çoğunda inandırıcılığını kaybetmesi bireyleri haberleri yeni medyadan teyit etmeye yönlendirmiştir. Habere kaynak oluşturan bilgi, insanlığın var olduğu günden bu yana kitleleri yönetmek için önemli bir araçtır. İktidarını devam ettirme gayretindeki yönetimler bilgiyi elinde bulundurmamak istemektedir. Sanayi devrimi ile birlikte sermayenin de bilgiye dâhil olması bilginin vazgeçilemezliğini perçinlemiştir. Bilgileri toplayan ve bireylere aktaran basın kamuyu aydınlatırken kamu adına hesap soracak konuma da gelmiştir. Bu denli etkili olan basın yönetenler tarafından denetleme altında tutulması gereken bir olgu olarak görülmektedir. Her haberde 5N-1K yani; ne, neden, nasıl, ne zaman, nerede ve kim sorularına yanıt aranır. Haberin görevi olayı enformasyon eksiltmeden, tarafsız, yönlendirme yapmaktan kaçınarak anlatmak olsa da her medya kuruluşu yayınladığı haberi kendi ideolojisi ile harmanlamaktadır. Hal böyle olunca yeni medya kullanıcılarının haberleri yansız bir şekilde izleme özgürlükleri de kısıtlanmıştır. Kullanıcılar, takip ettikleri medya kuruluşunun ideolojik söylemine açık hale gelmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin faaliyetlerinin yer aldığı haberler, Türkiye'de yayın yapan medya kuruluşları tarafından sunulurken genellikle Türkiye'nin çıkarlarına paralel olarak şekillenmektedir ancak söylemler kurumların ideolojisinden bağımsız olmamaktadır. Bu da aynı operasyona medya kuruluşlarının farklı yaklaşmasına sebep olabilmektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri ile ilgili haberler vatan ve devlet sevgisi açısından haber değeri taşımaktadır. Haber yayınlayan medya kuruluşları, toplumda güç ve iktidar arasındaki ilişkinin inşa edildiği, bu ilişkinin devamlılığının sağlandığı araçlardır. Medyada yayınlanan haberlere bu açıdan bakacak olursak hâkim ideolojinin medya aracılığıyla yeniden üretildiği, her haberde baskın ideolojiye uygun bir söylem olduğu görülebilmektedir.

Araştırmada, birbirinden neredeyse tamamen farklı ideolojilere sahip medya kuruluşları olan BirGün ve Sabah haber sitelerinin Afrin Harekâtı döneminde yayınladıkları haberler incelenmiştir. Bu sayede farklı ideolojilere sahip medya kuruluşlarının aynı olay ile ilgili yayınladıkları haberlerde nasıl bir söylem farkı olduğu ortaya koyulmuştur. İnceleme yapılırken araştırma yöntemlerinden eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi kullanılarak medya kuruluşlarının haberlerinde taşıdıkları söylemin arkasındaki ideoloji aranmıştır.

İncelenen medya kuruluşlarının haberlerinin söyleminde; egemen ideolojinin nasıl kurulduğu ve bilginin nasıl işlendiği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Söylem analizi yöntemi ile güç ve iktidar ilişkisinin haberin söylemini nasıl etkilediğine bakılmıştır. İncelenen medya kuruluşlarının haberlerini analiz etmek için ana olayın ne olduğuna, haberin nasıl kullanıcıya sunulduğuna, haber metinde yer alan kelimelerin seçimlerine, ardalana-bağlam ilişkisine ve haber retoriğine bakılmıştır.

Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından 20 Ocak 2018 tarihinde başlatılan ve 18 Mart 2018 tarihinde zaferle sonuçlanan Afrin Harekâtı'nın yeni medya kuruluşlarının haberlerinde nasıl yer bulduğu incelenerek medya kuruluşlarının ideolojilerinin habere olan etkisi araştırılmıştır. Araştırma da göstermiştir ki medya kuruluşları her habere kendi ideolojilerini yansıtmaktadır. Haberleri analiz edilen iki medya kuruluşu da Afrin Harekâtı'na yer vermiş ancak farklı ideolojilere sahip olduklarından haberleri kurgularken farklı tutumlar sergilenmiştir.

Haberler incelendiğinde medya kuruluşlarının bazı durumlarda enformasyon eksiltimi yaptığı, özellikle haber başlıklarında 5N-1K'ya cevap veremediği belirlenmiştir.

“Tepkilere yanıt vermeye çalıştılar: Gereksizler sayıldı” (BirGün.net, 23.01.2018, 05:37)

“4 köy daha teröristlerden temizlendi” (Sabah, 10.3.2018, 14:22)

Analiz edilen haberlerin ana olayı, 20 Ocak 2018'de Türkiye tarafından Suriye'nin Afrin bölgesinde terör gruplarını civardan arındırmak üzere bir harekât başlatılması, 18 Mart 2018'de bu bölgeyi terör gruplarından temizlemesidir. Ana olay iki medya kuruluşunun da haber metinlerinde incelenmiştir. Sabah haber sitesi haberlerinde harekâtın tüm ayrıntılarını sunmuştur. BirGün haber sitesi ise ideolojisi gereği harekâtı desteklemediğinden ayrıntılı bir bilgi paylaşımından kaçınmıştır.

Kelime seçimleri de iki medya kuruluşunun ideolojilerinin ne denli haberde etkili olduğunu gözler önüne sermektedir. Araştırmada incelenen BirGün ve Sabah haber siteleri haberlerinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin etkisiz hale getirmek için harekât düzenlediği PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ gibi terör grupları farklı şekillerde nitelenmektedir. Sabah haber sitesi, PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ'ı “terörist gruplar” olarak betimlerken; BirGün haber sitesinin, bu gruplara yer verdiği haberlerde “terörist gruplar” ifadesini kullanmadığı görülmektedir.

“Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Zeytin Dalı Harekâtı'nın sürdüğü Afrin kantonu, Suriye hükümetine bölgeye asker göndermesi ve sınırlarını koruması çağrısı yaptı. Reuters haber ajansı, Kürt Demokratik Birlik Partisi'nin (PYD) ilan ettiği Afrin kantonunun internet sitesinde yazılı bir açıklama yayınladığını duyurdu.” (BirGün.net, 25.01.2018, 18:23)

“Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ve ÖSO'nun 54 gün önce başlattığı Zeytin Dalı Harekâtı kapsamın terör örgütü PKK/YPG-PYD'ye ağır darbe vuruldu. TSK ve ÖSO'nun Afrin'in merkezine yaklaşmasıyla birlikte bölge halkı zulümden kurtarıldığını ifade etti. Direniş göstermeden kaçan teröristler Münbiç'e doğru kaçmaya başlarken aynı şekilde de örgütte çözümler de başladı.” (Sabah, 15.3.2018, 12:48)

Haberde ideolojinin kelime seçimlerine yansımaya ek olarak “şehit” kelimesi de gösterilebilir. Sabah haber sitesinin haberlerinde hayatını kaybeden Türk Silahlı Kuvvetleri askerleri için “şehit” ifadesi kullanılırken, BirGün haber sitesinin haberlerinde bu durumu anlatmak için “hayatını kaybetti” dendiği görülmektedir.

“Afrin'de yürütülen Zeytin Dalı Harekâtı'nda, el yapımı patlayıcının patlaması sonucunda bir asker yaşamını yitirdi.” (BirGün.net, 15.03.2018,14:53)

“Birliklerimize desteğe giden bir Atak helikopteri kaza kırıma uğradı, 2 askerimiz şehit düştü. Zeytin Dalı Harekâtı'nın 22. Gününde öldürülen terörist sayısı 1180'e ulaştı.” (Sabah, 11.2.2018)

Medya kuruluşlarının farklı ideolojilere sahip olması üretilen haberlerin de o ideolojiler tarafından yaratılan söylemi taşımasına sebep olmaktadır. Habere içerik oluşturan konu aynı dahi olsa söylemlerde bu kadar farklılık bulunması medya kuruluşlarının bireylere kendi söylemlerini dayatma yöntemidir. Geleneksel medya gibi gün geçtikçe daha çok tekelleşen yeni medya ortamı da farklı seslerin duyulmasına imkân vermeyecek konuma gelmektedir. Haberi yazanın veya haberin yayınlandığı kurumun ideolojisinin habere bu denli işlemiş olması izleyici açısından tehlikeli bir durumdur. Medya kuruluşları sahip oldukları ideolojiler ve politik yapılarına göre bir haberi oluşturmaktadır. Medya kuruluşları her zaman taraftır. Hiçbir medya kuruluşu tarafsız veya değer yargılarından bağımsız kalamamaktadır. Medya, kendi hedef kitleleri için olayları ideolojileri ışığında harmanlayarak sunmaktadır. Bireylerin okudukları gerçeğin yorumlanmış halidir. Bu durum da haberin bir taraf içerdiğinin göstergesidir.

Söylemin arkasına gizlenen ideolojinin yeni medya kullanıcıları tarafından iyi analiz edilmesi ve haberde gerçeğin ne olduğunun idrak edilebilmesi için bireylerin bilinçli olması gerekmektedir. Aksi halde, bireyler haber alma ihtiyacını karşılamak isterken hâkim ideolojiye hizmet etmekten öteye gidemeyecektir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

ALEMDAR Zeynep, Oyunun Kuralı-Basında Özdenetim, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1990.

ASLAN Kemal, Haber Nasıl Okunur?, Anahtar Kitaplar Yayınevleri, İstanbul, 2004.

BARNARD Christopher, Language, Ideology and Japanese History Textbooks, Routledge, London, 2003.

BAŞ Türker ve AKTURAN Ulun, Nitel Araştırma Yöntemleri Nvivo 7.0 ile Nitel Veri Analizi, Seçkin Yayınevi, İstanbul, 2008.

BEKTAŞ Arsev, Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1996.

BİNARK Mutlu, Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2014.

BİNARK Mutlu, Yeni Medya Çalışmaları, Dipnot Yayınları, Ankara, 2007.

BİRSEN Haluk, Dijital İletişim ve Yeni Medya, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2013.

BURTON Graeme, Görünenden Fazlası, Medya Analizlerine Giriş, Çev. Nefin Dinç, Alan Yayınları, İstanbul, 1995.

BÜLBÜL Ali Rıdvan, Genel Gazetecilik Bilgileri, Nobel Yayınları, Ankara, 2000.

BÜLBÜL Ali Rıdvan, İletişim Kitapları, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

CASTELLS Manuel, İletişimin Gücü, Çev. Ebru Kılıç, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2016.

CHOMSKY Noam, Medya Gerçeği, Çev. Abdullah Yılmaz, Tüm zamanlar yayıncılık, İstanbul, 1993.

COWARD Rosalind ve ELLİS John, Dil ve Maddecilik-Semiyolojideki Gelişmeler ve Özne Teorisi, Çev. Eser Tarım, İletişim Yayınları, İstanbul, 1985.

DAĞLI Nevzat, Gazete Yayınlama Teknikleri, İmaj Yayıncılık, Ankara, 1995.

DEVİRAN Yusuf, Haber, Söylem, İdeoloji, Başlık Yayın Grubu, İstanbul, 2010.

DİJK Teun Van, Söylem ve İktidar, Çev. Pınar Uygun, Yeni Beyoğlu Matbaası, İstanbul, 2010.

DİJK Teun Van, Söylem ve İdeoloji, Barış Çoban ve Zeynep Özarıslan, (ed.), Su Yayınları, İstanbul, 2003.

DURNA Tezcan, Medyadan Söylemler, Libra Kitapçılık ve Yayıncılık, İstanbul, 2010.

DURSUN Çiler, Haber ve Habercilik-Gazetecilik Üzerine Düşünmek, Sevda Alankuş, (ed.), IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003.

EAGLETON Terry, İdeoloji, Çev. Mutallip Özcan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1996.

ERGÜL Hakan, Televizyonda Haberin Magazinleşmesi, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000, s. 79.

FLAVIAN Carlos ve GURREA Raquel, "Dijital Gazeteleri Seçmek–Okuyucu Amaçlarının ve Kullanıcı Deneyimlerinin Etkisi", Yeni Medya Kullanıcının Yükselişi, Himmet Hülür ve Cem Yaşın, (ed.), Ütopya Yayınevi, Ankara, 2016.

FISKE John, İletişim Çalışmalarına Giriş, Çev. Süleyman İrvan, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1996.

FOWLER Roger, Language in the News: Discourse and ideology in the Press, Routledge, London, 1991.

GAILLARD Philippe, Gazetecilik, Çev. Mehmet Selami Şakiroğlu, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994.

GİRGİN Atilla, Gazeteciliğin Temel İlkeleri, Der yayınları, İstanbul, 2008.

GİRGİN Atilla ve Özay Seçil, Haber Yazmak, Der Yayınları, İstanbul, 2002.

GİRGİN Atilla, Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2003.

GÜLLÜOĞLU Özlem, İletişim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri Yazılı Metin Çözümleme, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2012.

GÜNAY V. Doğan, Söylem Çalışması, Papatya Yayıncılık Eğitim, İstanbul, 2013.

GÜNGÖR Nazife, İletişim, Kuramlar, Yaklaşımlar, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2011.

HARTLEY John, Communication Cultural And Media Studies, Routledge, London, 2002.

ILGIN Leyla, Söylem ve İdeoloji, Su Yayınları, İstanbul, 2003.

IRAK Dağhan ve Yazıcıoğlu Onur, Türkiye ve Sosyal Medya, Okuyan Us Yayınları, İstanbul, 2012.

IŞIKLAR Hakan Cem, Profesyonel Tv Haberciliği, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul, 2014.

İNAL Ayşe, Haberi Okumak, Temuçin Yayınları, İstanbul, 1996.

İNAL Ayşe, Haber Üretim Sürecinde Farklı İki Yaklaşım, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1994.

KAPTAN Ali, Radyo- Televizyon Haberciliği ve Metin Yazma-Röportaj Teknikleri, Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1999.

KARS Neşe, Haberin Tarihi, Kuramları, Söylemi ve Radyo-Televizyon Haberciliği, Derin Yayınlar, İstanbul, 2010.

KOCABAŞOĞLU Uygur, Haber Kavramı Üzerine, A.Ü. B.Y.Y.O. Yıllık, Ankara, 1974.

KOCAMAN Ahmet, Söylem Üzerine, ODTÜ Geliştirme Vakfı, Ankara, 2003.

MASTERTON Murray, Asian Journalists Seek Values Worth Preserving, Asia Pacific Media, 2005.

MORA Necla, Medya Çalışmaları, Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim, Nobel Yayınları, Ankara, 2011.

MUTLU Erol, İletişim Sözlüğü, Ark Yayınları, İstanbul, 1994.

NARİN Bilge, G@azetecilik 2.0, Gece Kitaplığı, Ankara, 2017.

O'NEIL Deirdre ve HARCUP Tony, News Values and Selectivity, 1999.

ÖZERKAN Şengül, Medya Dil ve İletişim, Martı Yayınları, İstanbul, 2001.

PARKER Ian, Discourse Dynamics: Critical analysis for social and individual psychology, Routledge, Londra, 1992.

PHİLLİPS Nelson ve HARDY Cynthia, Discourse Analysis, Sage Publications, Londra, 2002.

POSTMAN Neil ve POWERS Steve, Televizyon Haberlerini İzlemek, Çev. Aslı Tunç, Kavram Yayınları, İstanbul, 1996.

POYRAZ Bedriye, Haber Programlarında İdeoloji ve Gerçeklik, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2002.

RİGEL Nurdoğan, İleti Tasarımında Haber, Der Yayınları, İstanbul, 2000.

SELÇUK Ayhan ve ŞEKER Mustafa, Danıştay Saldırısı Haberlerinde Söylem ve İdeoloji, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2012.

SÖZEN Edibe, Söylem, Paradigma Yayınları, İstanbul, 1999.

STEVENSON Nick, Medya Kültürleri, Sosyal Teori ve Kitle İletişimi, Ütopya Yayınları, Ankara, 2008.

ŞEKER Mustafa, Televizyon Haberciliği, Sel-Ün Vakfı Yayınları, Konya, 1999.

ŞEKER Mustafa, Terör ve Haber Söylemi, Literatürk Yayınları, İstanbul, 2009.

UĞUR Aydın, Kültür Kıtası Atlası, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002.

VURAL İzlem, Televizyon Dünyasının Habercileri Bile (Yaman Bir Paradoks), Derin Yayınları, İstanbul, 2010.

YÜKSEL Erkan ve GÜRCAN Halil İbrahim, Haber Toplama ve Yazma, Tablet Kitabevi, Konya, 2005.

MAKALELER

ACAR Necla Odyakmaz, Özgürlük Alanı Olarak Sunulan Sosyal Medya ve Taksim Gezi Parkı Eylemleri, Akdeniz İletişim Dergisi, 2013.

ATABEK Nejdet, Gazetecilikte Tarafsızlık, Marmara Üniversitesi İletişim Dergisi, 1994.

AYDOĞAN Filiz, Eleştirel Perspektiften Yeni Medya, Marmara Üniversitesi İletişim, 2009.

BULUT Selda ve YAYLAGÜL Levent, Türkiye'deki Yazılı Basında Yargıtay ve Mafya İlişisine Yönelik Haberler, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Dergisi, 2004.

DAĞTAŞ Erdal ve DERELİOĞLU Gökhan, Geleneksel Yayıncılığa Alternatif Bir Medya Modeli Olarak İnternet Yayıncılığının Konumu ve Önemi, Kültür ve İletişim, 1999.

GİRGİN Atilla, Tarafsızlık (Nesnellik, Objektiflik), Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2001.

GUREVİTCH Michael, COLEMAN Stephen ve BLUMLER Jay. G., Siyasal iletişim: Geleneksel ve Yeni Medya İlişkisi, Orta Karadeniz İletişim Çalışmaları Dergisi, 2016.

KARS Neşe, Tematik Haber Kanallarında Haberin Sunumu: NTV CNN TÜRK TRT 2 Tematik Haber kanallarında Ana Haber Bülteni Oluşturma ve Sunma Politikaları, İletişim Fakültesi, 2002.

ORHON E. Nezh, Değişim Değeri Açısından Televizyon Haberi, Teknolojik ve İdeolojik Boyutuyla Metalaşan Televizyon Haberleri, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 2004.

SHOEMAKER Pamela. J, Hard-Wiredfor News: Using Biologicaland Cultural Evolutionto Explainthe News, Journal of Communication, 1996.

TAŞDEMİR Erdem, Basının Kamuoyu Oluşturma Fonksiyonu Doğrultusunda Siyasi Partilere Yaklaşımı (1995 ve 1999 Genel Seçimleri Örneği), Selçuk İletişim Dergisi, 2002.

YAYLAGÜL Levent ve ÇİÇEK Cengiz, 12 Haziran 2011 Seçimlerinin Gazetelerde Sunumu, Erciyes İletişim Dergisi, 2012.

TEZLER

ALP Necati Erdem, Yeni Medyada Haberin Sunuluş Biçimine Bağlı Etik Sorunların İnternet Haber Sitesi Okuyucuları Üzerinden İncelenmesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).

DOĞAN Z. Duygu, Doğru Haber Ve Belge Verme Görevi Doğrultusunda Gazetecilerin Haber Kaynaklarını Açıklamama Haklarının Basın Özgürlüğündeki Yeri, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).

ŞEKER Mustafa, Özel Televizyonlarda Haberin Seçimi ve Yapılandırılması (NTV, ATV ve SHOW TV Örneği), Selçuk Üniversitesi, Konya, 2003. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).

İNTERNET KAYNAKLARI

Anadolu Ajansı Resmi İnternet Sayfası, “Zeytindalı Harekâtı Bir Yaşında”,
<https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/zeytin-dali-harekati-bir-yasinda/1368919>(Erişim
tarihi:26.02.2019)

